

Juli/aug. 1994, 13e jaargang, Nummer 125

Samenlevingsopbouw

Trends in lokaal beleid (deel 1)

Een grabbelton van
paragraafjes

Bestaat de
Opzoomeraar?

Cursus consultatie en
advies is succes

Inhoud

- 3 Mogelijkheden en onmogelijkheden van een gulden klinker, drs. Alette Vonk (Bewonersondersteuning Den Haag)
- 6 Een grabbelton van paragraafjes, Harry Broekman
- 8 Moedercentra Nederland
- 9 Globaal, column van Fred Stafleu (Gradus Hendriks-stichting)
- 11 Opzoomerdag, Anne van Veenen (RIO)
- 13 O-team telt zegeningen, Anne van Veenen (RIO)
- 15 Bestaat de Opzoomeraar?, Aad de Graaf (Rotterdam)
- 17 De plein-activiteiten - foto's
- 19 Trends in lokaal beleid, Fenny Gerrits
- 46 Eerste cursus consultatie en adviesvaardigheden opbouwwerk succesvol
- 47 Kiosk, Norbert Broenink
- 48 Cursus buurtbeheer, LOCO
- 49 Je Maintiendrai, door M.K.M. Stegers, wethouder (CDA) te Den Helder
- 50 'Ik ben mordicus tegen afbraak van voorzieningen', Ricardo Alberelli (Utrecht)
- 52 Panel Toetsing Jaarverslagen op Maatschappelijk Terrein

In deze MO vindt u vooral de rapportage van een onderzoek naar 'Trends in lokaal beleid' (deel 1). Er wordt meer integraal gewerkt en ook diverse vormen van wijkgericht werken variërend van wijkbezoeken tot en met buurt-zelfbeheer zijn danig in zwang geraakt bij de onderzochte gemeenten. Er gebeurt veel. Klapstuk is echter de gemeente Rotterdam dat het begrip 'Samenlevingsopbouw' als beleidsordenend concept heeft geadopteerd. Deze stad streeft een gezonde 'Samenlevingsopbouw' na. Mogen we dit nu wel of niet als een 'vervolg-concept' van Sociale Vernieuwing beschouwen? De redactie is in ieder geval verheugd over deze beleidsaanduidingen omdat het de relevantie van ons en ons vakgebied onderschrijft. In Arnhem beschouwen ze 'Samenlevingsopbouw' als een instrument van de zelfredzaamheid.

Colofon

MO/Samenlevingsopbouw is een vakblad van, voor en over de samenlevings- en opbouwwerkpraktijk. Het verschijnt tenminste tien maal per jaar; zes gewone en vier themanummers.

Samenstelling en redactie: Fenny Gerrits (eindredactie), Greet Hettinga, Wil van de Leur en Kees Stuurop.

Administratieve ondersteuning: Sonja Swarts, Patty Schellekens en John Struiken.

Illustratie/ foto omslag: John Struiken

DTP: John Struiken.

Omslag en druk: Stimio, Meteren.

De jaarabonnementsprijs bedraagt f 70,- voor het eerste en f 67,50 voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten f 12,50. (Prijzen exclusief portokosten.)

Opzegging van abonnementen dient schriftelijk vóór 1 december te geschieden. ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51, 2512 EX, Den Haag,

Telefoon: 070-3804431, faxnummer: 3809973.

Een uitgave van het Landelijk Centrum Opbouwwerk.

van een gulden klinker

door drs. Alette Vonk, opbouwwerk Duindorp (Den Haag)

Bewoners moeten beloofd worden als zij zich inzetten voor de leefbaarheid van hun straat, plein of buurt. Dat is de strekking van een motie die in december 1992 aangenomen werd in de Haagse Gemeenteraad. In vervolg op de motie nam de raad het besluit om in Den Haag te starten met de zogenoemde 'GuldenKlinker projecten'. Die term was afkomstig van een vergelijkbaar project op het Meeuwenhof in de wijk Duindorp, waarbij gebruik werd gemaakt van een 'gouden' klinker.

In dit artikel

zal het Gouden Klinker project van het Meeuwenhof beschreven en geanalyseerd worden. Aan de hand van de aldaar bereikte resultaten zal inzicht verkregen worden in de mogelijkheden en de onmogelijkheden van zo'n project. Weliswaar zijn de nieuwe Gulden Klinker projecten iets anders van opzet, maar het Meeuwenhof-project biedt voldoende aanknopingspunten om er lering uit te trekken.

De Gulden Klinker projecten

Waar het bij een Gulden Klinker project in Den Haag om draait is het verbeteren van de leefomgeving. Dit kan zowel de sociale leefomgeving zijn, als de fysieke leefomgeving, of een combinatie van beide. Een andere belangrijke karakteristiek van een Gulden Klinker project

Vertraging productie MO/Samenlevingsopbouw

Door een ongelukkige samenloop van ziekte en productie-problemen is de productie van het juli/augustus-nummer van MO/Samenlevingsopbouw ernstig vertraagd. Dat heeft niet alleen tot gevolg dat deze editie veel te laat bij de lezer in de brievenbus rolt, maar ook dat dus een deel van de inhoud "gedateerd" is. Wij hebben niettemin gemeend niet aan de inhoud van deze uitgave te moeten tornen. Inmiddels draait de productie van MO/Samenlevingsopbouw weer op volle toeren. Wij bieden alle lezers oprecht onze excuses aan voor het door de genoemde, grote vertraging ontstane ongemak. De uitgever.

is de actieve betrokkenheid van bewoners. De bewoners moeten zelf met voorstellen komen hoe zij een steentje bij kunnen dragen aan de verbetering van de leefomgeving.

Ten derde

gaat het bij een Gulden Klinker project om het principe van 'voor wat, hoort wat'. Als bewoners de vooraf gemaakte afspraken nakomen, worden zij beloofd met een symbolisch vergulde straatsteen en een cheque met een waarde van f4000,-. Met deze cheque kunnen zij 'winkelen' bij de gemeente.

Vóór de Gouden Klinker

Het Meeuwenhof werd gebouwd in 1919/1920. Zoals het woord al aanduidt gaat het bij het Meeuwenhof om een hof: rond een binnenterein van ongeveer 60 bij 60 meter liggen

De leefomgeving

vóór het Gouden Klinker project, was ronduit slecht te noemen. Diverse problemen stapelden zich op en versterkten elkaar. Het middenerein was uiterst kind-onvriendelijk ingericht, terwijl er veel kinderen woonden. De kleine, gehorige huizen zorgden voor veel geluids-overlast. Ook was er sprake van veel zwervuul, rondhangende jeugd onder de bogen; vandalisme, graffiti en kleine criminaliteit.

De hof-vorm

brengt ook een paar specifieke problemen met zich mee. Ten eerste kunnen bewoners erg veel van elkaars doen en laten zien. Bewoners zitten dicht op elkaars lip, waardoor ergenissen eerder ontstaan. Ten tweede wordt de totale bewonersgroep van het hof verdeeld in vier groepen. De mensen die bij elkaar in één hoek wonen vormen noodgedwongen toch een bepaalde omgangsvorm en -code, waardoor er een soort sub-groep ontstaat. Het gevolg was dat ergenissen eerder afgereageerd werden op bewoners van een andere hoek. Zodoende ontstonden zeer verstoorde relaties tussen 'de vier hoeken'.

52 kleine éénsgewinswoningen. Het hof is te betreden via drie overbouwde poorten of bogen.

Tot slot, de bewoners op het Meeuwenhof hebben over het algemeen weinig middelen (opleiding, financiën en/of relaties) om hun leef-situatie te verbeteren. Doorgaans

kijken andere bevolkingsgroepen in de wijk, of in Den Haag, ook op hen neer. Dit veroorzaakt frustratie en machteloosheid waardoor er sociale problemen ontstaan. Al deze zaken droegen hun steentje bij aan de negatieve spiraal waarin het hof terecht kwam.

Het Gouden Klinker project

In 1990 vonden een aantal bewoners van het Meeuwenhof dat de maat vol was. Ondersteund door het opbouwwerk organiseerden zij een geslaagde handtekeningactie, een drukbezochte algemene bewonersavond, en vroegen zij keer op keer aandacht voor de problemen op het hof. Dit resulteerde in het oprichten van een projectgroep waarin zowel bewoners als diverse instellingen (waaronder de Dienst Stadsbeheer, het Woningbedrijf en de Politie) zitting hadden. Stadsbeheer stelde al snel dat men niet bereid was om het hele binnenterrein in één keer totaal opnieuw in te richten. Dit zou veel geld kosten, en men wist niet zeker of daarmee het hof definitief uit de problemen was. Wie gaf de garantie dat de nieuwe speeltoestellen gevrijwaard bleven van vandalisme? De betrokkenen van Stadsbeheer loonden zich wel bereid om een begin te maken met de herinrichting. Daarna zouden bewoners er eerst zelf voor moeten zorgen dat het hof leefbaarder werd en bleef. Indien na verloop van tijd bleek dat dit inderdaad gebeurde, wilde Stadsbeheer over gaan op een tweede fase, waarbij het hof verder 'aangekleed' zou worden, met speeltoestellen, bankjes en groenvoorziening. In de loop van 1991 maakte de projectgroep een plan van aanpak, waarin de afspraken over de inzet van ieder vastgelegd werden. Begin 1992 ging de eerste spa de grond in voor de eerste opknappbeurt. Het binnenterrein werd opnieuw bestraat en de bogen kregen een facelift. Na deze opknappbeurt organiseerden de bewoners een complete feestweek. Gedurende deze week sloeg de toenmalige wethouder een goud-beschilderde klinker in het plaveisel. De klinker stond symbool voor de afspraken

en maakten deze afspraken visueel voor alle bewoners.

Op het moment dat de gouden klinker ingestraat werd, begon officieel de periode waarin de bewoners van het Meeuwenhof zich van hun beste kant moesten laten zien. Deze verschuiving vond ook zijn weerslag in de structuur van de vergaderingen. De projectgroep vormde zich om tot een (minder zwaar bezette) beheergroep, die minder vaak bijeen kwam. Ook hielden bewoners aparte bewonersvergaderingen waarin zij zelf de te volgen koers uit konden zetten. Bewoners kregen het voorzitterschap van beide vergaderingen in handen en zorgden zelf voor het opstellen van de notulen. De actieve bewonersgroep had een belangrijke signaleringsfunctie: men hield het hof nauwlettend in de gaten. Bij signaleren alleen bleef het niet, ze ondernamen ook actie. Ze belden de reiniging, spraken mensen op straat aan, veegden de stoep, enz. Ook spoorden ze andere bewoners aan om hetzelfde te doen. Ze legden contacten met de overige bewoners, waarbij ze vooral letten op de 'vier-hoeken-problematiek'. Dit lukte gedeeltelijk en de groep actieve bewoners breidde zich uit. Daar waar het niet lukte om bewoners te activeren, probeerden ze in ieder geval om contacten te onderhouden met bewoners uit alle hoeken.

Deze tussenfase in het project heeft twee grote voordelen. Aan de ene kant kan men zodoende de tijd nemen om de sociale verbanden te bevorderen, en het bewustzijn te vergroten over de oorzaak van de problemen en ieders eigen rol daarin. Aan de andere kant krijgt een verandering van gedrag zodoende een grotere kans om te consolideren. Na een gedragsverandering die men een jaar vol moet houden vervalt men minder snel in het oude, ongewenste gedrag. In december 1992 begon Stadsbeheer met de evaluatie van het bewonersjaar. Uit deze evaluatie bleek duidelijk dat de problemen gedurende dit jaar afgenomen waren. Er was meer contact tussen bewoners onderling, en men was meer betrokken bij de eigen leefomgeving. Eén probleem, bleek uit de evalua-

tie, was echter wel afgenomen maar niet opgelost. Dit betrof de jongeren onder de bogen. De nadruk van het project was komen te liggen op het middenterrein van het hof zelf, en op de relaties tussen bewoners onderling. Maar het controleren van het gedrag onder de bogen bleef voor de bewoners een ondoenlijke taak. Daarnaast was het sociaal-cultureel jongeren werk gedurende deze periode in gebreke gebleven.

De algemene conclusie van de evaluatie was dat er veel vooruitgang geboekt was, en dat de bewoners een verdere aankleding van het binnenterrein hadden verdiend. Vele vergaderingen over de tweede fase van de herinrichting volgden. Bewoners maakten een diareportage en organiseerden een enquête onder alle bewoners. Tijdens de onderhandelingen uitten de bewoners de bereidheid om zelf een oude wip op te knappen om kosten te besparen. Daarnaast boden ze aan om te helpen bij het plaatsen van de toestellen en de bankjes. Op die manier konden zij opnieuw de betrokkenheid van andere bewoners vergroten. Ook werd afgesproken dat bepaalde onderhoudstaken bij de bewoners zouden blijven liggen. Eind juni 1993 werd het Meeuwenhof uiteindelijk voor de tweede keer opgeknapt. In één dag werden met behulp van vele handen van vele bewoners speeltoestellen en bankjes geplaatst. Het Meeuwenhof lag er weer prachtig bij en het was tijd voor een groot feest! Symbolisch werd daarbij een klinker aan de wethouder teruggegeven. Een andere, zelfgemaakte, gouden klinker weliswaar, want de bewoners wilden hun eigen klinker niet meer kwijt...

Het opbouwwerk

De actieve bewoners van het Meeuwenhof werden gedurende het hele project ondersteund door het opbouwwerk. Het opbouwwerk besteedde veel aandacht aan de motivatie van deze bewoners. In het licht van de conflictueuze situatie waarin zij zich bevonden, kwamen zij vaak onder druk te staan van medebewoners. Daarnaast begeleidde het opbouwwerk hen bij het

analyseren van de problematiek en, waar mogelijk, het komen tot oplossingen. Ook het aanleren van de vereiste technieken, zoals vergaderen onderhandelings technieken, het uitzetten van een strategie, en het opzetten van de organisatiestructuur, waren punten van aandacht. Tenslotte gaf het opbouwwerk, in nauw overleg met de bewonersgroep, een nieuwsbrief uit, ter informatievoorziening naar overige bewoners.

Verschillen

Er zijn een aantal belangrijke verschillen tussen het Gouden Klinker project van het Meeuwenhof, en de Gulden Klinker projecten die de gemeente Den Haag onlangs gestart is.

Ten eerste is er een schaalverschil. Het opknappen van het Meeuwenhof werd een groot project. Het project duurde veel langer, en kostte ook beduidend meer dan de f4000,- die bewoners met de nieuwe projecten kunnen verdienen.

Ten tweede is de fasering anders. In het geval van het Meeuwenhof maakte de gemeente het eerste gebaar met de eerste opknapping. Officieel was het daarna pas de beurt voor de bewoners. In de nieuwe Gulden Klinker projecten ligt het initiatief echter geheel bij de bewoners.

Een derde verschil is de functie van de klinker zelf. Op het Meeuwenhof werd de klinker ingestraat aan het begin van de proefperiode voor de bewoners. In de Gulden Klinker projecten gebeurt dit aan het eind van de proefperiode. Zij is dus niet langer geheugensteun en onderpand, maar een onderdeel van de beloning. De klinker heeft zodoende een belangrijk deel van zijn functie verloren. Dit is eventueel te ondervangen doordat bewoners zelf een symbool verzinnen, dat dan later vervangen wordt door 'de echte Klinker'.

Een jaar later

Op het moment van dit schrijven is het opnieuw een jaar later, waardoor het nog beter zichtbaar is wat het project uiteindelijk heeft opgele-

verd. Uit de evaluatie bleek dat het gedrag van de jongeren onder de bogen niet voldoende was veranderd. Dit blijft dan ook een probleem, waardoor de bogen er nu niet veel beter uitzien dan bij de aanvang van het project. Het heeft bij alle betrokkenen verbazing gewekt dat het op dit moment vooral kinderen zijn, tussen de zeven en twaalf jaar, die vandalisme en wan-gedrag op straat vertonen. Indien we beter gaan kijken naar deze kinderen, dan kan men constateren dat er in de diverse gezinnen, achter de voordeur, sprake is van opvoedingsproblematiek.

Het middenterrein ziet er nog goed uit, en men voelt zich er nog verantwoordelijk voor. De onopgeloste problemen dreigen echter de negatieve spiraal op het Meeuwenhof weer in gang te zetten, waardoor bereikte resultaten teniet gedaan kunnen worden.

Conclusie

Het Gouden Klinker project op het Meeuwenhof vertoont een vrij simpele structuur. Bewoners aan de ene kant, en de gemeente aan de andere kant, toonden de bereidheid om zich in te zetten. De partijen verbonden zich aan elkaar via het principe 'voor wat, hoort wat', en deze verbindtenis werd gesymboliseerd door een Gouden Klinker.

Voordat men gebruik maakt van deze structuur, dient men ruime aandacht te besteden aan drie zaken. Dit zijn: de betrokken partijen; het onderwerp van de afspraken; en de invloed die de partijen hebben op dit onderwerp.

In het geval van het Meeuwenhof vormden bewoners en Stadsbeheer twee zeer belangrijke partijen. Zij maakten afspraken over de buitenruimte (het middenterrein) en het gedrag van bewoners op dat plein. Dit waren onderwerpen waar zij beide invloed op hadden en op dat punt is het project dan ook succesvol gebleken.

De jongerenproblematiek, echter, was niet opgelost. Enerzijds werd dit veroorzaakt doordat de jongeren niet betrokken waren bij het project. Zij vormden geen deelnemende partij. Anderzijds hadden bewoners on-

voldoende invloed op het gedrag van de jongeren. Tot slot bleef het jongerenwerk in gebreke.

Er is ook al gesproken over een opvoedingsproblematiek die zich nu manifesteert, en die zich achter de voordeur bevindt. Het onderwerp van de gemaakte afspraken ging echter over het gedrag op straat. Zij ging dus voorbij aan een deel van de problematiek. Het project had een groepsgerichte aanpak, waarbij het voor de actieve bewoners onmogelijk was om de individuele en gezins-problemen aan te pakken. Aan de kant van de gemeente, was het Algemeen Maatschappelijk Werk, die dit soort problemen vaak op-pakt, ook geen deelnemende partij. In het specifieke geval van het Meeuwenhof zal het project waarschijnlijk een vervolg nodig hebben, of beter: een verdieping. Jongeren, opvoedingsondersteuning en individuele trajecten zullen hierbij een hoofdrol dienen te spelen. Bij de gemeente zal de nadruk waarschijnlijk niet meer moeten liggen op de Dienst Stadsbeheer, maar meer op welzijnsinstellingen en de politie. Het gaat immers om een immateriële problematiek. Kortom, een Gulden Klinker project is een succesvol instrument. Indien er sprake is van een complexe problematiek, kan zij echter niet alle problemen in één keer oplossen. In dat geval is dit instrument een zeer belangrijke stap in de goede richting waarbij er een verbetering van de leefomgeving plaats kan vinden terwijl er tevens een draagvlak gecreëerd wordt voor een eventueel vervolg.

Een boekje, met een uitgebreidere beschrijving van het gouden klinker project op het Meeuwenhof, is aan te vragen bij
Stichting Bewonersondersteuning
Ammunitionhaven 553
Den Haag
Tel: 070-363 69 56
Kosten: f 10,-

Verder
nieuwe nr.
312 12 12
hvd Peering

Een grabbelton van paragraafjes

door Harry Broekman

Beschouwing naar aanleiding van het pamflet 'Naar een modern paternalisme - over de noodzaak van een sociaal beleid -' uitgegeven door de Balie Amsterdam, 1994, in de 'Witte boorden reeks'

Popzanger Neil Young kreeg onlangs een proces aan zijn broek. Zijn platenmaatschappij beschuldigde hem er van niet meer te zingen in de trant van Neil Young. Aan dit hilarische fenomeen moesten we denken toen we dit Amsterdamse pamflet lasen van Paul Kuypers en Jos van de Lans. Was Paul niet iemand die al meer dan 30 jaar in woord en geschrift welzijnswerkers en bestuurders inspireerde met prikkelende betogen. Wist hij niet telkens originele gedachten te paren aan verrassende literatuurvondsten. En Jos, die enkele jaren geleden puntig en dwars een agenda voor de toekomst voor het welzijnswerk opstelde? Wat is er toch met hen gebeurd in de Balie dat leidde tot zo'n nitwit-document als het onderhavige pamflet?

Want het is niet veel soeps, deze grabbelton van paragraafjes. De brochure is een onder tijdsdruk aan elkaar geplakte reeks van meningen. Opinie die ontstonden in ronde tafel sessies van beroepsvergaders, die kennelijk weinig te melden hadden. Als de tekst dan door niets anders bijeengehouden wordt dan door lijmpot en een vlotte pen is het niet vreemd dat het hieruit resulterende betoog ernstige gebreken vertoont.

Zichzelf tegenspreken

Op belangrijke plaatsen is het geschrift inconsistent. Zo wordt op blz. 36 gefulmineerd tegen - de kennelijk nog actueel geachte - werking van een leerstuk dat feitelijk al lang niet meer wordt aangehangen in het welzijnswerk (non-directiviteit), terwijl eerder (blz 17) welzijnswerkers juist geprezen worden voor wat de auteurs evenzeer zien als een kenmerk van hun huidige optreden: directheid, instrumentaliteit en actief ingrijpen in de omgeving. Op blz 9 zoeken ze naar een nieuwe taal om het belang van het sociale domein te onderstrepen, terwijl op blz 26 het 'einde van de praatcultuur - met een hoog ziel- en zaligheidsgehalte' wordt bejubeld. Onderdeel van die nieuwe taal is het spreken over 'het sociale' en sociaal beleid. Doch in het pamflet houden de auteurs dat maar enkele ogenblikken vol, ze vallen vooral terug op de bekende woorden rond welzijn en welzijnsbeleid.

Het persoonlijke

Paul en Jos waarschuwen voor het gevaar van technocratische innovaties, doch stellen daar voor in de

plaats een mogelijk nog riskantere of dunnere strategie: bouw voort op 'vaardigheden die sterk persoonsgebonden zijn.. een handigheid.. [het] in de vingers hebben', 'hartstocht voor het alledaagse'. Terwijl nu juist de kern van professionaliteit in deze sector bestaat uit een meerwaarde kunnen toevoegen aan wat leken vermogen. En dit door een combinatie van persoonlijk/functionele kwaliteiten, visie en kennis. Dus een geheel, opgebouwd uit componenten die het specifieke geval overstijgen, om in het specifieke geval juist vruchtbaar kunnen werken. Ingewikkeld, paradoxaal, maar dat geldt voor meer dingen die de auteurs in een paar alinea's willen behandelen.

Bestaande instellingen

Zij hebben een witte vlek voor de sleutelrol die instellingen vervullen als het gaat om individu en samenleving te verbinden. Opdat 'de wil tot macht van het zelf kunnen' (Sloferdijk) gekanaliseerd wordt zodanig dat sociale, economische en culturele identiteiten van mensen zich kunnen ontwikkelen. Sociaal: opdat de individualisering niet verwordt tot egoïsme en isolement. Economisch: opdat arbeid en inkomensverwerving mensen uitdaagt tot en hoge, duurzame nationale productie en individuele satisfactie. Cultureel: opdat verleving, hedonisme of egoïsme tegengaan en een multi-culturele samenleving bevordert wordt. Anno 1994 kan aan instellingen en instanties de eis gesteld worden, duidelijk te maken wat zij bijdragen aan een dergelijk perspectief.

Magere aanbevelingen

- De tijd van de grote verhalen is voorbij in het welzijnswerk, stellen Paul en Jos thans. Geen wonder dat hun aanbevelingen dan ook uiterst mager zijn.
- Ze pleiten voor een bemoeizucht van professionals, analoog aan een succesvolle aanpak in de sociale psychiatrie. G. van der Laan heeft in het Tijdschrift van de Sociale Sector er al op gewezen dat hiermee de nuttige lessen die Foucault en Achterhuis het werk geleerd hebben over macht en afhankelijkheid, in vergetelheid raken. We kunnen er aan toevoegen dat het moderne paternalisme te veel geënt is op hulpverlening, terwijl het in de sociale sector om veel meer gaat dan individuele hulp of de kwaliteit van de geengedeerde vrouw of vent als beroepskracht. Talloze instellingen werken bijvoorbeeld ook aan stedenbouwkundige en sociaal-economische verdeeelprocessen.
 - WVC wordt opgeroepen meer (weer) ambassadeur van het sociale te worden, het departement moet een missie uitdragen. Het pamflet, nota bene in opdracht van WVC vervaardigd, geeft het ministerie ontmoedigend weinig in handen: nadruk op personen, op 'sociaal-politieke micro-taal', begrensd kleinschalige lokale programma's, afkeer van 'grote verhalen'. Relevante aanwijzingen hoe het sociale zich verhoudt tot economische of milieu-vraagstukken, ontbreken daarentegen.
 - Tenslotte wordt een pleidooi gehouden voor lokale 'assessment-centres', vergader- en ontmoetingsplaatsen waar plaatselijke actoren zowel van overheid, particulier initiatief en bedrijfsleven vrijelijk discussieren en plannen maken om vernieuwing plaatselijk gestalte te geven. Het is een pleidooi voor 'freischwebende Intelligentz' zoals in 1946 Mannheim - opererend in een negentiende eeuwse filosofische opvatting - voor de wederopbouw van het verwoeste Westen ontvondde. Zulke ad-hoc verbanden ogen mooi en kunnen ook middels projecten nuttige vernieuwing van de sociale in-

frastructuur bewerkstelligen. Doch onontkoombaar rijst na verloop van tijd de vraag: hoe leg je de band met het bestaande, met het gewone handelen van de instellingen. Projectresultaten zul je in een meer permanent aandachtskader moeten inkaderen. Dit pleidooi voor lokale assessment-centres doet herinneren ook aan de Kneipuntennota van zo'n twintig jaar terug. In deze nota werden 'kristallisatiepunten' voorgesteld, verse organisatorische eenheden die vernieuwing gestalte moesten geven. Ook toen werd al snel duidelijk dat organisatorische herstructurering als voornaamste remedie weinig vrucht zal dragen.

Impotente analyse

Maar, zo zullen de auteurs tegenwerpen, er wordt ook in het pamflet een pleidooi geuit voor een nieuwe taal, een verhelderend begrippenkader. Die nieuwe taal die Kuypers en Van de Lans willen uitvinden, zal weinig veranderen aan het verloop van het politieke gevecht en de praktische uitkomsten daarvan. Taal verandert praktijken niet. Nieuwe concepten kunnen wel het denken erover stimuleren. Dat gebeurt echter niet.

Nederlanders en medelanders verschijnen niet als emotionele en culturele wezens in hun analyse, maar als ontworpen consumenten, snevend te midden van calculerende concurrenten, rijp om opgevangen te worden door een gestroomlijnde bureaucratie en professionals bedreven in 'de kunst van het gewone'. De auteurs plakken verder generaliserende en sombere etiketten op maatschappelijke verschijnselen als individualisering en bestuurlijke toeïgening van het agogische.

Gehaaste blinden

Kuypers en Van de Lans belemmeren theoretievorming eerder dan dat zij dit stimuleren. Een perspectief op welzijnsbeleid is sociaal handelen ontstaat niet door dit vluggetje met een fixatie op een nieuw jargon, de vent en lokaal beleid. Fundamenten en verbindingen ontbre-

ken. De fout die Kuypers en Van de Lans maken is niet hun constatering dat op het niveau van het beleid een ijle ruimte heerst. Inderdaad is er een tekort aan visie, een ontbrekend vermogen bij regering, particulier initiatief en universiteiten (Hortulanus uitgezonderd) om iets zinnigs te berde te brengen over welzijn en welzijnsbeleid. Wanneer nu de gesprekspartners in de Balie daarover evenmin iets zinnigs te berde brengen, moet je niet de fout maken krampachtig af te dalen in detailkritiek op praktijken. Of de piepkleine en beperkte praktijk van Henselmans (assertiviteit in de sociale psychiatrie) op te blazen als model voor alles en iedereen. De inconsistenties in het pamflet, de impotentie van de analyse en de magere van de aanbevelingen hebben alle te maken met deze grondfout in de argumentatie. Dat is de onwil om samenhangen te onderzoeken.

Een agenda

Elke analyse van welzijnsbeleid, elk voorstel voor verandering zal drie lagen moeten bevatten. Je zal je bezig moeten houden met ideologie, visie achter het beleid om concrete praktijken te kunnen duiden. Al gauw echter wordt duidelijk dat een tussenniveau essentieel is. Tussen ideologie/beleid en de handelingen van professionals zitten verbindende schakels, zoals de methodiek, de instelling, beroepscode of de plaatselijke context om maar enkele te noemen. Die schakels kun je niet overslaan.

Om inzicht in deze samenhangen te bereiken moeten andere thema's en vragen op de agenda van het welzijnsdebat gezet worden. En op een minder oppervlakkige wijze. Zo zou eens onderzocht moeten worden:

- Hoe bureaucratische apparaten in hun onbedoelde neveneffecten beïnvloed kunnen worden. Hoe ver kan een bureaucratie gaan in het leveren van maatwerk?
- Hoe moderne vormen van sociale ethiek beargumenteerd kunnen worden. Mag je (onder bepaalde voorwaarden) van een uitkeringsgerechtigde een

tegenprestatie verlangen in termen van sociale arbeid?

- Hoe de sleutelpositie van instellingen tussen leefwereld en systeem te versterken valt. Wat betekent dit voor de verhouding tussen overheid en particulier initiatief, hoe kun je het subsidiariteitsbeginsel herformuleren?
 - Hoe de winst van de individualisering vergroot kan worden. Welke potenties kunnen hiermee maatschappelijk en individueel ontsloten worden?
 - Hoe een eind te maken valt aan afwentelingsprocessen aan de 'arme kant van Nederland'. Dus hoe kun je de productiesector aanpassen aan gewijzigde economische omstandigheden zonder arbeidsplaatsen op te heffen?
 - En tenslotte: 'welzijn' als focus, als bindend principe voor beleid of als emancipatorisch programma is niet zozeer op z'n retour. Er is iets anders aan de hand: instanties die welzijn niet als primaire doelstelling in hun organisatie streven hebben, houden de facto zich er wel mee bezig. Bekende voorbeelden zijn de politie die jonge Marokkaantjes pedagogisch traint, woningbouwvereniging die zich druk maken over de kwaliteit van het leven in hun woonwijken, vakbonden die aan Integrale Traject Begeleiding van schoolverlaters gaan doen, enthousiaste ambtenaren die in de wijk de hoeksteen van hun beleid denken te vinden. Veel van die 'nieuwe spelers op het welzijnsterrein' hebben andere motieven dan de traditionele actoren. En hun welzijnsopvatting lijkt veelal neer te komen op een vorm disciplineren. Maar is disciplineren onder alle omstandigheden bij elk subject verkeerd?
- Waar behoefte aan is, is een theorie die deze praktijken in z'n goede facetten stimuleert en in zijn dwalingen ontmaskert. Met behulp van die theorie zullen instellingen keuzes kunnen maken waarmee de onvruchtbare tegenstelling tussen emancipatie en disciplineren oversteund wordt. Zo'n theorie van de samenlevingsopbouw zal eerder dan warrige vergaderingen van smaakmakers op het Leidseplan, tot een betere toekomst leiden. □

Moedercentra Nederland

Op 27 mei jl. werd in Amsterdam het symposium 'Moedercentra in Nederland' gehouden. De belangstelling voor dit onderwerp bleek verrassend groot; een kleine honderd mensen kwamen naar Amsterdam voor deze dag.

In haar inleiding over 'Vrouwen tussen zorg en arbeid' schetste Sima Nieborg, onderzoekster bij het Verwey-Jonker Instituut de dilemma's van vrouwen met jonge kinderen. Ondanks alle emancipatie van de afgelopen twintig jaar is er maatschappelijk nog steeds weinig geregeld om op individueel niveau zorg en deelname aan betaalde arbeid acceptabel te combineren. Belangrijkste oorzaak daarvan is het feit dat mannen achterblijven in de verdeling van zorg en betaald werk over het gezin. In de meeste gevallen, en daarin staan de Nederlandse vrouwen niet alleen, verzullen de mannen zorgtaken in voldoende mate over te nemen om de taak van de vrouw te verlichten. In haar bijdrage schetst Sima op basis van allerlei recent onderzoek vier patronen waarin betaald werk voorkomt:

- Het alleenverdienersmodel, dat is het meest voorkomende model. De helft van alle paren met kleine kinderen heeft voor dit model gekozen. Op de korte termijn handig, op langere termijn voor vrouwen vaak een valkuil (financiële afhankelijkheid, moeilijkheden bij herintreding).
- De anderhalfverdieners, 37% van alle paren (man full-time, vrouw kleine deeltijdbaan) volgen dit model.
- De tweeverdieners die beide evenveel werken. Zij vormen een kleine, maar groeiende groep. Nu zo'n 13% van alle paren.
- Ouders met allebei een full-time baan nemen nog maar 2% in. Daarnaast zijn er veel meer één-oudergezinnen met een vrouw aan het hoofd dan voorheen. Bij vrouwen is er dus een gevarieerder patroon ontstaan. Dit is bij mannen niet het geval; het oude kostwinnersmodel werkt nog steeds als een soort keurslijf dat mannen verhindert echt de zorg voor kinderen te delen. Dit geldt niet alleen voor sociale zekerheidsregelingen en fiscale rege-

lingen, maar ook in onze beelden van wat mannen en vrouwen behoren te doen.

In de ogen van Sima zijn moedercentra wezenlijke ondersteuningssystemen om het sociale actorschap van vrouwen op gebied van zorg uit te breiden. Meer toegang tot inkomen en intellectuele stimulans leidt immers tot een zelfstandiger levenswijze.

Ans van de Scheur, landelijk coördinator van Moedercentra-Nederland, ging in haar inleiding in op de basisprincipes van het Moedercentrum-concept en op de verschillende knelpunten die vrouwen tegen komen wanneer zij een dergelijk centrum willen realiseren.

Hoogtepunt van de dag was de presentatie van de door de twee studentes, Alieke van der Wijk en Judith Tesselaar (Kultureel Werk Hogeschool Amsterdam) geproduceerde video-documentaire over de drie Nederlandse Moedercentra die inmiddels gerealiseerd zijn. Deze documentaire laat deelnemers, begeleidsters, politici en de eerder genoemde inleidsters aan het woord over het belang en de mogelijkheden van een Moedercentrum. De interviews worden afgewisseld door impressies van het dagelijks gebeuren in de centra. (duur 22 min.)

In de middag-workshops werd vanuit verschillende invalshoeken gediscussieerd over het nut en de haalbaarheid van Moedercentra. Zijn ze vernieuwend? Hoe ziet het ideale Moedercentrum eruit? (maquette). Welke bijdrage kan een Moedercentrum leveren aan scholing en betaald werk? Zit het welzijnswerk wel te wachten op zo'n nieuwe voorziening? En zijn Moedercentra niet rolbevestigend bezig?

Het symposium werd afgesloten met een forumdiscussie over een aantal stellingen, onder andere: '...de gerechtvaardigde eis van beta-

ling voor alle werk in het Moedercentrum wordt onmogelijk gemaakt door starre regels van sociale wetgeving en belasting.

'...een Moedercentrum houdt vrouwen in hun traditionele rol van verzorgster en laat vaders (weer) buiten schot'.

Er ontstond een levendige uitwisseling met de zaal. Ervaringen, aanpakken en adviezen maakten de betrokkenheid en deskundigheid van de aanwezigen duidelijk.

Voor de integrale benadering werd belangrijk gevonden. Herijking van waarden ten aanzien van zorg en arbeid en herverdeling van het betaalde en onbetaalde werk zijn de uiteindelijke maatschappelijke doelen waaraan we moeten werken. Een Moedercentrum kan een goed middel zijn om én voor jezelf nieuwe perspectieven te ontwikkelen én om die maatschappelijke omslag in denken te bevorderen.

Een documentatiemap met de inleidingen en het symposiumverslag kan aangevraagd worden bij het LCD (t. 6 - ind partak.)

de video-documentaire kost t. 75,- (excl. portokosten), bestellen bij LCD, tel nr. 070-3804431

MOEDERCENTRA in Nederland

door Fred Stalleu

Creating and managing the socially responsible business

"Es ist eine grosse Wahrheit, dass es kein wahres Glück und keine wahre Ruhe gibt, ohne dass das äussere Tun und das innere Leben irgendwie im Einklang sind".

Bovenvermelde uitspraak is van Gottlieb Duttweiler (1888-1962), grondlegger van het naar hem genoemde instituut in Zürich, waar eind mei 1994 een conferentie plaatsvond van het Social Venture Network Europe. Het karakter van de conferentie is door het citaat treffend aangegeven.

Het Social Venture Network, waarvan de Europese tak in oktober 1993 is gesticht, wordt gevormd door maatschappelijk geëngageerde zakenlieden en een aantal 'non profit leaders', zoals milieu-activisten. Zij hebben de innerlijke overtuiging dat het economisch handelen zich niet dient te beperken tot succesvol zakelijk en winstbejag, maar dat men als ondernemer voluit rekening dient te houden met interne en externe sociale factoren en, niet het minst, met het milieu. 'Das äussere Tun' en 'das innere Leben' moeten met elkaar harmoniëren; realisme sluit idealisme niet uit. Een Oost-Europeaan sprak van 'West-capitalism with a human face'.

In dit raam waren de twee hoofdthema's van het conferentieprogramma helder:

- de functionele voorwaarden voor het opzetten en managen van bedrijven op een manier die tegemoetkomt aan de sociale en milieu behoeften van alle betrokkenen;
- het bredere, visionaire perspectief van het ontwikkelen van een ondernemingscultuur waarin waarden als gerechtigheid, integriteit, zorg en duurzaamheid evenwichtig in acht genomen worden

De betrokkenen (*stakeholders*) zijn dan met name toeleveranciers, consumenten, personeel, eventuele vrijwillige medewerkers, het publiek en aandeelhouders.

Bedrijven en instellingen die zich in deze filosofie kunnen vinden zijn er van verlerie aard:

- banken die bereid zijn te investeren in weinig rendabele derdewe-

reldprojecten;

- bedrijven die principieel uitsluitend milieu-vriendelijke producten op de markt brengen;
- bedrijven die een extra inspanning leveren voor re-cycling;
- multinationals die via een uitgebreid sociaal personeelsbeleid;
- architecten en bouwondernemers die zich specialiseren in bij uitstek menselijke woonvormen;
- organisatiebureaus (for profit) die pakweg 20% van hun activiteiten in consult-uren gratis ter beschikking stellen van community projecten;
- notarissen die voor het passeren van de oprichtingsacte van een ideële instelling geen kosten in rekening brengen.

Velen van hen bewijzen in de praktijk dat florierend ondernemen zeer wel kan samengaan met bewust maatschappelijk verantwoord handelen (of: *Corporate Social Responsibility - CSR*).

Het conferentieprogramma was goeddeels opgebouwd uit een grote verscheidenheid aan succesverhalen. Nederlandse bijdragen werden geleverd van de kant van de Triodosbank ("the leading Dutch social investment bank"); *Financing the Growing Business*, de Bank voor Nederlandse Gemeenten: *The Role of a large Bank in Supporting Business in the Community*, The Body Shop Benelux: *What is Sustainable Business?* en de Gorbachev Foundation: *Non-Profit Management*. De oprichting van het Europese netwerk vond overigens in Nederland plaats, het is gevestigd in Amsterdam en heeft een Nederlandse voorzitter (Jan Willem Nieuwenhuys, van Vermogensplanning NBI, "born in the Fifties, raised in the Sixties and Seventies, disgusted by the Eighties, effecting change in the Nineties"). "We actively promote our philosophy of 'fair' return and the distribution of excess wealth". Ter illustratie van deze 'fair return' filosofie enkele voorbeelden.

1. Business in the Community

BITC (Londen, sinds 1982) is een Britse 'charity' die zich ten doel stelt het engagement van het zakenleven met lokale gemeenschappen te bevorderen. Er zijn 400 bedrijven bij aangesloten. President is de Prins van Wales, die actief meewerkt.

De BITC-staf

- bevordert partnerschappen met nationale en lokale overheden
- biedt expertise aan voor community development programma's
- 'matcht' bedrijfspotentieel met samenlevingsbehoeften
- belegt het jaar rond een reeks evenementen voor discussies en voor het ontwikkelen van nieuwe werkwijzen voor de aanpak van samenlevingsproblemen.

Deze problemen kunnen liggen in de sfeer van economische ontwikkeling, onderwijs en training, milieu, vrouwenparticipatie, e.d.

Op hun beurt profiteren de aangesloten bedrijven van het BITC-lidmaatschap, onder andere door advisering over de vertaalslag van community activiteit naar mogelijk bedrijfsprofiel en door assistentie bij het leggen van relaties met lokale overheden.

2. Customers Who Care

Een programma van The Co-Operative Bank te Manchester. Van elke 100 GBP die een klant tot eind mei 1995 besteedt met z'n VISA Credit Card reserveert de Bank 5p als donatie. Aan het slot van ieder kwartaal wordt 25.000 GBP bestemd voor lokale projecten; de rest wordt verdeeld onder 4 nationale charities. De Bank rekent op een totale donatie van 500.000 GBP. Het aardige is dat de klanten betrokken worden bij de bestemming van de gelden voor de 4 nationale clubs: ze kunnen schriftelijk een voorkeur uitspreken. Het project dat de meeste stemmen krijgt ontvangt 50% van de pot; 25% gaat naar nummer 2; 15% naar de derde en 10% naar de vierde prioriteit. Wat betreft de lokale projecten kan men eveneens voorstellen doen; de 25.000 GBP wordt gelijkmatig verdeeld over de top-100.

Het enige wat de klanten moeten doen is: zoveel mogelijk per VISA-kaart betalen: "The more you

spend, the more we'll give". En dat is dan natuurlijk mooi voor de Bank. Het 'ethisch beleid' van de Bank is geformuleerd in samenwerking met instanties als Amnesty International en Christian Aid.

De Bank staat met name voor

- positieve milieu-initiatieven;
- consumentenrechten;
- lokale gemeenschappen;
- gelijke kansen;
- co-operatie.

De Bank begeeft zich niet in:

- acties tegen schending van mensenrechten;
- acties tegen proeven met dieren;
- wapenverkoop aan onderdrukkende regimes;
- illegale activiteiten;
- tabakhandel.

3. "Imagine": *The 20% Initiative*. Imagine (Gent, B.) is een 'advertising consultants' agency'. Ze levert communicatie-adviezen (huis- en produktstijlen) aan ondernemingen en instellingen.

Het bureau appelleert aan 'ethisch ondernemerschap' en wil bedrijven adviseren bij de vertaling van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid in concrete acties.

Sinds 1992 spendeert Imagine 20% van haar normale activiteiten, *know-how* en tijd aan non-profit projecten - gratis. Hiermee reageerde Imagine op de alarmerende verkiezingsuitslag van eind 1991 in Vlaanderen, toen intolerante, racistische partijen zegevierden.

Projecten of instellingen met een uitgesproken sociaal karakter kunnen een aanvraag indienen, waarna Imagine er een viertal selecteert. Die kunnen dan rekenen op professionele ondersteuning. Zo heeft het bureau intussen ondersteuning gegeven op terreinen als:

- onderwijs voor analfabeten;
- film-workshop voor jonge artiesten;
- regionale thuiszorg;
- vrouwenopvang;
- centrum voor vrouwelijke migranten.

4. *The EC-Evolutionary 3E Scenario*. Dit onderzoeksproject heeft een ander karakter dan de vorige voorbeelden, maar is toch vermeldenswaard omdat het uitdrukkelijk mede ge-

steund wordt door de (Nederlandse) Triodosbank. Het onderzoek, dat wordt verricht door IMSA, Instituut voor Milieu- en Systeemanalyse (Amsterdam), gaat uit van de gedachte dat er in Europa dringend behoefte is aan een andere economie. Een economie waarin menselijk kapitaal en het milieu niet langer worden opgeofferd aan de techniek. IMSA geniet de steun van het Ministerie van VROM en van de Europese Commissie.

5. *The Greyston Bakery*

De Greyston Story, lenslotte, is een verhaal over succesvol management van een for-profit bedrijf geaffilieerd met de Greyston Family Inn, een non profit community organization die zich bemoeit met thuislozen en andere arme bewoners van Z.W. Yonkers, NY. De bakkerij is opgezet voor langdurig werklozen, thuislozen, alcohol/drugs-afhankelijken, e.d. De werknemers worden aangenomen voor onbepaalde tijd, maar wel gestimuleerd om, na 'graduation' (1-3 jaar) iets ander te gaan zoeken (om ruimte te maken voor nieuwe gegadigden).

De opvatting van de managers is, dat ongeschoolde, ontspoorde mensen met geringe werkervaring niet van de ene dag op de andere kunnen worden omgevormd tot sociaal bewuste en produktieve werkers. Daarvoor is een gefaseerd proces van begeleiding nodig met actieve medewerking van de betrokkenen zelf.

Een (onvertaald) citaat uit de story ter illustratie:

"It is the story of Carmelo, who, having moved through a succession of dead-end jobs, started to work at the Bakery nine years ago as a porter and is now the captain (and quality conscience) of the cakes and tarts team; and of Garry, who has been free of drugs for five years now, and who became co-captain of the brownie team and is bringing up his recently-born twins by himself, 'to make sure that they will grow up in a drug-free environment'; and of Kato, who, shortly after he started to work at the Bakery, had to take a three-month leave of absence, since he still owed the state some time", and upon his return, worked

his way up to co-captain of the brownie team; and of Millie on the cake and tarts team, who is divorced and is bringing up two teenagers, but still has time to be President of REAPS, a community land trust, to help rebuild the community in which she lives; and of Steve, who is assistant operations coordinator, living in a halfway house and working with recovering substance abusers, and of Jerome, who got into trouble and paid the price for it, but started over again with the help of Greyston Family Inn and is now captain of the utility team at the Bakery and President of the GFI Tenant's Organization; and of James, who lost his job, became homeless, was selected for GFI's housing project, and is now captain of the cookie crew..."

Het is nuttig om, via conferenties of via documentatie, kennis te nemen van allerlei concrete initiatieven, projecten en verhalen over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van (for-profit) ondernemingen en over de relaties tussen business en community. Het laatste uitdrukkelijk niet eenzijdig; in veel gevallen kan niet alleen de community, maar ook het bedrijf van de samenwerking profijt genieten. Het is aan de community om dat te bewijzen.

Fred G. Staffleu / juli 1994

Opzomerdag

Samenlevingsopbouw in duizendvoud

door Anne van Veenen, Rotterdams Instituut Bewonersondersteuning

De Opzomeracties schoten in Overschie als paddestoelen uit de grond, vertelt pleinregisseur Jan Maas. "Het was geen kunst om 25 Opzomerstraten bij elkaar te krijgen. De mensen meldden zich op het laatst uit zichzelf bij de buurtwinkel. Er was grote teleurstelling toen de aanmelding was gesloten. Er waren straten die helemaal geel waren en met z'n allen gingen barbecuen." De dag startte op het Mookhoekplein met een kinderkoor en het oplaten van 1000 ballonnen. Een bakker had gezorgd voor een taart waaruit 150 stukken gesneden konden worden.

Trots van Opzomerdag in Overschie is een kunstwerk op het plein. Een groot lichtproject, met lampen en planten dat het effect oproept van een huiskamer. Het kunstwerk ('Buitenhuiskamer' van Jeanne van Heeswijk) is uniek, zegt Jan Maas: "Iedereen vindt het mooi. Dat heb ik nog nooit meegemaakt met een kunstwerk."

Het was overigens niet de bedoeling om kunst naar te zetten. Plan was om het nieuwe Mookhoekplein te verrijken met een jeu-de-boules baan, in samenwerking met de bewoners van de aangrenzende ouderen-woningen. Dat stuitte echter op problemen; het inrichtingsplan van het net opgeleverde plein voorzorg niet in een dergelijke sportieve voorziening. Er werd dus, samen met het Centrum voor Beeldende Kunst, wat anders bedacht.

De tentbaas werd in Overschie geleverd door de scouting en de politie nam de jongeren-uitdaging aan. Bedoeling was om een 'hangplaats' in te richten. Met het neerzetten van eenabri van de RET zouden de jongeren zelf hun eigen overlast gaan bestrijden. Met de marechaussee waren afspraken gemaakt over het vervoer van het onderkomen.

Omwonenden protesteerden echter tegen de komst van het bushokje. Er kwam geen toestemming om het afdakje op de beoogde plek te plaatsen. Nieuwe uitdaging voor jongeren en politie werd toen om vier uur nutteloos rond te hangen op het plein. Dit leidde volgens wijkagent

(en jongerencaptain) Cor Heukels overigens tot een grote verbetering in de onderlinge betrekkingen. Het verzorgen van het wijkdiner voor 300 personen leverde aanvankelijk nogal wat hoofdbrekens op. Totdat iemand op het idee kwam om de Basis Educatie in te schakelen. Via het principe 'vele kleintjes maken een grote' zorgden vijftig cursisten ieder voor zes maaltijden, uit

alle mogelijke windstreken. "Dat is de kracht van de aanpak," concludeert Jan Maas. "Je vraagt niet iets aan mensen, maar je legt een uitdaging neer. Zo ben ik er zelf ook ingeluisd."

Belgisch zangkoor

Op het Burgemeester Hofmanplein op het Noordereiland werd op 28 mei voor het eerst sinds 10 jaar weer een groot feest gevierd. Met de renovatie was de traditie verdw-

nen om een groot koninginfeest te vieren op het plein. Nu was er een grootse happening met kraampjes, een tent met een swingend programma met veel Kaapverdise invloeden en een Spaans wijkdiner begeleid door de Amazing Stroopwafels. Pleinregisseur René van den Berg zit nog na te genieten. "Te gek, ik heb genoten. Alles stond op z'n kop. Van alle kanten

hoor ik dat we zoiets weer moeten doen." Inzet voor Opzomerdag was het plein bruikbaar te maken. Niemand had er greep op. De omwonenden niet (Turkse, Surinaamse, Kaapverdise en Nederlandse bewoners), en de bewonersorganisatie (die om de hoek zit) niet.

Opzomerdag werd aangegrepen voor de herinrichting van het plein en de aanleg van een speeltuin. Een aannemer, MUWI, wilde sponsoren, als afronding van de renovatie en ook de corporatie Volkswoningen, deed mee.

Over het herinrichtingsplan voor het plein was al twee jaar gediscussieerd. Bewonersorganisatie en stadsontwikkelaars stonden tegenover elkaar. René van den Berg wordt nog boos: "Struikelblok was dat een speeltuin niet past in de strakke lijn die de ontwerpers voor ogen hadden. Maar het Noordereiland is een woonwijk, geen stadsdecor." Tot het laatste moment was onzeker of er groen licht zou komen. Pas twee weken voor Opzomerdag kon er begonnen worden. De aannemer heeft toen het speelterrein in een week ingericht. "Toen we hoorden dat Peper op bezoek wilde komen hebben we er een lint omheen gedaan dat de burgemeester kon doorknippen."

Erg geel was het niet in de wijk. De kleur viel verkeerd. Een jaar geleden hing het Noordereiland vol gele affiches met protesten tegen de overlast van de bouw van de Erasmus-brug. Het vaste kader van de bewonersorganisatie had er na de akties ook geen zin in om mee te doen met 'het feestje van de gemeente'. René van den Berg: "We moesten dus wel nieuwe mensen

zien te vinden. De meeste Nederlanders wonen aan de kades, en de buitenlanders in de binnenstraten om het plein. Op die laatste groep hebben we ons toen vooral op gericht. Maar eind januari hadden we nog geen compleet pleinteam." Het lukte ook niet een voltallig wijkkoor op de been te krijgen. Het koor is op sterkte gebracht door bezoekers uit Antwerpen in te schakelen die kwamen mee-Opzomereren. De leiders waren op een bandje gezet zodat de zuiderburen in de bus naar Rotterdam konden repeteren.

House-types

Ook in Kralingen-West werd hulp van buiten ingeroepen. Pleinregisseur Maurice van Beers krijgt weer het zweet op zijn voorhoofd. "We konden geen vrijwilligers krijgen. Het Opzomereren van de straten ging nog wel. Veel mensen kwamen ook om gratis dingen te krijgen, petjes, T-shirts. Ze dachten ook dat ze recht hadden op een gratis bezem. Maar verder waren er geen afspraken te maken. Ik was er op een bepaald moment van overtuigd dat het niet zou lukken. We zijn naar de DWL-buurt gegaan om hulp. Daar hadden ze massa's vrijwilligers, en een heel coördinatieteam dat al bezig was met het zoveelste draaiboek. We hebben geprobeerd om het tentprogramma uit te besteden aan de studenten, maar die moesten tentamens doen. Ze hebben uiteindelijk geholpen bij het wijkdiner. Wel hebben we een schaakvereniging gevonden die 's nachts in de tent een schaaktournooi heeft georganiseerd, om de tent te bewaken. Dat liep prima. En we hadden een fanfare uit Spijkenisse." De muzikanten uit de provincie hadden 's ochtends eerst nog de koeien gemolken, had Maurice zich laten vertellen. Grootste uitdaging voor het pleinteam was om het Berkelplein, waar de sfeer werd verziekt door een groep jongeren, nieuw leven in te blazen. Het plein werd onveilig gemaakt door 'house-types' Maurice van Beers: "Blowen en bierdrinken, en de boel slopen. De mooie bankjes die er bij de inrichting waren neergezet waren al vervangen door beton. Ze komen van huis met

een stoel om aan de basketbal-paal te gaan hangen. Je wordt er doodmoe van."

Er waren verschillende pogingen gedaan om ook andere gebruikers de ruimte te geven op het plein, door het organiseren van een poppenkast en een schimmenspel. Maar daar kwam niemand op af. Voor een hang-plaats op een plek waar ze geen overlast konden veroorzaken hadden de jongeren geen belangstelling. Uiteindelijk werden ze gewonnen voor een voetbalournooi, in Oppie-shirts. Premie was een seizoen-kaart voor Feijenoord. "Het is een begin. We gaan door met het organiseren van sport-activiteiten. Samen met de school en het sociaal-cultureel werk gaan we een Duimdrop-speeluitleen op te zetten."

Paella

In het Oude Westen begon Opzomerdag met een gezamenlijk ontbijt. "We wilden starten met een gezamenlijk moment", vertelt Sjaan Schaap. "Het was fantastisch. Een enorme steer. 300 mensen aan lange tafels, met gele petjes in de zon. De dag kon niet meer stuk. Na het ontbijt werd met een blaaskapel een ronde gemaakt langs de Opzomerstraten. Zo had niemand het gevoel in z'n eentje actief te zijn." Petra van den Berg vult aan: "In de van Speykstraat begon een Turkse mevrouw een polonaise, met een geel petje over haar hoofdhoekje." Het Oude Westen heeft een traditie van wijkfeesten. Sjaan: "Nieuw was het actief bezig zijn in de straten. Het was niet puur consumptief, maar je kon zelf een bijdrage leveren. Mensen begonnen ook hun eigen Oppies te maken. Er liep zelfs een meisje met Oppie-oorbellen! In het begin was ik bang dat al die publiciteit over dat Opzomereren te veel zou worden. Maar het schiept een sfeer waarin je onderdeel wordt van een groot geheel. Je hoort het niet alleen in je straat, maar je ziet het ook voor de TV. Anders heb je een gevoel dat je achterlijk bent als je ergens aan meedoet in de wijk, nu werd je achterlijk als je niet mee deed." Nieuwe ervaring was dat mensen

zich zelf kwamen melden bij de buurtwinkel. Petra: "Ik dacht dat ik de meeste mensen in de wijk wolkende. Maar er kwamen complete vreemden op je af, die ook mee wilden doen." Sjaan: "Het had ook wat Rotterdamers. Het was niet alleen gebakken lucht. De wijk werd opgeknap. De mensen waren trots als hun straat er mooi uitzag." Sterk in de aanpak van Opzomerdag vinden Sjaan en Petra het competitie-model. Het waarmaken van de uitdagingen was niet mogelijk zonder samenwerking tussen de instellingen in de wijk. De kookploeg van buurthuis Rotterdam West zorgde voor het wijkdiner, een paella-maaltijd voor 300 personen. Sjaan: "Ze waren vrijdag begonnen, en zaterdagavond waren ze klaar. Ook Gemeentewerken en de wijkagent hebben zich uit de naad gewerkt. Maar ze vonden het leuk! We hebben samenwerking opgedaan waar we weer een hele tijd mee voort kunnen." Een hoogtepunt was de jongeren-uitdaging. Een groep van 38 jongeren, Nederlands, Marokkaans, Turks, organiseerde zelf een voetbalournooi in het wijkpark. Ook de meiden deden mee. Petra: "Er kwam 's ochtends meteen al een ploegje naar het plein dat mee wilde ontbijten. Ze lieten trots hun pasje zien. Ze gedroegen zich anders. De contacten met de Marokkaanse jongeren waren gelegd via het bestaande netwerk van speeltuin, huiswerkklas, wijkgebouw Odeon en bewonersorganisatie. Het hielp ook dat ze er wat voor kregen. En de Opzomer-shirtjes gaven status. Je hoorde er bij." Sjaan: "Iedereen was positief. Dat heb ik nog niet eerder meegeemaakt. Bewoners kwamen ons ook bedanken. Dat was indrukwekkend. Vaak is er toch zo'n houding van 'die verdienen hun geld wel makkelijk'. Nou stond er maandag een taart in de buurtwinkel van een groep bewoners."

O-team telt zegeningen

door Anne van Veenen, Ratterdams Instituut Bewonersondersteuning

Eén van de gele motors achter 28 mei was het Bureau Opzoomerdag, ook bekend als 'het O-team'. Enkele dagen na de gebeurtenissen verzamelt een aantal leden van de projectgroep zich in Zochers voor een terugblik. Het gezelschap bestaat uit Tonie Boxman (coördinator Bureau Opzoomerdag), Frans Nesselelaar (Communicatie-bureau) en Johan Janssens (projectleider Ons Plein). Wim Lakmaker (Gemeentewerken) sluit later aan.

Iedereen is nog een beetje beduusd van de gebeurtenissen van 28 mei. Overheersende indruk is de ontspannen, plezierige sfeer in de stad op Opzoomerdag. Boxman: "Overal waren mensen met elkaar bezig van in hun straat, relaxed, doelgericht. En daarnaast die rare stilte in het centrum. De Coolsingel lag er verlaten bij, alsof het zondag was." Frans Nesselelaar ging na de openingsceremonie in de Opzoomerstraat naar z'n eigen straat, de Bergweg. "Ik ben in de weer geweest met een schep en ballonnetjes. Ik woon daar nog niet zo lang, maar nu ken ik iemand die mijn planten verzorgt in de vakantie. En mijn overbuurman blijkt een dochter te hebben van dezelfde leeftijd als mijn eigen dochter. Er ontstond een familiegevoel in de stad, mensen met geel die naar elkaar zwaaiden."

Er was een grote betrokkenheid. Johan Janssens: "Je zag dat bij het opbouwen van de tent bij voorbeeld, en het bewaken van de tent 's nachts. Wat verder opviel was dat het een kleurrijke dag was, alle nationaliteiten deden mee. Je kwam mooie dingen tegen. In het Oude Westen speelde een blaaskapel. "Zo'n goeie hebben we nog niet gehad" toen een groepje vrouwen met hoofddoekjes een muurschildering aan het maken was."

Vastgesteld wordt dat de voorgenomen acties ruimschoots zijn gehaald. Een van de uitdagingen was 20 Opzoomerstraten in 32 wijken. Het zijn er ruim twee maal zoveel geworden, 1364 acties in 1250 straten om precies te zijn. "En dat is geen natte vinger werk," benadrukt Boxman, "dat is het aantal Opzoemercontracten dat is afgesloten." Tijdens de voorbereidende manifestatie 'Op naar de Zoomer' op het Schuttersveld in maart was duidelijk dat het aantal straten gehaald werd. De stand was toen 700. Vervolgens is ingezet op kwaliteit. Wethouder

Vermeulen stuurde een Opzoemerpakket naar de contactpersonen in de straten met de boodschap: "doe wat met je buren". Bijgevoegd waren 15 pakketjes met affiches, T-shirts en ballonnen, om het aantal deelnemers per straat van 3 of 4 omhoog te brengen. Dat is op veel plekken gelukt. "Er deden veel jonge mensen met kinderen mee, en het was kleurrijk," constateert Nesselelaar.

Hij bekent er lang aan getwijfeld te hebben of dat zou lukken. "Door de pleinregisseurs werd de 20 straten als de moeilijkste uitdaging beschouwd. Een signaal voor mij dat de campagne breed begon aan te slaan was dat ook personen uit mijn vriendenkring die niet betrokken zijn bij wijk-activiteiten zich begonnen te organiseren."

Cynisme

Het Opzoemen moest in de afgelopen 4 jaar een enorm cynisme overwinnen. "In het begin was ook ik bang dat we bezig waren met het organiseren van de truttigheid in de stad," zegt Nesselelaar. "Enig gevoel van schaamte kon ik soms niet onderdrukken. Je bent jong, je wilt wat en je zult met geraniums in de weer gaan! Er werden ook de verkeerde termen gebruikt, zoals 'sociale controle' en 'burgerplicht'." Boxman: "Idee voor de afsluiting van Sociale Vernieuwing was: geef iedereen een bezem. Voor mij was iedelijk dat dat niets zou worden en dat we dat niet moesten doen. Er is, in de achtertuin van Gerard de Kleijn, lang gepraat over de boodschap van Opzoomerdag. In de discussie is de inzet verbreed. Er zijn andere dingen bij gekomen: tenten op de pleinen, muziek, de Opzoemerkrant. De boodschap werd breder. Van 'samen je straat terug' werd het: 'doe iets, samen met elkaar'."

Janssens: "Voorjaar '93 lag er een goed program van eisen. Uitgangspunt was: organiseer het niet centraal vanuit één hand, maar 1000 maal kleinschalig, onder andere vanuit 30 pleinen. Centraal werden uitdagingen gesteld, maar de mensen werden zelf verantwoordelijk gemaakt voor hun eigen programma. Dat werd stedelijk ondersteund met de gele campagne. Belangrijk was verder dat een jaar voorbereidings tijd werd genomen."

Trefwoorden waren behalve 'decentrale aanpak' en 'uitdaging' ook 'ruil'. Het waarmaken van een uitdaging wordt beloofd, met een budget en faciliteiten. Dat idee was eerder ontwikkeld in de campagne 'Premie op actie', waarbij bewoners van een straat in ruil voor een gezamenlijk initiatief een Opzoemerzegel krijgen.

Het projectplan kreeg de steun van wethouder Pim Vermeulen. "Deze politieke steun was cruciaal," zegt Boxman. Er deden honderden organisaties en instellingen mee, buurthuizen en vrijwilligersorganisaties, scholen en winkeliers, kerken en het Centrum voor Beeldende Kunst en vele anderen. "Peilers voor Opzoemerdag waren onder meer de inzet van Gemeentewerken, van het Rio en de wijken, en van het Communicatiebureau."

Basis om het Rio en de wijken mee te krijgen vormde het projectplan "Ons plein", Janssens: "De bedoeling werd klip en klaar neergezet, in termen van samenlevingsopbouw. Het plan was een aanbod aan de wijken. Er werd een 'informatieplein' ingelast, waarin de pleinregisseurs, veelal opbouwwerkers, zich konden oriënteren op de uitdagingen en de vorming van een pleinteam in hun wijk. Een cameraatje om de situatie rond het plein in beeld te brengen, whiskey en een confetti-bom hoorden bij de uitrusting. Het besluit om mee te doen lag bij de de organisaties in de wijk." In ruil ontvingen de wijken faciliteiten. Voor een wijk als Hoogvliet bij voorbeeld, met maar liefst 104 Opzoemeracties, kwam dat neer op ruim 150.000 gulden, inclusief de kosten van de tent.

Succesfactor was ook de professionele communicatie. "Dat haalde de

op 28 mei 1994!

campagne uit het sociale wereldje," zegt Boxman. "er blijkt een enorme potentie te liggen in de wijken maar die wordt onvoldoende benut. Door een samenspel van stedelijk en wijk-niveau zijn handvaten geboden om dat er uit te halen. Er is een manier van werken overgedragen." Nesselaaar beaamt dat: "Netwerken, als methodiek van werken in de wijken, heeft een aanvulling nodig. Je hebt ook middelen nodig om iets over te dragen, media. Je producten moeten in de wijk worden verkocht. De manier waarop dat gebeurt is vaak nogal afstotend." Voorbeeld van een geslaagd middel is het speldeje voor ambassadeurs van de Sociale Vernieuwing dat door het Communicatiebureau werd ingezet. "Op een bepaalde moment ging iedereen er mee lopen en kreeg je een groepsgevoel. Oppie, de mascotte voor Opzoomerdag, had eenzelfde werking."

De gigantische Oppies en bezems op het gebouw van Nationale Nederlanden, die overal in de stad te zien waren, vormden een nieuwe fase. Boxman: "Dat haalde de campagne definitief uit de sfeer van het wijk-circuit. De mensen gingen zich afvragen: wie organiseert dit?" Eenzelfde effect had de Opzoomerkrant. Gekozen werd voor een blad met schreeuwerige kleuren en rare tekeningen; dat niet lijkt op overheidsvoorlichting.

Samenwerking met bedrijven was belangrijk. Boxman: "Het gaat niet in de eerste plaats om geld (er is zo'n 300.000 gulden ingezameld), maar om het meedoen. Albert Heyn die wat doet omdat zijn personeel en klanten in de wijk wonen. En Rob Freeze van het Rotterdam Dagblad die geïnteresseerd is omdat niet al die Rotterdamers die Opzoomer zijn krant lezen." Opvallend waren overigens de verschillen in opstelling tussen aan de ene kant RD en Stadsradio, en anderzijds Radio Rijnmond, dat afstand hield van Opzoomerdag. Nesselaaar: "Er zijn verschillende opvattingen over communicatie en journalistiek. Maar Stadsradio heeft laten zien dat je een journalistieke benadering kunt hebben, en tegelijkertijd mee kunt doen met Opzoomer."

Er volgen enkele suggesties voor

sponsoring en omgang met het bedrijfsleven. De leden van het O-team blijken allemaal een opbouwwerk-achtergrond te hebben, in een meer of minder ver verleden. Ze bepleiten een zakelijke benadering van het welzijnswerk. Boxman: "Niet dat toontje van 'we voelen ons te kort gedaan'. Het gaat om ruil. Je komt verder als je zegt: we gaan een wijkdiner organiseren, maar we hebben nog geen worst. Dat is en heel andere binnenkomer. Dan is ook Nationale Nederlanden toegankelijk voor een opbouwwerker."

Hoe gaat het verder? Janssens: "Voorlopig kunnen we onze zegeningen tellen. Er zijn buurten waar het aantal contacten met 200 tot 300 actieve bewoners is uitgebreid. Dat is de sociale winst. In de wijk moet dat verder worden vormgegeven." Een andere troef is het bestand van

de Opzoomerkrant. Nesselaaar: "Het bestand heeft 12.000 adressen, met opinieleiders binnen organisaties, in straten en buurten, vrijwilligersorganisaties enz. Het bestand heeft een grote potentie voor netwerken."

De deelgemeenten hebben toegezegd om de Opzoomerzegel over te nemen. Er is verder een plan voor een klein steunpunt 'Opzoomer door', aangehaakt bij het Rio, dat zorgt voor communicatie en voor prikkels. Mogelijk dat ook vanuit gemeentelijke diensten, die de komende tijd verder worden gedecentraliseerd, een stedelijk punt wordt ingericht. Boxman: "Doorslaggevend is dat drie partijen elkaar kunnen vinden: bestuur en ambtelijke apparaat, bedrijfsleven, en opbouwwerk/Rio. Je hebt plekken nodig waar deze partijen elkaar aanspreken."

Geen Verordening op het Opzoomereren a.u.b.

De meeste dingen zijn goed op hun plek gekomen en het aantal klagers was te verwaarlozen. Deze balans wordt opgemaakt door Wim Lakmaker, vertegenwoordiger van Gemeentewerken in de projectgroep Opzoomerdag.

Uitdaging voor Gemeentewerken was om te laten zien dat een grote organisatie maatwerk kan leveren. Op Opzoomerdag moesten bestellingen worden afgeleverd aan 1364 klanten. Planten, siertegels, wipkippen, grond, als je het achter elkaar zou zetten zo'n 400 vrachtwagens. "Het ging soepel", verbaast Lakmaker zich. "Als de bewoners meer bloemetjes wilden, kochten ze zelf bij en soms werden bestellingen door straten gedeeld."

In de wijken waren vanaf november vorig jaar "kwartiermeesters" van Gemeentewerken actief, die ter plaatse zorgden voor de bestellingen en de uitgifte. De werving ging op basis van vrijwilligheid. In totaal deden zo'n 600 mensen van Gemeentewerken mee, en nog eens 400 van de ROTEB, DRR, Brandweer e.a. Lakmaker vindt de grote winst voor de diensten de contacten die in de wijken zijn gelegd.

Er was ruimte om in te spelen op bijzondere wensen. Zo bleken er in Pernis geen Opzoomerplekken te zijn omdat de wijk al helemaal groen en aangehaakt was. De budgetten zijn toen bij elkaar gelegd om een trimbaan aan te leggen.

Incidenteel ontstond enige discussie met de wijken. "Zuidwijk bij voorbeeld kwam met een record-aanmelding van meer dan 90 straten."

Niet alle planten zullen de zomer doorkomen, denkt Lakmaker. Maar er zijn wel contracten, met drie handtekeningen, waarin bewoners zich verplichten om het groen onderhouden. Over verdergaande vormen van zelfbeheer en uitgifte aan bewoners van openbaar groen en speelplekken moet de discussie nog op gang worden gebracht.

De deelgemeenten hebben daarin het voortouw. Lakmaker hoopt dat geen zwaar bestuurlijk besluitvormings-circuit wordt opgetuigd voor Opzoomeracties. "Alsjeblieft geen Verordening op het Opzoomereren. Het gaat om actie en reactie, en het belonen van het eigen initiatief van bewoners. Dat is per definitie in iedere wijk anders." □

Bestaat de Opzoomeraar?

door Aad de Graaf, Rotterdam

Bestaat de Opzoomeraar? Gezien de massaliteit waarmee de Rotterdammers zich op 28 mei 1994 op het Opzoomeren hebben gestort kan deze vraag alleen maar bevestigend beantwoord worden. Lastiger wordt het wanneer de vraagstelling aan de orde komt wie die Opzoomeraar dan wel is. Wat gaat er om in het hoofd onder die gele Opzoomerpet?

Natuurlijk is er dat ene gemeenschappelijke oogmerk om het woon- en leefklimaat rond de eigen voordeur op peil te houden en waar mogelijk te verbeteren, maar ieder Opzoomerverhaal heeft zijn eigen karakteristieke kenmerken. De één is bijna bij toeval het pad van de sociale vernieuwing op gewandeld, terwijl de ander van meet af aan helder voor ogen stond welke weg te volgen. Iedere Opzoomeraar heeft zo zijn eigen drijfveren om te Opzoomeren. Hij of zij meet een probleem in de buurt met eigen maten. De conclusie moet daarom luiden dat er geen prototype van de Opzoomeraar rondloopt in Opzoomerland. Dat is ook gelijk de kracht van wat zo langzamerhand met recht een beweging genoemd kan worden. Via Opzoomeren krijgt ieder mankement in de directe woonomgeving zijn eigen specifieke oplossing.

Marian van de Kamp, 39 jaar oud en part-time werkzaam bij een reisbureau, is sinds twee jaar actief in de Burgemeester Meineszlaan. Als lid van een groep van elf bewoners maakt zij zich druk over het wel en wee van de buurt. Onvrede met de manier waarop de gemeente omsprong met problemen van vervuiling en veiligheid was de aanleiding om in het geweer te komen. Vorig jaar mei resulteerde het gezamenlijk groeien de besef iets te moeten doen aan de achteruitgang van de buurt in de Dag van de Laan. "De bedoeling was op die dag iedereen uit zijn huis te laten komen en dat is goed gelukt", zegt Van de Kamp vol trots. "Er zijn Opzoomerbolletjes aangelegd, anti-inbraakstrips aangebracht bij de deuren en er werden kinderspelletjes georganiseerd. Als beloning kregen we toen een Opzoomerzegel. Van dat geld hebben we later weer kinderspeelgoed aangeschaft."

Saamhorigheid

Spectaculair ogen de Opzoomerresultaten allerminst, maar het zijn de kleine dingen die het doen. De laan ademt rust en overzichtelijkheid uit. De echte winst van alle inspanningen moet elders gezocht worden. Sinds de Dag van de Laan komen de bewoners geregeld bij elkaar. Eenmaal in de twee maanden is er ook contact met de wijkagent via de preventiewinkel. "De saamhorigheid in de laan is toegenomen", weet Van de Kamp, "Via die contacten worden er steeds nieuwe ideeën en plannetjes gelanceerd. Uiteraard is de laan ook actief geweest op Opzoomerdag. Er zijn 22 geveltuimtes aangelegd." Voor Marian zijn de toegenomen sociale veiligheid en controle belangrijker dan een perkje

met bloeiende bloemen. "Buren kennen elkaar weer, spreken elkaar weer aan. De laan is heel lang en tot voor een jaar wist ik niet dat er zoveel kinderen in de laan woonden. Zelf heb ik drie kinderen. Ook die kunnen weer rustig buiten spelen. Je kunt natuurlijk gaan verhuizen wanneer je ziet dat de buurt achteruitgaat. Hij gaat ook achteruit. Maar je kunt ook proberen daar iets tegen te doen. Dat is voor mij ook de voornaamste reden om te Opzoomeren. Ze noemen de laan wel eens het gouden randje van het westen. Dat willen we graag zo houden. Als we niks doen, gaat het zeker fout. Zo zijn we ook vroeg genoeg erbij geweest om een stokje te kunnen steken voor een drugsdealpand in de laan."

Springlevend

Van kleinschalige activiteiten in een straat naar meer omvattende Opzoomerbeslommeringen. Op 28 mei verzorgde Wim den Haring (46) het natje en droogje tijdens het optreden van het optreden van het Rotterdams Philharmonisch Orkest 's-avonds op het Afrikaanderplein. "Ondernemers uit de wijk hadden zich daarvoor beschikbaar gesteld", laat Den Haring weten. "Als Opzoomeraar moet je actieve ondernemers en winkeliers vastpakken. In die zin was het optreden van het orkest een aanzet tot een komend evenement." In 1989 was Den Haring één van de initiatiefnemers om een bewonersgroep op te richten voor het spiksplinternieuwe flatbouw Natal in de Afrikaanderwijk. Die bewonersgroep is nog steeds springlevend. Zij is betrokken bij activiteiten van andere werkgroepen in de wijk. Op die manier is er bemoeienis met de stadsvernieuwing in de buurt. Er is meegewerkt aan de totstandkoming van een handleiding voor het marktwezen. Anders gezegd, hoe kan de de straatmarkt in de Afrikaanderwijk het best geïntegreerd worden in het straatbeeld? Tot slot wordt er vanuit de flat Natal gericht meegedacht hoe nieuwe, jonge ondernemers in de buurt begeleid kunnen worden.

helpt, maar dreigen de media er bij te halen."

Terloops

Terwijl de een zich bijna gedwongen voelt zijn belangen te behartigen, rolt de ander terloops in het Opzoomeeren. Dick Feldman was het afgelopen half jaar in touw als Opzoomeerbaas in het Kleiwegkwartier. In zijn opdracht twintig 'Opzoomeer-

straten' in de wijk te ontwikkelen slaagde hij met vlag en wimpel. Hij trok maar liefst 48 straten over de streep. Feldman verontschuldigt zich bijna voor zijn succes. "Ach, het enige wat ik moest doen, was aanbellen bij mensen en gelukkig ben ik niet bang uitgevallen. Ik ben altijd meubelverkoper geweest. Ik weet dus hoe je de mensen iets moet aanbieden en verkopen."

"Maar het gebouw heeft de hoogste prioriteit", stelt Den Haring. "Het leven en wonen in de flat moet zo optimaal mogelijk zijn. We lopen daarom 's avonds en 's nachts op controle in en rond de flat om te kijken of alle deuren die op slot dienen te zijn ook daadwerkelijk op slot zitten. Alles in samenwerking met de politie."

Invulling

Vorig jaar kwam Natal landelijk in het nieuws toen er in Den Haag kamervragen werden gesteld over de invulling die de flatbewoners gaven aan hun door de gemeente uitge-reikte Opzoomeerzegel. Extra politie-surveillance ter waarde van 3000 gulden, was dat nou wel de bedoeling en kon dat eigenlijk wel, zo vroegen verontruste leden van de Tweede Kamer zich af. Voor Den Haring, die in 26 jaar tijd verknocht is geraakt aan zijn buurt en absoluut geen behoefte voelt te vertrekken, heeft het allemaal iets vanzelfsprekends. "Je moet je positief en strijdbaar opstellen", vindt hij, "Allereerst voor je zelf, maar je doet het uiteindelijk ook voor de woningbouwcorporatie en andere gemeentelijke diensten. Ze hebben ook belang bij een grote sociale veiligheid in en rond de flat. Daarom zou je ook wat meer steun en medewerking verwachten bij de aanpak van problemen. Aan de andere kant heb ik als maatschappelijk werker in-zicht in de beperkingen van corporaties en diensten. In die zin heb ik een beetje een spilfunctie. Af en toe verdedig ik diensten naar de bewoners toe, maar feit is en blijft dat diensten en huisbaas soms uiterst laks reageren. Dan moet je je keihard opstellen en, als dat nog niet

heb voor 28 mei zelfs aanmeldingen gehad uit de muziekbuurt achterin in Hillegersberg. En dat is bepaald geen buurt waarvan je zegt daar is Opzoomeeren hard nodig."

Iets simpels

Zaterdag 28 mei 1994 beschouwt Feldman niet als einde van een tijdperk. "Het Opzoomeeren houdt niet op. Een mooi voorbeeld daarvan is misschien het wijkdiner dat we gehad hebben. Dat idee kan op kleinere schaal worden voortgezet met een barbecue-avond in de straat. Via zo iets simpels als een gevel-tuintje hebben de mensen weer contacten gelegd met hun buren en die contacten moeten we niet meer laten versloffen. Als ik nu ook door de wijk loop, word ik op straat herkend van 'hé, Feldman'. Nou gaat het mij er niet om dat ik herkend word. Want wie is Feldman nu helemaal? Maar het is wel tekenend voor wat Opzoomeeren allemaal heeft losge-maakt."

Colporteur

Iemand die twee jaar terug Feldman had voorspeld dat hij nog eens als Opzoomeercolporteur de deuren langs zou gaan, was ongetwijfeld door hem hartelijk uitgelachen. Maar het gevel-tuintje dat Feldman toen op een dag in een paar uur tijd aanlegde heeft grote gevolgen gekregen. Het tuintje kreeg allereerst de tweede prijs in de competitie van het mooiste gevel-tuintje van de buurt. Later kwam daar nog eens de Opzoomeerzegel bovenop. Op dat moment was de Opzoomeergolf al niet meer te stuiten. In het deel van de Prinses Margrietlaan waar Feldman woont prijkt nu bij bijna iedere voordeur een gevel-tuintje. Ook staan er her en der plantebakken om stoepparkeerders te weren en sinds 28 mei is de laan extra verlicht met Opzoomeerbolletjes. "Opzoomeeren is voor iedereen", zo luidt Feldmans visie nu. "Vergelijk het maar met de AOW. In principe is opzoomeeren uitgevonden voor oude, verpauperende straten. De Opzoomeerstraat bijvoorbeeld. Hier in de buurt ging het op den duur vanzelf. Iedereen werd op een gegeven moment enthousiast en blijft dat ook. Ik

Trends in lokaal beleid

door Ferry Gerrits

Inleiding

Groep 1

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 2 maart heeft MO/Samenlevingsopbouw een onderzoek verricht naar de ontwikkelingen in het beleid op basis van de collegeprogramma's van een aantal steden. Deze steden zijn geografisch redelijk evenwichtig gespreid, en ook het inwonertal varieert. Van de 48 opgevraagde programma's kreeg de redactie er 40 binnen. Deze 40 collegeprogramma's vormen het bronnenmateriaal voor een onderzoek naar de ontwikkelingen op zes beleidsterreinen. De 40 gemeenten zijn in vier groepen verdeeld, op basis van het inwonertal, en zullen groepsgewijs worden besproken. Maar eerst iets over het bronnenmateriaal.

De bronnen

De collegeprogramma's variëren sterk naar omvang (van vier tot 39 pagina's incl. bijlagen) en kwaliteit. In de meeste programma's wordt alleen het nieuwe beleid behandeld. Allerlei lopende projecten worden er buiten gehouden (vaak wordt er even naar verwezen). Dit betekent dat een collegeprogramma meestal niet volledig is, en dat er over het beleid 'in uitvoering' (dat zich op dat moment dus in de koker van de ambtenaren bevindt), wel overeenstemming bestaat in de raad. Dat laatste is significant omdat de hoeveelheid 'beleid in uitvoering' immers het aantal beleidsopties beperkt. Je kunt dus stellen dat naarmate er meer vastliggend 'lopend' beleid is, er minder keuzevrijheid bestaat op het moment van collegevorming.

Er zijn gemeenten waar dat kennelijk in hoge mate het geval is, waar het samenhangend systeem van meerjarige programma's domineert in het beleid en het collegeprogramma gereduceerd wordt tot een ambtelijke opsomming van een aantal detailpunten. Als politiek bewuste burger beleef je weinig lol aan dat soort programma's. Het enige dat je kunt concluderen is dat het bestuur in deze gemeenten in hoge mate 'verambtelijkt' is en dat je hier kunt twifelen aan het 'primaat van de raad'. Het is immers lastig discussiëren over een stuk dat zo weinig over de beleidsmatige afwegingen die eronder schuilgaan, blootlegt. Het is in deze vermeldenswaard dat in maar liefst elf van de 40 collegeprogramma's niet eens de politieke samenstelling van het college was opgenomen. Dat maakt een behoorlijk a-politieke indruk en duidt op een wel zeer integrale benadering van gemeentepolitiek. (Die informatie is later telefonisch opgevraagd.)

Een ander aspect, dat ook iets zegt over de politieke cultuur in relatie tot S&BV, is de mate van ontkokering in de hoeden van de collegeleden. Een manier om daar iets over te kunnen zeggen is het turven van 'beleidstaken' (ambtelijke en/of politieke uitsplitsingen, onder te verdelen in beleidsintenties en concrete beleidsvoornemens). De term 'beleidstaken' is ontleend aan het collegeprogramma van Voorburg. De mate waarin in het collegeprogramma,

beleidstaken samenhangend worden gepresenteerd, zegt wellicht iets over de mate waarin het bestuur is ontkokerd. (In hoeverre de presentatie spoor met de ambtelijke organisatie valt niet vast te stellen, omdat men hiervoor meer gegevens nodig heeft aangaande het organisatieschema van de betreffende gemeente en over de relatie tussen het college en het ambtelijk apparaat.)

De 40 gemeenten zijn ingedeeld in vier groepen, naar inwonertal:

Een inwonertal tot 50.000 - *Groep 1*
Voorburg, Middelburg, Vlissingen, Tiel, Zevenaar, Assen, Heerenveen, Goes, Roermond, Kampen en Dronten.
(Van Hoogeveen en Delfzijl niets ontvangen)

Een inwonertal tussen 50.000 en 100.000 - *Groep 2*
Hoorn, Alkmaar, Den Helder, Gouda, Hilversum, Amersfoort, Roosendaal en Nispen, Den Bosch, Oss, Venlo, Hengelo, Leeuwarden, Smalingerland, Lelystad en Almere. (Van Heerlen, Kerkrade en Emmen niets ontvangen)

Een inwonertal tussen 100.000 en 200.000 - *Groep 3*
Haarlem, Zaanstad, Dordrecht, Breda, Eindhoven, Maastricht, Nijmegen, Arnhem, Apeldoorn, Enschede en Groningen. (Van Leiden en Tilburg niets ontvangen)

Meer dan 200.000 inwoners - *Groep 4*
Rotterdam, Amsterdam en Utrecht. (Van Den Haag niets ontvangen)

Als de redactie een prijs mocht uitloven voor het meest leesbare collegeprogramma dan zou die prijs toevallen aan de gemeente Utrecht. Maar ook Groningen, Amsterdam, Rotterdam, Enschede en Dordrecht hebben zeer leesbare en tot discussie uitnodigende programma's afgeleverd. Wat de leesbaarheid vooral ten goede komt (naast het taalgebruik) is de samenhang waarin de beleidstaken worden gepresenteerd. Bepaalde programma's blinken uit vanwege de uitnodigende hoofdstuk- of thema-indeling. Als voorbeeld noem ik hier het collegeprogramma van de stad Groningen, met koppen als 'De duurzame stad', 'Duurzaam vernieuwen', 'Solidariteit en veiligheid' komt (althans op papier) een bepaalde mate van verknoping van beleidstaken tot stand die duidt op een uitgekristalliseerde, integrale beleidsvisie van het college. Maar ook de 'tussenkoppen' van het Utrechtse programma laten weinig misverstand bestaan over de constructieve benadering van het college (althans op papier): 'Kansen', 'Kleurrijk', 'Cultuur en vrije tijd' en 'Stad en openbare ruimte'.

Het is niet nagegaan of en in welke mate de programma's in deze steden bestemd zijn voor politieke discussie met de burgerij, maar ik heb de indruk dat ze er geschikt voor zijn.

Het collegeprogramma van Gouda bevatte zelfs een verslag van de formatie van het nieuwe college. En in Roermond is het programma ingedeeld in tien Strategische punten en verder de hoofdpunten volgens de hoofdstukindeling van de begroting. In Maastricht hebben ze de zaak kort gesloten door middel van vermelding van de bereikte overeenstemming over de verschilpunten uit de verkiezingsprogramma's.

De beleidsterreinen

De zes nader onderzochte beleidsterreinen zijn de volgende: Welzijn/Maatschappelijke aangelegenheden, Sociale & Bestuurlijke Vernieuwing, Milieu, Criminaliteitsbestrijding/Sociale Veiligheid, Volkshuisvesting/Stadsvernieuwing en Werkgelegenheid. Deze beleidstaken worden in menig collegeprogramma niet (meer) separaat behandeld, maar vallen samen in een cluster van terreinen dat vanuit een integraal concept is opgebouwd. Ook kwam het wel voor dat de beleidsterreinen gewoon anders werden omschreven. Dit bemoeilijkt het speurwerk dat moest leiden tot een vergelijkend overzicht van de wijze waarop in de gemeenten met de beleidsterreinen werd omgesprongen.

Bij de weergave van de beleidsvoornemens zal ook steeds het in het collegeprogramma gebruikte 'kopje' (de lokale aanduiding), tussen haakjes worden vermeld. Ook de eventuele doelgroepen die worden genoemd worden apart vermeld. Het beleidsterrein Welzijn/Maatschappelijke Aangelegenheden (W/MA) wordt integraal weergegeven. De beleidsterreinen Criminaliteitsbestrijding/Sociale veiligheid (C/SV), Volkshuisvesting & Stadsvernieuwing (V&S), Werkgelegenheidsbeleid en Milieu worden afgegraasd op voornemens die relevant zijn voor de beroepsgroep, of zelfs kansen voor het opbouwwerk kunnen opleveren. S&BV wordt er weer integraal uitgelicht.

Het overzicht zal groepsgewijs worden opgedist, waarbij de receptie van S&BV speciale aandacht krijgt. Vanwege het integrerende karakter van dit specifieke beleidsterrein lag het voor de hand dat de inhoud ervan uit diverse hoofdstukken 'bijeën moest worden geraapt'. Dit geldt in versterkte mate voor die programma's waarin geen sprake is van een aparte taakomschrijving ten aanzien van S&BV. Dit zegt echter niets over het élan dat er binnen een gegeven gemeente ter zake kan bestaan. In een aantal gevallen is S&BV duidelijk onderdeel van de reguliere beleidsaanpak geworden, waarbij de belangrijkste thema's als eigenstandige beleidstaak zijn geformuleerd. Dit worden wel de 'volg-concepten' genoemd: een ter plaatse selecteerd(e) taak of onderwerp dat (die) in het kader van de vier afgelopen jaren van experimenteren op het gebied van S&BV zijn (is) 'ontdekt'. De 'volg-concepten' zijn hier geïdentificeerd aan de hand van het slotadvies van de Adviesgroep Sociale Vernieuwing (AGSV) "Tussen rijk en wijk" (uitgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken, april 1994). Het grappige is dat een aantal van die 'volg-concepten' oude bekendheden van het opbouwwerk zijn zoals 'wijkbeheer', 'leefbaarheid' en 'individuele trajectbemiddeling'. Deze onderwerpen hebben in het kader van S&BV nieuwe impulsen gekregen en zijn verheven tot concretisering van het algemene S&BV-denken bij uitstek. Bij de behandeling van het beleidsterrein S&BV zal ook de mate van ontkokering (in de presentatie) van het beleid ter sprake komen, aangezien dit hier het meest passend is.

De inhoud van het beleid

(In het dossier van de eerste stad, Voorburg zijn de categorieën voluit weergegeven. In de rest van de dossiers wordt gewerkt met afkortingen.)

Groep 1 Voorburg

Welzijn/Maatschappelijke aangelegenheden: (Bijstandsverlening) Fraudebestrijding is van belang. (Minimabeleid) Handhaving van de Burcht, Torenpas en het Vangnetfonds. (Sociaal-Cultureel Werk) Vrijwilligers goed verzekeren, hun onkosten vergoeden. Het vrijwilligerswerk moet worden gestimuleerd. De wijkcentra moeten er zo goed mogelijk op worden ingericht. (Kinderopvang) Zo veel mogelijk uitbreiden. Gastouderprojecten stimuleren. (Ouderenbeleid) Een centraal meldpunt inrichten dat 24 uur per dag bereikbaar is. Thuiszorg stimuleren. De bus verder ontwikkelen. Goede voorlichting geven. (WVG) Gemeentelijke gebouwen goed toegankelijk maken voor gehandicapten. Eén loket vormen ten behoeve van de uitvoering van de WVG.

Doelgroepen:

- Minima,
- vrijwilligers,
- ouderen en gehandicapten.

Criminaliteitsbestrijding/Sociale veiligheid

(Politie/Veiligheid) Er komt een Integraal Veiligheidsplan in samenspraak met diverse belanghebbenden. Surveillance wordt opgevoerd eventueel ten laste van de gemeentelijke middelen. Wijkagent komt terug.

Volkshuisvesting & Stadsvernieuwing

(Volkshuisvesting) Eigen woningbezit wordt krachtig bevorderd. Bouw moet zich aanpassen aan de omgeving.

Werkgelegenheid

(Economische zaken) Vestigingsbeleid krijgt meer aandacht.

Milieu

(niet)

Sociale & Bestuurlijke Vernieuwing

Deze termen komen in het programma niet voor. (Bestuur) De gemeente zal het particulier initiatief bevorderen omdat zij taken wil overhevelen. Men wil gaan werken met een wijkgerichte aanpak en gezamenlijk met bewoners (een deel van de) budgetten besteden. Volg-concepten: particulier initiatief en wijkgerichte aanpak. Verkokeringsgraad: 24 beleidsgebieden.

Middelburg

Beleid

W/MA

(Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk) Budgetfinanciering ontwikkelen. Activerend beleid ten aanzien van vrijwilligers ontwikkelen. Sociale Werkvoorziening uitbreiden.

den. Fraudebestrijding in sociale zekerheid is een accentpunt. Kinderopvang afstemmen op de vraag. Jongeren van 12 tot 18 jaar krijgen opvang in alle wijken. Bijstandstrekken moeten aan werk geholpen worden. Gebouwen toegankelijk maken voor gehandicapten. Nota 'Wijkgericht ouderenbeleid' vaststellen en uitvoeren. Doelgroepen: Jongeren, uitkeringsgerechtigden; ouderen en gehandicapten.

C/Sv
(*Openbare orde en veiligheid*) Er moet een Integraal Veiligheidsbeleid komen. PPS is hierbij een element evenals meer politie op straat en stadswachten. Het beleidsplan van de politie wordt in de raad behandeld.

V&S
(*RO en volkshuisvesting*) Woonruimte creëren in nieuwe en bestaande woongebieden. Geschikte woonruimte voor gehandicapten reserveren. Herijking van de stadsvernieuwingsopgave.

Werkgelegenheid
Evaluatie van de werking van het Werkgelegenheidsfonds.

Milieu
(*Volksgezondheid en milieu*) Uitvoering van het Milieu Beleidsplan moet worden geactiveerd. Milieucriminaliteit moet worden bestreden. Binnenstad en wijken moeten intensiever worden schoongehouden. Maatregelen met het hoogste milieurendement hebben prioriteit. Meer voorlichting ten behoeve van de verhoging van het milieubewustzijn van de burger. Uitgangspunt is: de vervuiler betaalt.

S&BV
(*Algemeen beheer*) De wijkgerichte aanpak staat voorop. Maatschappelijke participatie en emancipatie van de burgers heeft prioriteit. De burgers zijn zelf verantwoordelijk voor de woonomgeving. Er zal met burgers worden samengewerkt inzake de besteding van wijkbudgetten. Dit wordt gestimuleerd via een premie-actiefonds (vgl. Opzoomerzegel). Er moet een nauwe relatie komen tussen de wijktafel en het college.
Vervolgconcepten: wijkgerichte aanpak, premie-actiefonds (*Opzoomeren*).
Verkokeringsgraad: 10 beleidsgebieden.

Vlissingen

Beleid:

W&MA

(*Welzijn, cultuur en recreatie*) Sociaal-cultureel en educatief werk moet inspelen op potentie van burgers, ter activering. Achterstanden opheffen via maatwerk. Een positieve actie-beleid ten gunste van vrouwen wordt ingevoerd. Er vindt regelmatig overleg met ouderenorganisaties plaats. Er zal een jeugd- en jongerenbeleid worden ontwikkeld. Minderheden worden opgevangen en gestimuleerd om hun taalachterstand weg te werken. Ook wordt er voorlichting gegeven over het minderhedenbeleid. Met gehandicapten zal worden overlegd over de uitvoering van de WVG.

(*Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk*) De be-

leidsintenties van de SV vormen uitgangspunt en richtlijn van beleid in de komende periode. Een goed minimaalbeleid moet van de grond komen, nadruk op maatwerk. Samenwerking tussen GSD en Arbeidsbureau ten behoeve van langdurig werklozen wordt bevorderd. JWG en Banenpool moeten meer werk verschaffen. Er komt een cliëntenraad bij de sectie Sociale Zaken.

Doelgroepen: Vrouwen, ouderen, jongeren, minderheden, gehandicapten, minima en langdurig werklozen.

C/Sv
(*Openbare orde en veiligheid*) Bevordering van de leefbaarheid werkt preventief. Er worden wijkonderhoudsploegen ingesteld. Stadswachten worden gehandhaafd. Gemeenteraad moet meer invloed krijgen op de politie.

V&S
(*Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting*) Het bouwen voor de groeiende groep van allochtonen en migranten moet als een uitdaging worden opgepakt. Woon-zorgprojecten moeten worden gestimuleerd. Sociale woningbouw en ouderenhuisvesting krijgen aandacht. Wijken moeten een gemengd karakter krijgen (winkels, woningen, bedrijventerreinen en sportcomplexen). Een Controlelijst Sociale Veiligheid wordt gebruikt bij de aanleg van voorzieningen en de herinrichting van de wijken.

Werkgelegenheid
(*Economische zaken*) Er moeten meer bedrijven worden geworven. Bestaande economische functies moeten worden uitgebouwd: de centrumfunctie van het onderwijs, toerisme, medische zorg, de haven en de visserij. Er moet één loket komen ten behoeve van het contact van bedrijven met de gemeente. Goede samenwerking met het RBA wordt nagestreefd. (zie boven)

Milieu

'De vervuiler betaalt' wordt als uitgangspunt van beleid ingevoerd. Gemeentelijk Milieuplan '94-'98 wordt uitgevoerd. Verkeerswegen worden geasfalteerd in verband met geluidsoverlast. Bouwen met milieuvriendelijk materiaal is doelstelling.

S&BV

(*Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk*) De intenties van het beleid op sociale vernieuwing blijven uitgangspunt en richtlijn van beleid en uitvoering in de komende zittingsperiode (zie boven). (Algemeen bestuur) Er komen wijkwethouders. Ook wordt er een Kerntaken-discussie geëntameerd.
Vervolg-concepten: wijkwethouderschap, kerntakendiscussie.
Verkokeringsgraad: 9 beleidsgebieden.

Tiel

Beleid:

W&MA

(*Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening*) Welzijn wordt integraal benaderd en is als zodanig onderdeel van de Sociale Vernieuwing. Doelstellingen zijn: zelfverwelklijking en participatie van de burger ver-

sterken, sociale structuur versterken, zelf- en vrijwilligersorganisaties stimuleren heeft eerste prioriteit. De burger moet zelf weer verantwoordelijk zijn. Welzijnswerk moet werken aan een goede toegankelijkheid en een gespreid aanbod van activiteiten. Samenwerking en overleg tussen verschillende instellingen wordt gestimuleerd. Subsidie wordt verleend naar prestatie.
Doelgroepen: geen.

C/SV

(Openbare orde en veiligheid) Dit terrein heeft een hoge prioriteit. Er moet worden gewerkt aan een lokaal geïntegreerd veiligheidsbeleid, een soort facetbeleid dat doorwerkt in andere beleidsterreinen zoals: werkgelegenheid, Sociale Vernieuwing, Ruimtelijke Ordening, onderwijs en welzijn. Er moet meer politie op straat komen, het aantal Stadswachten moet uitgebreid. Er is een Veiligheidsnota in de maak.

V&S

Kwaliteitsverbetering van de binnenstad is doelstelling. De raad moet nog een volkshuisvestingsplan vaststellen. Er moet worden gewerkt aan nieuwe verhoudingen tussen de corporaties en de gemeente. Er moet worden gebouwd voor specifieke groepen. Alloctonen moeten worden gespreid over de wijken. Vormen van centraal wonen kunnen de sociale structuur in de wijk verbeteren. Er moet worden gewerkt aan een betere verhouding tussen huurprijs en inkomen van bewoners.

Werkgelegenheid

(Economische zaken) Werkgelegenheid voor kansarme groepen moet worden verbeterd. Dit zijn: etnische minderheden, langdurig werklozen, herintredende vrouwen, jongeren en lager opgeleiden. Doelstelling is behoud en liefst uitbreiding van de bedrijvigheid. Ook is de voorgenomen verbetering van de binnenstad middel om meer werkgelegenheid te creëren.

Milieu

(Volksgezondheid en Milieu) Raad moet nog het Milieu Beleidsplan vaststellen. Dit moet worden gericht op een duurzame ontwikkeling. De gemeente moet het milieubewustzijn bij burgers stimuleren, hiertoe is de vorming van een Natuur Milieu Educatiecentrum in studie.

S&BV

(Burger en bestuur) De gemeente moet een activerende rol spelen. De burger moet meer invloed kunnen uitoefenen via vergaderingen 'op lokatie'. Ook komt er een raadplegend referendum. College en raad moeten een continue discussie over BV voeren. Sociale vernieuwing is het delen van taken en verantwoordelijkheden van de gemeente met burgers en maatschappelijke organisaties. Dit kan gestalte krijgen via buurt- en wijkbeheer, een herschikking van financiële middelen en een benadering op maat.

Vervolg-concepten: particulier initiatief, buurt- en wijkbeheer, maatwerk.

Verkokeringsgraad: 9 beleidsgebieden.

Zevenaar

Beleid:

W/MA

(Welzijn) Het subsidiestelsel moet worden herijkt: een ontwikkeling naar budgetsubsidie. De gemeente gaat meer toetsen. Er moet meer kinderopvang komen. SV wordt integraal benaderd. Inhoud SV: het overdragen van het beheer van speelterreintjes aan buurt- en wijkverenigingen. Het vrijwilligerswerk moet worden gesteund. Onderzoek naar opzet van een Gilde-project ten behoeve van ouderen. Ook de vorming van een loket voor ouderen, liefst geïntegreerd met handicaptent wordt bepleit. Er wordt adequate vluchtelingen opvang opgezet.
Doelgroepen: ouderen, handicaptent en vluchtelingen.

C/SV

(Openbare orde en veiligheid) Er wordt een Integraal Veiligheidsplan opgesteld. "Zonodig wordt het verband met Sociale Vernieuwing aangegeven" (citaat). Er wordt gewerkt volgens een projectmatige aanpak, veiligheid wordt een facet-aandachtspunt. Bewoners moeten in het beleid participeren. De gemeente zet een horeca branche-overleg op. De raad bepaalt mede het politie- en het anti-gok-beleid.

V&S

(Volkshuisvesting) Er wordt een convenant gesloten met de corporaties. Er moet een evenwichtig huisvestingsprogramma worden opgesteld met aandacht voor: de balans tussen huur en koop, sociale woningbouw en vrije sector, het op peil houden van de voorraad goedkope woningen, doorstroming en een nieuw woningtoewijzingssysteem. Er wordt een integraal wijk- en woonbuurtbeheerplan opgesteld, samen met bewoners en instellingen. Burgerinitiatieven die gericht zijn op de versterking van de sociale samenhang worden gesteund. (Ruimtelijke Ordening) Het stadscentrum wordt gerevitaliseerd volgens een integrale benadering.

Werkgelegenheid

(Economische aangelegenheden) Er moeten faciliteiten beschikbaar worden gesteld ten behoeve van projecten en reguliere deelname in het RBA en andere werkgelegenheidsorganen. Veel aandacht voor het vestigingsbeleid.

Milieu

(Milieu-aangelegenheden) Het Gemeentelijk Milieu Beleidsplan wordt uitgevoerd. Voorlichting en afvalscheiding krijgen een accent, evenals milieuvriendelijk bouwen, differentiatie van de afvalheffing, stimulatie tot hergebruik van afvalstoffen, het kringloopcentrum wordt draaiende gehouden. Bodemverontreiniging moet worden voorkomen, milieuwetgeving wordt stringenter toegepast.

S&BV

Termen komen niet meer voor als aparte beleidstaken. Zie hierboven bij W/MA en C/SV.

Vervolg-concepten: buurtbeheer, bewonersparticipatie. Verkokeringsgraad: 12 beleidsgebieden.

Assen

Beleid:
W&MA

(*Welzijn, onderwijs en cultuur*) Er moet een hertormulering plaatsvinden van doelstellingen aan de hand van een notitie. De accenten moeten komen te liggen op participatie, emancipatie, zelfstandigheid en integratie. De verslavingszorg moet integraal worden aangepakt. Doelgroepen: ouderen, jongeren, minderheden en verlaafden.

C/Sv

(*Algemeen*) Er wordt een Integraal Veiligheidsbeleid aangekondigd. (*Besturen/Openbare orde*) Er moet meer toezicht op straat komen in de vorm van stadswachten en politievervalsanten.

V&S

(*Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Verkeer*) De binnenstad moet worden verlevendigd via meer live-muziek en stimulering van de straatcultuur. Ook een verruiming van de (zondag)openstelling voor winkels wordt nagestreefd. Het stadsvernieuingsbeleid wordt op het huidige niveau gehandhaafd. Er moeten meer goedkope woningen komen.

Werkgelegenheid

(*Werkloosheidsbestrijding/Economie*) Werkloosheidsbestrijding moet geschieden aan de hand van taakstellende plannen, met concrete cijfers.

Milieu
(niet)

S&BV

(*Algemeen*) BV is nodig om de relatie tussen burgers en bestuur te verbeteren. BV wordt hier vooral betrokken op klantgerichtheid van de gemeenten. (*Besturen/Openbare orde*) De discussie over BV moet tot concrete, meetbare resultaten leiden ten aanzien van integraal wijkbeleid, het lokaal referendum en de actieve verantwoordelijkheid over gevoerd beleid, klantgericht werken en de sociale informatiefunctie van de gemeente. Met ingang van 1995 wordt er geëxperimenteerd met wijkbeheer (en budgetbeheer). Per wijk komt er een coördinerend wethouder. Vervolgconcepten: wijkbeheer, wijkwethouderschap. Verkokeringsgraad: 6 beleidsgebieden.

Heerenveen

Beleid:
W/MA

(*Welzijn*) Er moet een verbeterde regeling op het gebied van reducties (op voorzieningen) voor minima komen. SV wordt aangewend ten dienste van bestrijding van achterstandssituaties. Toegankelijkheid van voorzieningen staat centraal. Sport, cultuur en recreatie zijn onderdeel van het welzijnsbeleid. Integraal beleid ten behoeve van jongeren wordt ontwikkeld in samenwerking met het Maatschappelijk Werk, de GGD, Sociale Zaken, de Schoolbegeleidingsdienst, het welzijnswerk, de scholen en de ouders. Taalonderwijs aan allochtonen moet verbeterd, woon-

zorgprojecten opgezet voor ouderen, en voorlichting opgezet in wijken waar allochtonen wonen.

Doelgroepen: jongeren, allochtonen en ouderen.

C/Sv

(*Woon- en leefomgeving*) Ten behoeve van de veiligheid komt er een politie-aanspreekpunt in Jubbega. Ook zal er worden gewerkt aan de terugdringing van de diverse verslavingen. De verkeersveiligheid moet worden vergroot. Er komt een Beleidsplan Preventie Criminaliteit. Ook komt er een aanvulling op het personeelsbestand van beveiligingsmensen in het kader van SV.

V&S

(*Woon- en leefomgeving*) De positie van de woonconsument zal worden verbeterd. Er moet afwisselende woningbouw komen, een gedifferentieerd aanbod en doorstroming. Goedkope woningvoorraad moet worden gehandhaafd.

Werkgelegenheid

(*Werkgelegenheid*) Betreffende de aanleg van het Internationaal Bedrijvenpark Friesland (IBF), in de volksmond 'megapark' geheten, wordt er een raadplegend referendum gehouden. Ook komt er een Sociaal-economisch Beleidsplan met aandacht voor het vestigingsbeleid, promotie, opzet van een werkgelegenheidsfonds in samenwerking met het bedrijfsleven, onderzoek naar de wenselijkheid van een bedrijfsverzamelgebouw. Er moet een provinciaal steunpunt komen ten behoeve van bedrijven. De omschakeling in de agrarische sector naar een ecologisch verantwoorde produktiewijze wordt bevorderd. Project Nieuweschoot krijgt navolging: beheer, beveiliging en onderhoud van bedrijfsterreinen en winkelcentra. Hierbij wordt de banenpool als instrument ingeschakeld om uitkeringsgerechtigden weer aan het werk te krijgen. Er wordt ter zake een aanpaknotitie gemaakt.

Milieu

(*Milieu en natuur*) Een duurzaam gebruik van hulpbronnen wordt nagestreefd. Versterking van natuur en landschapswaarden evenals milieu-efficiëntie staan op het programma. Aandacht voor de 'plaats in de keten' en de 'plaats in de ruimte' van afval wordt bepleit. Het binnenmilieu in woningen en gebouwen moet verbeterd worden.

S&BV

(*Welzijn*) Voor allochtonen moet de toegang worden vergroot tot de georganiseerde sport. De tweedeling in de maatschappij moet worden tegengegaan in het kader van SV. (*Democratie*) Het overdragen van verantwoordelijkheid, taken en budget aan democratisch gekozen besturen van wijkverenigingen staat op het programma. Evenals een raadplegend referendum. Ook wordt de instelling van plaatsvervangend commissieleden, niet-raadsleden bepleit. In het kader van de bevordering van de veiligheid wordt aanvulling op het personeelsbestand van veiligheidsmensen bepleit. (*zie boven C/Sv*) Vervolg-concepten: achterstandsbestrijding, wijkbeheer, democratisch gekozen wijkbesturen. Verkokeringsgraad: 7 beleidsgebieden.

Goes

W/MA

Beleid

(*Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening*) Ten behoeve van SV moet er een goede communicatiestructuur worden opgezet in wijken en kernen. Meer wijkonderhoudsploegen opzetten, SV-beleid na ontwikkeling opnemen in het regulier beleid. Het RBA-beleid moet worden gevolgd. Voor ouderen en gehandicapten meer seniorenwoningen en Woon-zorg-combinaties bouwen. Het ouderenbeleid verbeteren. Fraude bestrijden bij bijstandstrekkers. De uitvoering van de WVG ontwikkelen met gehandicapten zelf.

Doelgroepen: ouderen, gehandicapten en uitkeringsgerechtigden

C/Sv

(*Openbare orde en veiligheid*) Criminaliteitsbestrijding is een rode draad in het beleid. De politie moet zichtbaar zijn op straat, het beleid ten aanzien van de stadswachten wordt voortgezet. Bestrijding van vandalisme heeft hoge prioriteit. Ook moeten burgers worden gewezen op hun eigen verantwoordelijkheid. Er moet een mentaliteitsverandering op gang worden gebracht bij overheid en burgers.

V&S

(*Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting*) Verbouw van huurwoningen heeft prioriteit boven sloop/nieuwbouw. Het toewijzingsbeleid van woningen moet worden onderzocht en eventueel hervormd naar een variant op het Delftse model. Eigen woningbezit moet gestimuleerd. Het fonds stads- en dorpsherstel moet op peil worden gehouden. Veelvuldige en gespreide woningbouw wordt nagestreefd, evenals het 'aanpasbaar' bouwen.

Werkgelegenheid

(*Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening*) Het werkgelegenheidsbeleid moet worden afgestemd op het RBA-beleid.

Milieu

(*Volksgesondheid*) Gescheiden inzameling van afval wordt gestimuleerd. Het schoonhouden van straten en pleinen heeft een hoge prioriteit. Differentiatie van reinigingsstaneven wordt onderzocht.

S&BV

Komt als 'kop' niet meer voor. (*Algemeen bestuur*) Er komt een onderzoek naar de wijze waarop wijk- en dorpsraden grotere invloed en bevoegdheden kunnen krijgen. (Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening - zie boven) Ten behoeve van de SV moet er een goede communicatie worden opgezet in en met wijken en kernen. Ook moeten er meer wijkonderhoudsploegen worden opgezet. SV wordt na ontwikkeling opgenomen in het regulier beleid.

Vervolg-concepten: wijkbeheer.

Verkokingsgraad: 9 beleidsgebieden.

Roermond

Beleid

W/MA

(*Kernpunt*) Integratie sociaal beleid en wijkbeheer bevorderen. Integratie van sociale en fysieke aspecten van wijkbeheer, gericht op achterstandsgroepen en probleemwijken tot stand brengen. Zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van de burger staan centraal. Sociale veiligheid is hierbij een belangrijk onderdeel. (*Cultuur, recreatie, sociale voorzieningen, maatschappelijke dienstverlening*) Gemeente moet een voorwaardenscheppend beleid voeren ten aanzien van de (het) gewenste voorzieningen(niveau). Participatie van ouderen bevorderen. Activerend arbeidsmarktbeleid voor uitkeringsgerechtigden opzetten.

Doelgroepen: ouderen en uitkeringsgerechtigden.

C/Sv

(*Veiligheid en criminaliteitsbestrijding*) Veiligheid is een eerste levensbehoefte. Er wordt een Integraal Veiligheidsplan opgesteld. Meer politie op straat, preventie, is geboden.

V&S

(*Binnenstadsbeleid*) Er wordt een samenhangend binnenstadsplan ontwikkeld. Op de ontwikkelingslocatie zal stedelijke vernieuwing worden gepleegd met als doelen: een verbetering van de bereikbaarheid, betere parkeergelegenheid, herinrichting van de openbare ruimte, versterking van de economische en culturele functies. (*Strategische nieuwbouw*) Het aantrekken van midden en hogere inkomensgroepen, in de duurdere marktsegmenten is beleidsdoel. Er zal bijzondere aandacht zijn voor ouderen in de huisvesting. De sociaal-economische structuur in de wijken moet worden versterkt. Er zal meer worden gebouwd in de vrije sector.

Werkgelegenheid

(*Economische zaken*) Er komt een duidelijk acquisitiebeleid ten aanzien van bedrijven. Ook wordt het toerisme ontwikkeld in samenhang met een activerend arbeidsmarktbeleid (zie ook boven - W/MA).

Milieu

(*Volksgesondheid en milieu*) Het Milieubeleidsplan wordt uitgevoerd. Er komt aandacht voor een kringloopcentrum. Er komt een gestructureerd plan van aanpak ten behoeve van bodemsanering in relatie tot de hergebruik-functie, en het welzijn van dieren.

S&BV

(*Bestuurlijke Vernieuwing*) Er moet een meer open bestuurscultuur komen. De nota 'Afspraken over inspraak' wordt geactualiseerd. Bij wijze van experiment wordt het voorzitterschap van raadscommissies vervuld door raadleden per 1-1-1996.

Vervolg-concepten: activerend arbeidsmarktbeleid, wijkbeheer.

Verkokingsgraad: 10 beleidsgebieden

Kampen

Beleid:
W/MA

(*Cultuur en recreatie*) De gemeentelijke taak is aanvullend en voorwaardenscheppend. De zelfwerkzaamheid van de burger moet worden bevorderd. De relatie tussen het bestuur en de wijkverenigingen moet goed worden gehouden. In het kader van SV wordt het wijkwethouderschap ingesteld en eind 1994 geëvalueerd. Minderheden moeten worden gericht op integratie en participatie. Werk en scholing hebben prioriteit. Voor gehandicapten moeten de openbare gebouwen toegankelijk worden gemaakt. De WVG moet zorgvuldig worden uitgevoerd. Er komt één loket voor ouderen. Voor jongeren komt er een integraal beleid. Men blijft in het kader van de vrouwenemancipatie aandacht schenken aan achterstandsbeleid. (Sociale voorzieningen en Maatschappelijk werk) Er wordt een actief minima-beleid gevoerd in samenwerking met het platform 'De arme kant van Kampen'. Doelgroepen: Minderheden, gehandicapten, ouderen, jongeren, vrouwen en minima.

G/Sv

(*Openbare orde en veiligheid*) Er komt een onderzoek naar de behoefte aan stadswachten. De mogelijkheid tot inbraakpreventie wordt onderzocht. Het kansspelautomaten- en drugbeleid wordt gehandhaafd.

V&S

(*Ruimtelijke ordening/Volkshuisvesting*) Stadsvernieuwing heeft een hoge prioriteit. De precieze behoefte aan gemeentelijke stadsvernieuwingsgelden in relatie tot de financiële ruimte wordt onderzocht. De gemeente treedt op tegen verwaarlozing van particulier woningbezit. Onder voorwaarden wordt onderhoud gesubsidieerd. Het Volkshuisvestingsplan wordt in 1994 geëvalueerd. Er worden wijkprofielen opgesteld. Projecten op het gebied van ouderenhuisvesting worden uitgevoerd, niet alleen via nieuwbouw maar ook woningaanpassing.

Werkgelegenheid

(*Industriebevoordering en werkgelegenheid*) De gemeente heeft een inspanningsverplichting tot behoud en verbetering van de werkgelegenheid. Het vestigingsklimaat moet worden verbeterd. Plaatselijke werkgelegenheid wordt factor in het aanbestedingsbeleid. Specifieke achterstandsgebieden worden extra begeleid. Er komt een periodiek gestructureerd overleg met plaatselijke werkgevers- en werknemersorganisaties.

Milieu

(*Volksgesondheid*) Milieubeleid krijgt een hoge prioriteit. Het leidende beginsel is 'De vervuiler betaalt'. Gedifferentieerde tarieven moeten ingevoerd, in afwachting van het onderzoek naar de mogelijkheid van een regionale afvalinzamelingsorganisatie. De functie van kringloopbedrijven wordt onderkend.

S&BV

(*Kernprogramma*) Het bestaande beleid ten aanzien van SV wordt met kracht voortgezet. (*Algemeen bestuur*) SV

is het wegwerken van achterstanden. Hierin onderscheidt men drie thema's: het bestrijden van de werkloosheid, verbetering van de leefomgeving en de doelmatigheid en kwaliteit van voorzieningen verbeteren. BV is onderdeel van dit integrale beleid.

Vervolg-concepten: achterstandsbestrijding, wijkwethouderschap

Verkoeringsgraad: 8 beleidsgebieden.

Dronen

Beleid:
W/MA

(*Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk*) De overheid moet zorgdragen voor de bescherming van de elementaire bestaansvoorwaarden. Minima: individuele trajectbemiddeling opzetten en de loketten die te maken hebben met werkgelegenheid integreren. Het kwijtscheldingsbeleid en het toeslagenfonds moeten worden verruimd. Ook de fraudebestrijding moet worden bevorderd. Dit moet worden neergelegd in een nota Sociale Zaken. Ouderen: een integraal ouderenbeleid vaststellen. Het zo lang mogelijk zelfstandig wonen stimuleren. Nota Wijksteunfunctie vaststellen. Periodiek overleggen met organisaties/instellingen van/voor ouderen. Gehandicapten: uitvoering WVG moet zorg op maat bevorderen. De toegankelijkheid van openbare gebouwen bevorderen. Allochtonen: organisaties/instellingen betrekken bij het beleid, ook ten behoeve van asielzoekers. Vrijwilligerswerk ook onder asielzoekers stimuleren. Doelgroepen: minima, ouderen, gehandicapten en allochtonen.

G/Sv

(*Openbare orde en veiligheid*) Preventie moet worden gestimuleerd. Bestuurlijke preventieprojecten worden uitgebouwd. Het schadeverhaal moet zoveel mogelijk worden toegepast. Er komt voorlichting over de handhaving van de openbare orde en criminaliteits- en vandalismebestrijding. Er wordt een Integraal Veiligheidsplan vastgesteld. De politie moet 'burger-gericht' zijn. Er vindt een jaarlijks overleg tussen de politie en de raad plaats. De politieposten in Biddinghuizen en Swifterbant worden gehandhaafd. Bestemmingsplannen worden goetoeft op Sociale Veiligheidsaspecten. De APV wordt geëvalueerd.

V&S

(*Volkshuisvesting*) Er wordt per convenant een periodiek overleg geregeld met de woningbouwverenigingen en de wijze waarop contact wordt onderhouden met andere marktpartijen. Het volkshuisvestingsplan wordt elke twee jaar geëvalueerd. Het bouwen/aanpassen van woningen geschiedt op basis van de bestaande behoefte. Betaalbare woningbouw moet gestimuleerd worden, evenals eigen woningbezit. Er komt extra aandacht voor de huisvesting van senioren, jongeren en gehandicapten. De sociale structuur van wijken moet evenwichtig zijn. Integraal buurtbeheer, via bewonersparticipatie wordt gestimuleerd.

Werkgelegenheid

(*Economische zaken*) Doel is behoud en uitbreiding van de werkgelegenheid via een actief acquisitiebeleid. Er

moeten voldoende bedrijfsterreinen zijn. Recreatie en toerisme moeten worden ontwikkeld, aan de hand van een beleidsplan, met het oog op de werkgelegenheid. De gemeente moet zich dienstbaar opstellen ten aanzien van bedrijven via: het snel afhandelen van aanvragen, de aanwijzing van een ambtelijke coördinator ten behoeve van het bedrijfsleven, specifieke aandacht voor de detailhandel. Arbeidsdeelname van achterstandsgroepen moet bevorderd worden via: goede begeleiding van langdurig werklozen, her- en bijscholing en JWG en Banenpool.

Milieu

(*Volksgezondheid*) Er komt een voorlichtingsplan over natuur en milieu. Het principe 'De vervuiler betaalt' wordt gehanteerd. Gescheiden inzameling en verwerking van afval voortgezet. Bevorderd wordt een zuinig gebruik van energie, hergebruik van afvalstoffen. Er komen maatregelen tegen hondepoep en zwerfvuil.

S&BV

(niet)

Vervolg-concepten: bewonersparticipatie, buurtbeheer (zie boven onder V&S)

Verkoeringsgraad: 9 beleidsgebieden.

Turven

Als we de dossiers nader bekijken dan vallen een aantal zaken op. Als doelgroep springen de ouderen duidelijk uit. Zowel in het welzijns- als het huisvestingsbeleid krijgen zij veel aandacht. Bij huisvesting voor ouderen gaat het dan vooral om betaalbaarheid en nabijheid van voorzieningen voor ouderen. Maar ook bestaat er veel aandacht voor de condities waaronder vrijwilligers moeten functioneren. De meeste gemeenten koesteren hun vrijwilligers via het voornemen allerlei faciliteiten voor hen in het leven te roepen.

Ten aanzien van het milieubeleid zien we dat de brief van de kabinetsformateur braaf wordt gevolgd: de gemeenten zijn allen druk doende met een Milieubeleidsplan. Hetzelfde geldt voor het criminaliteitsbestrijding- en sociale veiligheidsbeleid. Bij dit laatste zien we een ingebouwde werkgelegenheidscomponent, via het aanstellen van stadswachten en andere toezichthouders moet de politie worden ontlast en wordt er additionele werkgelegenheid geschapen. In negen van de elf collegeprogramma's zien we verwijzingen naar een dergelijke invulling van het veiligheidsbeleid al of niet expliciet in het kader van de sociale vernieuwing. Hieruit kunnen we concluderen dat de politieke aansturing van het rijk zeker wordt nagevolgd.

In de meeste collegeprogramma's vinden we een tendens naar een economisch gericht beleid als oplossing voor het werkgelegenheidsvraagstuk. Soms komen ook mengvormen voor tussen een benadering die is gericht

op de (Arbvo-)instellingen enerzijds en op ontwikkeling van bedrijvigheid anderzijds. In één programma wordt bij het beleidsterrein 'werkgelegenheid' expliciet gerefereerd aan het SV-beleid.

In zes van de elf collegeprogramma's in deze groep vinden we een expliciete verwijzing naar het Sociale Vernieuwingsbeleid bij de uiteenzetting van het beleidsterrein Welzijn/Maatschappelijke aangelegenheden. Sociale vernieuwingsbeleid wordt dus heel duidelijk op 'welzijn' betrokken. Verder valt op dat het welzijnsbeleid sterk wordt verbreed met zaken die niet tot het domein 'welzijn in engere zin' behoren. In vier van de elf programma's wordt 'welzijn' expliciet als integraal beleid benaderd.

De vervolg-concepten die we in deze groep (menen te) hebben gevonden zijn:

- 'activerend arbeidsmarktbeleid' (1),
- 'particulier initiatief' (2),
- 'wijkgerichte aanpak' (2),
- 'buurtbeheer' (7),
- 'wijkwethouderschap' (3),
- 'bewonersparticipatie' (2),
- 'premie-actiefonds' (Opzoomen) (1),
- 'kernactiediscussie' (1),
- 'achterstandsbestrijding' (2),
- 'maatwerk' (1),
- 'democratisch gekozen wijkbesturen' (1).

Buurtbeheer springt er duidelijk uit als vervolg-concept van SV.

Er is in het algemeen duidelijk een trend naar 'integraal werken' te bespeuren en dus naar een verdere ontkenning van het beleid. De gemiddelde 'verkoeringsgraad' is 10, waarbij Voorburg eruit springt met 24 beleidstaken en Assen met 6.

Gemeenten met een inwonertal tussen 50.000 en 100.000

Hoorn

Beleid:
W/MA

(Welzijn) Welzijnsbeleid is er om specifieke problemen bij specifieke doelgroepen op te lossen. Het bestrijden van achterstanden staat centraal. Kinderopvang moet maximaal gesubsidieerd worden voor ouders die vrijwilligerswerk doen of zich voorbereiden op de arbeidsmarkt, of op sociaal/medische indicatie. Een wijkcentrum moet worden gerenoveerd. De nota Jeugdbeleid moet worden uitgevoerd. De bouw van een woongemeenschap moet worden gesteund. Er moet één loket voor ouderen komen. Vrouwenemancipatie moet worden gestimuleerd door ondersteuning van specifieke vrouwengroepen. Doelgroepen: Vrijwilligers, jongeren, ouderen en vrouwen.

C/Sv

(Openbare orde en veiligheid) Er komt een integraal veiligheidsbeleid voor de binnenstad. Er moeten meer surveillanten, conciërges, huismeesters en stadswachten komen (ook buiten de binnenstad). Er wordt geijverd voor een politiepост in de binnenstad en een mobiele politiepост.

V&S

(Wonen) Tot 2005 is er voldoende bouwcapaciteit. De huisvesting van niet-ingezetenen wordt afhankelijk gemaakt van de beschikbare bouwgrond. Het woningaanbod wordt gericht op de vraag. Een actief doorstromingsbeleid is geboden. Voor ouderen en gehandicapten moeten er bouwlokaties komen in de binnenstad en bij winkelcentra. De bouw van recreatiehuisjes wordt verboden.

Werkgelegenheid

(Werken) De gemeente moet stimuleren en coördineren. GSD, RBA en St. Rentrete moeten meer met bedrijven samenwerken. Er moet meer aandacht voor het vestigingsbeleid komen. Ook meer voorwaardenscheppend beleid voor startende ondernemers. Er moet meer kleinschalige kantoorruimte komen. Er moet actiever bemiddeld worden via een deskundigheids- en vacaturebank. Ook moet er meer scholing aangeboden worden. Er moet een creatief beroep op Europese fondsen worden gedaan.

Milieu

(Veiligheid en leefbaarheid) Er moet een Hoorns Milieubeleidsplan worden vastgesteld. Doelen: een schonere woonomgeving, afvalpreventie en een verdergaande afvalscheiding. Het principe 'De vervuiler betaalt' wordt toegepast. Men streeft naar betere isolatie en zonne-energie, een autoluwe binnenstad, carpooling en meer voorlichting. Hoorn moet het voortouw nemen tot gecoördineerde inspanningen met de gemeenten uit de regio.

S&BV

(Bestuurlijke Vernieuwing) Er is sprake van schaalvergroting (intergemeentelijk) en schaalverkleining (relatie burger-overheid) tegelijk. De schaalverkleining komt met name tot uiting in het buurtbeheer. Er moet een open bestuursstijl worden ontwikkeld: meer inspraak, meer communicatie, een (correctief) referendum en wijk- en buurt-

beheer. De raad moet meer extern georiënteerd zijn en duidelijker de rol van het primaat tot uitdrukking brengen. Meer open discussie, commissievergaderingen in de wijk en bij instellingen. Initiatiefvoorstellen moeten serieuzer worden genomen. (Sociale Vernieuwing) Meer nadruk op de eigen verantwoordelijkheden van de burgers leggen. Er moet worden samengewerkt met burgers en anderen om de buurten te verbeteren. Het maatschappelijk isolement van mensen moet worden tegengegaan. Er worden specifieke projecten opgezet, vooral buurtbeheerprojecten.

Vervolg-concepten: buurtbeheer, betere communicatie. Verkokeringsgraad: 7 beleidsgebieden.

Alkmaar

Beleid:
W/MA

(Welzijn en Sociale Vernieuwing) Het particulier initiatief moet sterk worden ondersteund. Er moet samen- en wijkgericht worden gewerkt ten behoeve van verbetering van de kwaliteit van de woonomgeving en het maatschappelijk leefklimaat. De bouw van gevarieerde ouderwoningen wordt gestimuleerd. De bestaande woningvoorraad wordt aangepast aan de vraag van ouderen. Er komen centrale voorzieningen voor ouderen in de wijk. Het voorzieningenniveau ten behoeve van de jeugd wordt opgekrakt. De WVG wordt uitgevoerd in overleg met het Gehandicapten Overleg Alkmaar. Ten behoeve van migranten worden belemmeringen voor integratie en emancipatie wegenomen. Het maatschappelijk klimaat wordt ten gunste van vluchtelingen beïnvloed. Dialoog met het Alkmaars Vluchtelingenwerk in stand houden. (Sociale Zorg) De zelfredzaamheid van burgers moet worden bevorderd. Fraude met uitkeringen moet worden bestreden. Cliëntenparticipatie, wordt via de cliëntenraad gestimuleerd. Meer voorlichting over de Bijzondere Bijstand. Er komt een samenhangende aanpak van het minimaalbeleid. Doel is het wegwerken van achterstandssituaties in de samenleving. Doelgroepen: ouderen, gehandicapten, migranten, vluchtelingen en minima.

C/Sv

(Veiligheid) Dit is een kerntaak voor de gemeente. Toezicht en repressie zijn niet voldoende. Een integraal veiligheidsbeleid moet worden ontwikkeld, waarin preventie, mede via het verbeteren van de woon- en leefomgeving een rol speelt. Er moet worden samengewerkt met politie, justitie, brandweer, bedrijven, scholen en instellingen. Toezichhoudende taken moeten zo efficiënt mogelijk worden uitgevoerd door de politie met surveillanten en toezichthouders (dat is ook goed voor de werkgelegenheid). Er wordt een ilk-op-stuk-beleid ontwikkeld.

V&S

(Volkshuisvesting) Er moeten zoveel mogelijk betaalbare woningen worden gerealiseerd en behouden. Er moet worden gebouwd volgens de markt. Ook moet de doorstroming worden bevorderd (eventueel via het Verhuiskostenfonds). Goedkope huurwoningen worden niet verkocht. Flatsplitsing wordt overwogen. Via convenanten wordt goede samenwerking met woningbouwverenigingen gere-

geld. Aankoop van particuliere huurwoningen door woningbouwverenigingen wordt gestimuleerd. Er moet oog zijn voor de volgende doelgroepen: ouderen, jongeren (studenten), gehandicapten.

Werkgelegenheid

(Economische zaken en arbeidsmarktbeleid) Er wordt een goed bedrijfsklimaat nagestreefd. Mensen in achterstandssituaties moeten weer aan het werk via scholing, intensieve trajectbegeleiding, bemiddeling, banenpool en JWG. Werkvoorzieningsschap Nrd-Kennemerland economisch en bedrijfsmatig verbeteren. Het toerisme moet worden bevorderd.

Milieu

(Milieu) Milieuverontreiniging gaat veelal over de gemeentegrens. Bodemverontreiniging moet worden bestreden via regionale opslagdepots. Er moet gewerkt worden aan ecologisch groenbeheer (milieuvriendelijke onkruidbestrijding), duurzaam bouwen, afvalpreventie en -hergebruik, en een verantwoorde verwerking. Het accent ligt op preventie, voorlichting en educatie. Een gedragsverandering is nodig.

S&BV

(zie boven onder W/MA, Welzijn en Sociale Vernieuwing) *(Eigenijds besturen)* Het bestuur moet zich van statisch naar dynamisch ontwikkelen, van defensief naar initiatiefrijk, van reactie naar actie en van binnen naar buiten. BV wordt voortgezet, eventueel wordt een correctief referendum geïnitieerd. Er wordt een onafhankelijke ombudsfunctie ingesteld. Communicatie is een aandachtspunt. Ook moeten er eisen worden gesteld aan het democratisch gehalte van regionale samenwerking. Vervolg-concepten: wijkgericht werken, particulier initiatief en meer communicatie ITB.

Verkokeringsgraad: 18 beleidsgebieden.

Den Helder

Beleids

W/MA

(Welzijn) Het welzijnsbeleid bestrijkt drie terreinen: 1. bestrijding van langdurige werkloosheid, (één loket voor de GSD, Arbeidsvoorziening en Volwasseneneducatie), 2. wijkwijze aanpak met betrekking tot leefbaarheid, 3. een heroriëntatie op welzijn waarbij het versterken van maatschappelijke verbanden, verbreding van de instellingen en contract-management randvoorwaarden zijn. De gemeente neemt zich voor, te realiseren via het welzijns-werk: een goede beschikbaarheid en efficiënt gebruik van de accommodaties, draagvlak voor voorzieningen, ouderen moeten zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven, handhaving van het budget voor ouderen en de uitvoering van een onderzoek naar de instelling van een ouderenadviesraad. Bij de begrotingsbehandeling voor 1995 zal een integrale welzijnsnota worden aangeboden.

Doelgroepen: langdurig werklozen en ouderen.

C/Sv

(Openbare orde en veiligheid) Belangrijk aspect is preventie, de 'nethed' van de stad. Er moet voorlichting komen over criminaliteits- en vandalismedebestrijding. Ook moet er een Plan van Aanpak worden ontwikkeld in samenwerking met justitie en politie.

V&S

(Stadsontwikkeling en milieubeheer) Het

Woonomgevingsconvenant wordt gecontinueerd. De actieve betrokkenheid van de gemeente bij Stadsherstel bv. wordt ook gecontinueerd. Het gemeentelijk beleid is gericht op preventie van verpaupering, stimulering van het eigen woningbezit en de bouw van vrije sector en seniorenwoningen.

Werkgelegenheid

(Economische ontwikkelingen) Het hoofddoel is economische versterking van de stad, tot uiting komend in: minder uitkeringen en minder baanlooszorg. Dit levert voor de gemeente meer geld op. Verder moeten de haven, het toerisme en de luchthaven worden uitgebreid. Er zijn RBA-programmapunten als bijlage ingebracht. De gemeente heeft de intentie de programmapunten onder door B&W te stellen voorwaarden te realiseren. Eventueel wordt er een 'werkcorporatie' opgericht.

Milieu

(Stadsontwikkeling en milieubeheer) Dit programmapunt bevat slechts uitspraken over de inrichting van groen en recreatie in combinatie met Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting.

S&BV

(Bestuur) De werkgroep bestuurlijke vernieuwing wordt gehandhaafd. Het wijkbezoek door de voltallige raad aan de wijken gestimuleerd. Er worden gesprekken ingesteld van wethouders. De kerntakendiscussie is geen middel tot bezuiniging maar keert periodiek terug om tot goede afstemming van de gemeentetaken op de vraag van de burger te komen.

Vervolg-concepten: wijkbezoek, kerntakendiscussie, wijkgerichte aanpak leefbaarheid.

Verkokeringsgraad: 8 beleidsgebieden.

Gouda

Beleids

W/MA

(Cultuur, welzijn, sport en recreatie) Welzijnsbeleid wordt geïdentificeerd met achterstandsbeleid. Dit beleid is ingebed in wijkperspectieven en wijkactiviteiten. *(Sociale Zaken en Volksgezondheid)* Gezondheidszorg dient bijzondere aandacht te besteden aan burgers in een achterstandssituatie. Samenwerking tussen zorgaanbieders en zorgverzekeraars is geboden.

(Categorieel beleid) Vrouwencentra worden gestimuleerd. De WVG wordt zorgvuldig uitgevoerd in samenwerking met de doelgroep zelf. De WSW loopt goed, inspanningen zijn er op gericht om het zo te houden. Het beleid is blijvend gericht op integratie van de buitenlanders. Kennis bevorderen van de Nederlands taal is absolute randvoor-

waarde. Achterstanden worden met kracht aangepakt. Schoolverlaters worden aangepakt. Vandallisme en drugsgebruik worden zoveel mogelijk preventief bestreden. Seniorenraad functioneert goed, in stand houden. Huisvesting en educatie voor ouderen heeft de aandacht. Er komt een lokaal meldpunt voor ouderen.

Doelgroepen: Vrouwen, gehandicapten, allochtonen, jongeren en ouderen.

C/Sv

(Openbare orde en veiligheid) De politie moet nabij zijn, werken op wijkniveau, ook om het aspect 'veiligheid' in de wijkbenadering te onderstrepen. Waar mogelijk doen wijkagenten mee met wijkteams. Gemeente wil met de horeca projecten opzetten om meer rust te krijgen in de binnenstad. Naast politie-assistenten moeten er meer buurtconciërges komen, via de banenpool. Gokken wordt verboden in de 'droge horeca'. Er komt een integraal veiligheidsbeleid. De politieleiding wordt regelmatig in commissievergaderingen uitgenodigd om toelichting te geven op de politie-werkzaamheden.

V&S

(Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, stadsvernieuwing) Goedkope woningen hebben prioriteit binnen het bouwbeleid. Doorstroming is belangrijk, dit moet gerealiseerd met name in samenwerking met de corporaties. De huurprijsgrens moet op de IHS-grens, de kooprijsgrens op 250.000. Sociale huurwoningen worden niet verkocht. Ongewenste leegstand wordt krachtig bestreden. Bestaande woningen worden geschikt gemaakt voor ouderen en gehandicapten. Ondersteuning van woningherstel heeft prioriteit, dit geïntegreerd met Sociale Vernieuwing in een actieve wijk aanpak.

Werkgelegenheid

(Economische zaken en werkgelegenheid) Er zal aandacht zijn voor een goed vestigingsbeleid ten behoeve van de werkgelegenheid, waarin werving en promotie een belangrijke rol spelen. In samenwerking met het RBA worden er scholings- en werkervaringstrajecten opgezet. De Stedelijke Ontwikkelingsmaatschappij en de banenpools worden uitgebreid. Kinderopvang is hier een noodzakelijk randvoorwaarde.

Milieu

(Milieu en energie) Afvalscheiding aan de bron wordt verder ontwikkeld. Het hergebruik van afval wordt gestimuleerd. Burgers worden bewust gemaakt van de noodzaak van energiebesparing. Het project Gouda Schoon wordt voortgezet. Milieuwetten worden strikt gehandhaafd.

S&BV

(Democratie en bestuur) SV moet met kracht worden uitgebouwd en ingebad in het reguliere beleid:

1. Wijkgericht werken, het periodiek actualiseren van wijkactieplannen in samenwerking met bewoners, maatschappelijke organisaties, woningbeheerders en politie.
2. Uitbreiding naar andere delen van de stad.
3. Het professioneel ondersteunen van wijkteams.

4. Het creëren van een grotere inzichtelijkheid van de financiële middelen per wijk.
5. Er worden B&W-comités per wijk geformeerd ten behoeve van het overleg.
6. De wijkbezoeken worden gecontinueerd.
7. Raadscommissies gaan op lokatie vergaderen.
8. Er komen sprekers van B&W-comités op lokatie (in buurt- en clubhuizen).

Vervolg-concepten: wijkgerichte aanpak, bewonersparticipatie en particulier initiatief.

Verkoeringsgraad:

11 beleidsgebieden.

Hilversum

Beleid

W/MA

(Welzijn) De ondersteuning moet worden gericht op de stimulering van het verantwoordelijkheidsgevoel van de burgers. In de komende tijd moet een strategische visie op het welzijnsbeleid, met inachtneming van de SV tot stand komen. Het doelgroepenbeleid zal worden verlaten. Het accent van het beleid komt te liggen op het individu. Wel blijven ouderen een specifieke aandachtsgroep, via facetbeleid. Er worden experimenten met additionele arbeid opgezet. Het beleid ten aanzien van migranten wordt in samenspraak met migrantenorganisatie ontwikkeld. Doelgroepen: ouderen en migranten.

C/Sv

(Veiligheid) Er komt een Integraal Veiligheidsplan. Daarnaast komt er ieder jaar een Actieplan Veiligheid. Verder moet er op worden toegezien dat het reguliere beleid geen onveiligheid creëert. Veel aandacht voor buurtpreventie.

V&S

(Ruimtelijke ordening) Er is aandacht voor de stedelijke ontwikkeling binnen reeds bebouwd gebied. Volgens de nota Architectuurbeleid zijn initiatieven te verwachten. Men wil bouwen volgens het pyramide-model: dicht bij het centrum hoog, lager naarmate men verder van het centrum af gaat.

Werkgelegenheid

(Economische zaken en Werkgelegenheid) Behoud van de industriële bedrijvigheid is van belang. De relatie tussen de gemeente en bedrijven moet hechter, en volgens een Masterplan geherstructureerd. Er moet hulp worden geboden aan startende ondernemers en extra aandacht worden gegeven aan allochtonen.

Milieu

(Milieu) Bodemsanering is belangrijk, ook omdat Hilversum grotendeels waterwingebied is. Milieu-educatie zal worden geïntensiveerd. De actie 'Hilversum schoner en groener' wordt uitgebreid.

SS&BV

(Komt niet meer voor als apart hoofdstukje, zie onder Welzijn) (*Onderwijs*) Er komt een convenant Onderwijs in het kader van SV. Dit is met name gericht op onderwijs aan allochtonen. (*Relatie Burger-Overheid*) De burgemeester wordt coördinerend portefeuillehouder BV. In BV staat de communicatie centraal, tot uiting komend in de wijkwijze aanpak. Er worden eventueel wijkwethouders aangewezen, met wijkbeheer zal worden geëxperimenteerd. Vervolg-concepten: integraal beleid, wijkwijze aanpak wijk-wethouders, wijkbeheer. Verkokeringsgraad: 12 beleidsgebieden.

Amersfoort

Beleid:

W/MA

(*Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening*) Het subsidiebeleid ten aanzien van de welzijnsinstellingen moet duidelijker worden gekoppeld aan concrete prestaties. Het allochtonenbeleid gaat op in het algemene beleid, slechts tijdelijk en incidenteel zal er categoriaal worden gewerkt. Er wordt een breed anti-discriminatieplan opgesteld. De nota getiteld 'De wijk' staat centraal. Het Sociaal-Cultureel Werk moet meer worden toegespitst op de situatie in specifieke wijken. Kinderopvang moet worden gestimuleerd door de gemeente. De Seniorenraad moet worden betrokken bij het beleid. De Regionale Overleg Organisatie Gehandicapten Amersfoort e.o. moet worden versterkt. Het volksgezondheidsbeleid staat in het teken van collectieve preventie. De sociale zekerheid moet zoveel mogelijk worden gericht op maatwerk. Er moet extra aandacht worden geschonken aan de Sociale werkvoorziening, asielzoekers en daklozen. Doelgroepen: allochtonen, ouderen, asielzoekers en daklozen.

CSV

(*Openbare orde en veiligheid*) Er moet integrale veiligheidszorg tot stand komen in samenwerking met de burgers. De inrichting van de sociale ruimte speelt hier een belangrijke rol. Er komen extra toetsen op sociale veiligheidsaspecten. De burgemeester moet de raad betrekken bij het politiebeleid. Er komt een scherper gmatingsbeleid. De buurt- en wijkgerichte aanpak van criminaliteitspreventie moet worden uitgebreid.

V&S

(*Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting*) Goedkope en duurdere woningen worden door elkaar gebouwd. Het hebben van voldoende goedkope woningen is belangrijk. Nieuwbouw moet een strategisch karakter hebben. Doorstroming is geboden. Er komt een nieuw systeem van woonruimteverdeling. De gemeente formuleert beleid en controleert dit ten aanzien van de huisvesting van specifieke groepen: goedkope woningen, voor jongeren, ouderen en gehandicapten.

Werkgelegenheid

(*Sociale zaken*) Er worden JWG-banen bij de sociale werkvoorziening gecreëerd. (*Economische zaken en Werkgelegenheid*) Er komt een actief wervingsbeleid ten aan-

zien van bedrijven, het MKB krijgt speciale aandacht in samenwerking met het RBA. Er wordt een regionaal sociaal-economisch plan opgesteld. (*Arbeidsmarktbeleid*) De gemeente is vooral verantwoordelijk voor achterstandsgroepen, allochtonen, vrouwen, laagopgeleide jongeren en ouderen. JWG wordt opgepakt in samenwerking met het RBA, het bemiddelen naar reguliere arbeid in samenwerking met het Arbeidsbureau. Aandachtspunten: additionele banen, Europese subsidies in kaart brengen, onbemiddelbare maatschappelijk nuttige arbeid laten verrichten. JWG-banen in de marktsector bevorderen, bestaande initiatieven worden uitgebreid. Er komt één loket GSD Arbeidsbureau. Beroepsgerichte volwasseneneducatie wordt samenhangend aangepakt. Allochtonen krijgen speciale aandacht.

Milieu

(*Milieu*) Er komt een gemeentelijk Milieubeleidsplan. Aandachtspunten zijn schoon bouwen en wonen, het land-schapsbeleid, afvalpreventie en -scheidingbevorderen liefst in regionaal verband, gedifferentieerde tarieven ten aanzien van huisvuil. De samenwerking van alle Amersfoortse milieuoorganisaties in het platform wordt gestimuleerd. Het centrum voor Natuur- en Milieu-educatie wordt gehandhaafd en ondersteund.

SS&BV

(Een van de zogenoemde Majeure thema's) Aandachtspunten in het SV-beleid zijn: wijkgerichte aanpak, wijkwerkbezoeken wijkgesprekken, wijktaalspreekpunten, wijkbeheer, buurtpreventie. Wijkbeheer en buurtpreventie worden geïntegreerd aangepakt. Bewonersorganisaties worden gestimuleerd en ondersteund. Gemeente moet werken aan de relatie met de burger: meer voorlichting, meer aandacht voor beroeps- en bezwaarschriften. De notacultuur moet worden teruggedrongen. Vervolg-concepten: wijkgerichte aanpak, wijkbeheer, bewonersparticipatie, communicatie, bewonersondersteuning. Verkokeringsgraad: 9 beleidsgebieden.

Roosendaal en Nispen

Beleid

W/MA

(*Welzijn*) Er is een Stedelijk Instituut Welzijn opgericht dat structurerend geeft aan het particulier initiatief volgens de nota Welzijnsbeleid. Dit in het kader van 'bestuur op afstand'. Er moet een aparte Gehandicaptennota komen. Voor allochtonen wordt een facetbeleid gevoerd. Er moet een nieuw buurthuis bij worden gebouwd. (Sociale zaken) Fraudebestrijding is een centraal aandachtspunt. De WVG moet zorgvuldig worden uitgevoerd. Doelgroepen: gehandicapten, allochtonen en uitkeringsgerechtigden.

CSV

(*Integraal Veiligheidsbeleid*) De subjectieve sociale onveiligheid neemt toe, beste remedie is de goede organisatie van toezichthoudende functies in samenwerking met politie en particuliere bewakingsdiensten. Het coffeeshopbeleid wordt stringent gehanteerd. De naleving van het

speelautomatenconvenant wordt bewaakt. Er komt meer politie op straat.

V&S

(Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting) Er moet een integrale structurele visie komen. Aandachtspunten zijn: een goed woonklimaat, een evenwichtige woningmarkt (ouderen), een versterking van de woonfunctie in de binnenstad en bestaande wijken ('inbreiding') (Wijkbeheer) Wijkbeheer moet over de hele stad uitgebreid worden, bepaalde probleemwijken moeten anders gestructureerd.

Werkgelegenheid

(Economische zaken) Speerpunt is de bevordering van de werkgelegenheid, acquisitie van bedrijven is belangrijk. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid van een gemeentelijk investeringsfonds ten behoeve van bedrijven, ook een bedrijfsverzamelgebouw is in studie. Verder aandacht voor 'centrum-management' en 'city-marketing'.

Milieu

(Milieu) De controle en handhaving van het vergunningenbeleid is belangrijk. De afvalheffing moet gekoppeld aan de hoeveelheid afval.

S&BV

Termen komen niet voor. *(Relatie bestuur met burgers en maatschappelijke instellingen)* De Kerntakendiscussie zal belangrijke leidraad zijn. (zie verder onder V&S: wijkbeheer)

Vervolg-concepten: kerntakendiscussie, wijkbeheer.
Verkoeringsgraad: 16 beleidsgebieden.

s Hertogenbosch

Beleid:

W/MA

(Onderwijs, welzijn en volksgezondheid, cultuur en recreatie) Er wordt nieuw preventief beleid voor maatschappelijke opvang van daklozen ontwikkeld. Er komt een extra bijdrage ten behoeve van de basiseducatie (alfabetisering) en oudereducatie; en voor de verslavingszorg (inclusief de gokverslaving).

Doelgroepen: daklozen, analfabeten en verslaafden.

C/Sv

(niet)

V&S

(Stadsontwikkeling en Ruimtelijke ordening) De sociale structuur van de stad moet versterkt. Doorstroming is hier belangrijk. *(Volkshuisvesting en milieu)* Er komt een nieuw systeem van woonruimte verdeling, het Delftse model wordt niet helemaal gevolgd. De bouwproductie dient zich in het centrumgebied te concentreren. Differentiatie van het woningaanbod, ten behoeve van gehandicapten en studenten is geboden. Er wordt nieuw beleid ontwikkeld met corporaties over de sociale woningbouw (na 1995). Ouderenhuisvesting moet gespreid worden over de wijken. *(Buurten en wijken)* Een verbetering van de woonomgeving is geboden. Daar moet meer geld voor vrijkomen. Dit is in het kader van de structuurversterking die

is beoogd. Budgetten worden bijgesteld. Wijkteams worden geïntegreerd als evaluatie daar aanleiding toe geeft. Bewoners krijgen een eigen verantwoordelijkheid inzake leefbaarheid.

Werkgelegenheid

(Economisch- Sociaal- en Arbeidsmarktbeleid) Er komt een vernieuwend arbeidsmarkt beleid: * een heroverweging van het beleid met betrekking tot langdurig werklozen - het lokale arbeidsbureau krijgt meer beleidsvrijheid en middelen. * Ten aanzien van de 'stille armen' komt er een geïntegreerde aanpak. * Er komt een herwaardering van het vrijwilligerswerk en andere activiteiten voor niet-werkenden. * De herkenbaarheid van het SV-beleid wordt bevorderd.

Milieu

(Volkshuisvesting en milieu) Er wordt een milieu-educatief centrum opgericht. De discussie over de organisatie van de afvalstoffendienst wordt afgerond.

S&BV

(Zie onder Werkgelegenheid) (Het functioneren van het gemeentebestuur) Er worden wijkraden opgericht die gaan samenwerken met de gemeente.
Vervolg-concepten: wijkgerichte aanpak, bewonersparticipatie.
Verkoeringsgraad: 9 beleidsgebieden.

Oss

Beleid:

W/MA

(Welzijn, cultuur, sport en recreatie) Deze worden alle in het kader van de creatieve ontplooiing van mensen gezet. De toegankelijkheid van de voorzieningen is belangrijk. Ook moet er een vrije beleidsruimte zijn binnen het raamwerk van de budgettaire afspraken. *(Sociale zaken en maatschappelijk werk)* Ten aanzien van de WVG de éénloket-gedachte invoeren. De uitvoering moet laagdrempelig zijn, met inschakeling van zoveel mogelijk plaatselijke expertise, budgettair neutraal. Het draagkracht-principe wordt gehanteerd ten aanzien van de eigen bijdrage. Het opbouwwerk richt zich op de uitvoering van de SV en in het bijzonder op het buurtbeheer. Ook specifieke ondersteuning aan alloctonen, woonwagenbewoners en langdurig werklozen behoort tot de taak van het opbouwwerk. De St. Opbouwwerk Maasland onderzoekt de mogelijkheid tot meer democratisch gekozen wijkoverleg-organen. Versterking en ondersteuning van plaatselijke en regionale platforms van gehandicapten ten behoeve van het lokale beleid moet worden gerealiseerd. Aandacht voor schuldsanering bij minima en ten behoeve van de relatie tussen minderheden en autoctonen via een intercultureel uitwisselingsprogramma. Ondernemingen moeten worden gestimuleerd om meer minderheden in dienst te nemen.

Doelgroepen:

- + gehandicapten,
- + alloctonen,
- + woonwagenbewoners,
- + langdurig werklozen

- * en minima.

C/Sv

(Openbare orde en veiligheid) Er komt een integraal lokaal beleidsplan Veiligheid. Dit program wordt preventief en actief, meer politie op straat, stadswachten, bewaakte fietsenstallingen, meer verlichting en betere slachtofferhulp. Er komt een krachtig beleid tegen aanbieders van drugs en alcohol. Ieder jaar wordt het beleid geëvalueerd.

V&S

(Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting) Er is een Volkshuisvestingsplan met bijzondere aandacht voor nieuwbouw, de bevordering van het eigen woningbezit, een actief beleid voor ouderen en gehandicapten. Buurtbeheer wordt voortgezet en uitgebreid. De bereikbaarheid van het stadscentrum wordt verbeterd.

Werkgelegenheid

(Economische zaken en werkgelegenheid) Er moeten zoveel mogelijk opleidingen worden gerealiseerd. Burgers moeten worden geactiveerd tot zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid. Het Arbeidsinpassingsbeleid met werkgevers, werknemers, Kamer van Koophandel en RBA gestalte geven. Individuele Traject Bemiddeling en het project 'Samen werken aan werk' voortzetten. Het aantrekken van schone en arbeidsintensieve bedrijven is doelstelling.

Milieu

(Milieu en natuur) Milieuvulling moet worden bestreden aan de bron. Er komt een milieuzorgsysteem voor bedrijven. naleving van wetten en voorschriften wordt geïntensiveerd. Luchtverontreiniging van industrie en landbouw moet beteugeld worden. De openbare ruimte moet beter schoongehouden worden. Chemische bestrijdingsmiddelen moeten niet meer worden gebruikt. Gemeente gaan een milieusteunpunt ondersteunen, er komt meer milieu-educatie. Verder aandacht voor geluids- en stankoverlast, verzuring, afvalpreventie en -scheiding en beperking van het energiegebruik.

S&BV

Geen aparte paragraaf. (zie onder W/MA)
Vervolg-concepten: buurtbeheer, democratisch gekozen wijk-overlegorganen en opbouwwerk en ITB.
Verkokingsgraad:
16 beleidsgebieden.

Vento

Beleid

W/MA

(Cultuur, welzijn, sport en recreatie) Doelstelling is het handhaven van het huidige voorzieningenniveau (jeugd- en jongerenwerk, kinderopvang, bejaardenwerk, minderhedenwerk en dergelijke). Verbeteringen op onderdelen, gefinancierd uit de SV-gelden: ten aanzien van de integratie van minderheden, de zorg voor randgroepjongeren, het zorgbeleid voor langdurig werklozen. Extra accent op preventief beleid. *(Sociale zaken en volksgezondheid)* Voor het welzijn van de burger is de wetenschap dat zorg-

voorzieningen duurzaam zijn van groot belang. Hierin ligt een kerntaak van de gemeente. 24-uurs opvang voor verslaafden en sociaal ontwichten realiseren. Mogelijkheid tot verlenen van een uitstroom-premie voor banenpoolers wordt onderzocht. Fraudebestrijding moet worden uitgevoerd in het belang van het behoud van de voorzieningen.

Doelgroepen:

- * jongeren,
- * ouderen,
- * minderheden,
- * randgroepjongeren,
- * verslaafden,
- * sociaal ontwichten en minima.

C/Sv

(Openbare orde en veiligheid) Preventie is een hoofdpunt, dit is ingebed in een geïntegreerd veiligheidsbeleid. Stads-wachten, politieursveiligheids, gebiedsmentoren (wijkwachters in basisinformatie) zullen worden ingezet ten behoeve van de bestrijding van overlast, in het bijzonder van drugsoverlast, gokverslaving in de 'natte horeca', lijk-opstuk-beleid. Het beleidsplan en jaarverslag zullen in de raad worden behandeld.

V&S

(Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting) Het leefklimaat in oudere wijken wordt verbeterd. Er komt een beleid voor Kleine Kernen. De taakstelling van de woningbouw zal moeten worden gehaald. Er bestaat voorkeur voor de goedkopere bouwlokaties. Er moet een adequaat doorstromingsbeleid worden gevoerd. Er is aandacht voor de huisvesting van ouderen, één- en tweepersoonshuishoudens, gehandicapten en woonwagenbewoners.

Werkgelegenheid

(Sociale zaken en Volksgezondheid) Er komt een uitstroompriemte ten behoeve van het doorstroombelief ten aanzien van de banenpool. *(Economische zaken)* Nieuwe werkgelegenheid bieden is voorwaarde voor vestiging van bedrijven. Economische speerpunten; logistiek/distributie, (glas)tuinbouw, detailhandel, MKB, toerisme (ontwikkeling van het stadscentrum).

Milieu

(Milieubeheer) Uitgangspunt is 'de vervuiler betaalt'. Er komt een krachtig bodemsaneringsbeleid. Het Milieubeleidsplan 1992 wordt uitgevoerd en bijgesteld wanneer nodig. Het autogebruik in de binnenstad wordt teruggedrongen. Milieu-hinderlijke bedrijven worden uit de woonomgeving gehouden.

S&BV

Geen apart hoofdstuk. *(Algemeen Bestuur)* Communicatie tussen gemeente en burger is belangrijk. Een actief voorlichtingsprogramma en de oprichting van wijkraden die ook het buurtbeheer kunnen uitvoeren, onder supervisie van ambtelijke coördinatie zijn middelen om die communicatie te verbeteren. (Cultuur, welzijn, sport en recreatie) SV-gelden worden aangewend voor de integratie van

minderheden, zorg voor randgroepjongeren en een zorg-beleid voor langdurig werklozen, via het particulier initiatief.

Vervolg-concepten: buurtbeheer, particulier initiatief, Verkokeringsgraad: 10 beleidsgebieden.

Hengelo

Beleid:

W/MA

(*Sociale voorzieningen*) Ten aanzien van het minimabeleid wordt de één-loketbenadering bepleit. Verder een kaderregeling minima en ontwikkeling van een balansuitkering. Participatie van ouderen stimuleren, zorg-op-maat ontwikkelen, ouderen zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen. Voor gehandicapten geldt hetzelfde: één loket en zo lang mogelijk zelfstandig. Emancipatie van allochtonen bevorderen. Integrale opvang vluchtelingen realiseren. Welzijnsnota bevat als taakstelling de ontwikkeling van budget-financiering, en stimulering van samenwerking. Ook wordt een nieuw wijkcentrum gepland. Er komt een notitie over vrijwilligerswerk.

Doelgroepen:

- minima,
- ouderen,
- gehandicapten,
- allochtonen en vluchtelingen en vrijwilligers.

C/Sv

(*Hoofddijnen*) Het te ontwikkelen Integraal Veiligheidsbeleid heeft betrekking op de inrichting en het onderhoud van de woonomgeving, voorlichting, toezicht, milieu- en verkeersonveiligheid en buurtgerichte criminaliteitspreventie. (*Openbare orde en veiligheid*) De politie moet wijkgericht werken. De raad behandelt beleidsplannen en verslagen van de politie. Een integraal veiligheidsplan zal worden ontwikkeld. Criminaliteitspreventie staat centraal, ten aanzien van verslaafden en de opgroeiende jeugd. Het al of niet ontvangen van een uitkering van verslaafden moet afhankelijk worden gemaakt van het ondergaan van een behandeling.

V&S

(*Hoofddijnen*) Stedelijke vernieuwing is nodig om de positie in de regio te kunnen behouden. Een pakket van basisvoorzieningen moet worden gehandhaafd. Het accent ligt op stadsvernieuwing in de wijken, de infrastructuur, de economische structuur, verbetering van de leefomgeving en de culturele en sportvoorzieningen. Doel is het bevorderen van de werkgelegenheid.

Werkgelegenheid

(*Sociale Voorzieningen*) Er komt één loket voor scholing, werkgelegenheidsprojecten, werkloosheidsprojecten. Er is speciale aandacht voor gedeeltelijk arbeidsgeschikten, langdurig werklozen, jongeren en allochtonen. Bij de uitvoering van de ABW staat uitstroom centraal. Allochtonen staan centraal in het werkgelegenheidsbeleid. De mogelijkheid van 'contract compliance' wordt onderzocht.

Milieu

(*Hoofddijnen*) Milieubeleid is facetbeleid. Afvalreductie en -preventie staan centraal. (*Volksgezondheid en milieu*) Her-

gebruik van afvalstoffen moet worden gestimuleerd, via een kringloopwinkel. Verdere scheiding van afval wordt bevorderd via 'afvaleilandjes'. Er worden afspraken gemaakt over scheiding van bedrijfsafval.

S&BV

(*Hoofddijnen*) Er wordt een werkgroep BV ingesteld die op basis van een brede discussie tot een actieprogramma komt. Leefbaarheid wordt wijkgericht benaderd, via wijkbudgetten en het wijkgewijs werken van het gemeentelijk apparaat.

Vervolg-concepten: leefbaarheid, wijkgewijs werken en budgetteren.

Verkokeringsgraad:

9 beleidsgebieden.

Leeuwarden

Beleid:

W/MA

(*Sociaal-Cultureel Werk*) Prioriteit verlenen aan het opheffen van achterstandssituaties van groepen en wijken. Samenwerking met verwante organisaties bevorderen. Zuinig met geld omspringen, middelen worden toebedeeld op contractbasis. Veel aandacht voor kinderopvang en allochtonen. (*Maatschappelijke dienstverlening*) Aandacht voor mensen in achterstandssituaties, bestrijding van de criminaliteit, de verslavingszorg en het scheppen van werkgelegenheid ter hand nemen.

Doelgroepen: allochtonen en verslaafden.

C/Sv

(*Overige*) Uitgangspunt bij criminaliteitsbestrijding is de samenwerking tussen politie en burgers. Verder komt er een lik-op-stuk-beleid. Slachtofferhulp heeft een hoge prioriteit. Het aantal kansspelautomaten wordt beperkt.

V&S

(*Stadsbeheer*) Er moet betaalbare en passende woonruimte zijn voor iedereen. Er moet worden gebouwd voor specifieke groepen, bij nieuwbouw is aanpasbaarheid van het ontwerp cruciaal. Er is minder geld voor stadsvernieuwing; het accent ligt tot 1998 op particuliere woningverbetering, het opknappen van na-oorlogse wijken en 'oude gebieden'. (Leefbaarheid = hoofdprioriteit) Het buurtbeheer wordt uitgebreid, zelfbeheer op contractbasis is wenselijk.

Werkgelegenheid

(*Hoofdprioriteit*) De reguliere werkgelegenheid moet worden bevorderd. Er wordt een 1000-banenplan ontwikkeld en uitgevoerd met rijk en RBA. De banen moeten worden gevonden in de bouw, veiligheid, het toezicht, zorg en het 'terugploegen' van uitkerings. Ook wordt de banenpoolinzet verdubbeld.

Milieu

(*Hoofdprioriteit, maar facetbeleid*)

S&BV

(*Randvoorwaarde*) Er is een startnotitie S&BV die meer inspraak en participatie van de burger voorstelt. Er moet

worden geluisterd naar wijkbewoners. Er moet één loket komen voor klachten ten behoeve van de burger. Ook is er aandacht voor bestuurlijke integriteit. De uitvoering van raadsbesluiten wordt geëvalueerd.

Vervolg-concepten:

- bewonersparticipatie,
- bestuurlijke integriteit
- wijk-zelfbeheer.

Verkoeringsgraad:
13 beleidsgebieden.

Smallingerland

Beleid:
W/MA

(Program is verdeeld in vijf thema's die het 'algemene welzijn' van de burgers moeten bevorderen: Thema SV) Trefwoord is hier 'Zelfredzaamheid', dat moet worden gestimuleerd door de gemeente via het scheppen van voorwaarden. De gemeente vervult een vangnet-functie. Trefwoord 'Achterstanden voorkomen en opheffen' via scholing, een actieve inzet van de Banenpool, individuele trajectbegeleiding en JWG.
Doelgroepen: werklozen.

C/Sv

(Thema Integraal Veiligheidsbeleid) Er komt een notitie Integraal Veiligheidsbeleid. Er komt uitbreiding van het functioneel toezicht bij winkelcentra, het industrieterrein en het horeca-gebied. Er komen bestuurlijke preventieprojecten gericht tegen de criminaliteit die ontstaat door drugs, gokken en alcohol op wijkniveau. Dit in het kader van SV.

V&S

(Gezamenlijke standpunten) Revitalisering van het centrum zal doelstelling zijn.

Werkgelegenheid

(SV) Achterstanden moeten worden opgeheven, ook ten aanzien van de arbeidsmarkt.

Milieu

(Leefbaarheid) Milieu valt onder het 'algemeen welzijn'.

S&BV

(Beide maken deel uit van de vijf 'Thema's') SV heeft betrekking op de veranderende rol van de overheid. De gemeente kan niet voor ieder denkbaar probleem een oplossing vinden. Concreet betekent SV dat er wijkbeheer is, resultaat-gericht tegen vandalisme. Trefwoorden zijn: zelfredzaamheid, preventie, leefbaarheid, samenwerking, resultaat, achterstanden voorkomen en opheffen. Wat BV betreft staat het proefproject Bestuurlijke Vernieuwing Friesland 'Wat lokaal kan, moet lokaal' centraal. Het bestuur moet dichtbij zijn, er moeten zo min mogelijk gemeenschappelijke regelingen met andere gemeenten zijn. De Kerntakendiscussie wordt ook in het licht van BV gesteld. Het ambtelijk apparaat moet zich alert opstellen, een antennefunctie vervullen. De politiek heeft het primaat en moet daadkrachtig zijn. Er moeten korte lijnen bestaan tussen burger en bestuur. Communicatie tussen burgers en bestuur moet worden verbeterd, het vertrouwen bevoor-

derd.

Vervolg-concepten: wijkbeheer, leefbaarheid, achterstandsbestrijding, Kerntakendiscussie.

Verkoeringsgraad: 5 beleidsgebieden.

Lelystad

Beleid:
W/MA

(Het voorzieningenniveau) Uitgangspunt is dat kwaliteit boven kwantiteit gaat. Er is maar een krap budget. (Financiën en gemeentelijke organisatie) Eind 1994 start een Kerntakendiscussie. (Speerpunten: werkgelegenheid en een veilige en nette stad) Voortzetting van het buurtbeheer.

Doelgroepen: werklozen.

C/Sv

(Speerpunten: werkgelegenheid en een veilige en nette stad) Gemeente moet overleggen met de politie, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De inventarisatie van knelpunten dient als uitgangspunt voor verdere intensivering.

V&S

(Werkgelegenheid en een veilige en nette stad) Uitgangspunt is een groei van de gemeente van 60.000 naar 80.000 inwoners. De groei wordt afhankelijk gemaakt van de toename van de werkgelegenheid. (Stadsontwikkeling) Het afbouwen van de bestaande stad is doel. De gemeente blijft woonruimte toewijzen (i.e. er komt geen ander woonruimteverdelingsysteem).

Werkgelegenheid

(Het voorzieningenniveau) Er moet meer beroepsopdrachten voor jongeren komen. Werkgelegenheid is speerpunt. Een actieve presentatie van Lelystad als woon- en werkstad is geboden (de luchthaven, het agrarisch onderzoeksinstituut en toerisme).

Milieu
(niet)

S&BV

Termen komen niet in het stuk voor, wel: (Bestuurlijke organisatie) Er komen stadspanels en gebruikersonderzoeken (Speerpunten: werkgelegenheid en een veilige en nette stad)

Het buurtbeheer wordt voorgezet ook om het contact tussen burgers en bestuur te intensiveren.

Vervolg-concepten: buurtbeheer, communicatie.

Verkoeringsgraad:
6 beleidsgebieden.

Aimere

Beleid:
W/MA

(Welzijn) Burgers zijn zelf verantwoordelijk voor hun welzijn. Om hen de mogelijkheid te geven verantwoordelijkheid te nemen moet de gebruikersparticipatie worden uitgebreid en het particulier initiatief worden ondersteund. Er is een tendens naar meer verantwoordelijkheid van bewo-

ners voor de buurthuizen. Gemeente streeft naar verzelfstandiging van ouderencentra en extra flankerend beleid voor ouderen. Voozieningen voor jongeren naar behoefte ontwikkelen. Peuterspeelzaalwerk op peil houden evenals de tarieven ter zake.

Doelgroepen: ouderen en jongeren.

C/Sv

(Openbare orde, Veiligheid) De politie moet op peil gebracht worden en 24 uur per dag bereikbaar zijn. Er wordt een Integraal Veiligheidsbeleid opgesteld in samenwerking met bewonersorganisaties en maatschappelijke organisaties. Criminaliteit, vandalisme en onveiligheid worden bestreden. Er komen meer politieverkeerscontroles, eventueel stadswachten, naar behoefte. Preventieve plannen worden uitgewerkt met burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke instanties.

V&S

(Volkshuisvesting) Goede en betaalbare huisvesting voor iedereen is doelstelling. Er moet een gedifferentieerd aanbod zijn voor jongeren, ouderen en minder validen. Woningen moeten aanpasbaar zijn, en dus geschikt voor meerdere doelgroepen. Milieuvriendelijk en ecologisch bouwen is aandachtspunt. Lagere grondprijzen gebruiken als instrument ten behoeve van sociale woningbouw. Marktpartijen gaan zelf de woningtoewijzing regelen.

Werkgelegenheid

(Economie en Werkgelegenheid) Er moeten evenveel nieuwe arbeidsplaatsen als woningen worden gerealiseerd. Een actief werkgelegenheids- en bedrijfsvestigingsbeleid is geboden. Er moet steun zijn voor startende ondernemers. Werkgelegenheidsprojecten worden opgezet in combinatie met scholing voor mensen in achterstandsposities. Er moet goede kinderopvang zijn ten behoeve van de arbeidsparticipatie van vrouwen.

Milieu

(Woon- en leefmilieu) Er moet voldoende onderhoud zijn (op ecologische basis) van openbare gebieden en ruimten. Woonomgeving moet in wijkgerichte aanpak in samenwerking met bewoners, verhuurders, politie, welzijns- en middenstand worden verbeterd. De gemeente speelt hierin een stimulerende rol. Er is een milieubeleidsplan Almere/Zeeuwolde 1992-2000. Burgers, bedrijven en instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor beperking van de afvalstroom. Er moet meer afvalscheiding zijn. 'De vuilner betaalt' is uitgangspunt. Er wordt gestreefd naar gedifferentieerde tarieven, energiebesparing, het gebruik van alternatieve energiebronnen.

S&BV

(Sociale Zaken, Sociale Vernieuwing en Minimabeleid) De dienstverlening van de GSD moet verbeterd worden. Het minimabeleid moet worden gericht op individuele ontplooiing, het optimaal gebruik maken van JWG en Banenpool. Regulier overleg met het RBA, arbeidsbureau en bedrijfsleven moet worden gevoerd. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid van een Banencentrum. Er wordt een In-

tegraal Sociaal Werkgelegenheidsplan opgesteld. De mogelijkheid van studie/scholing met behoud van uitkering moet worden verruimd. BV wordt niet meer genoemd. *(Openbaar bestuur)* De nota 'Het bestuur, de cultuur en de communicatie' is uitgangspunt om burgers bij het bestuur te betrekken, via een stadspanel en een raadgevend referendum. Er is een 'Plan Verbetering bestuurscultuur' dat de vervanging van commissieleden door niet-raadsleden, en het commissievoorzitterschap door raadsleden behelst. Er komt een gedragscode voor bestuur en ambtenaren. Het primaat van de raad wordt bevestigd. In het kader van de WGR moet in intergemeentelijk verband de democratische controle versterkt worden. Vervolg-concepten: communicatie burger-bestuur achterstandsbestrijding. Verkokeringsgraad: 18 beleidsterreinen.

Turven

In Groep 2 zie je dat de ouderen als doelgroep overheersen in het Welzijns-/Maatschappelijke aangelegenhedenbeleid. Ook ten aanzien van het huisvestingsbeleid vormen zij een belangrijke doelgroep. In deze groep staat de betaalbaarheid van de huisvesting voor ouderen met name, maar ook voor andere minima, voorop. In één geval is het bouwbeleid zelfs expliciet gerelateerd aan het aantal banen dat er kan worden geschapen: evenveel huis-zen bouwen als er banen bijkomen. Vrijwilligers krijgen minder aandacht in de college-programma's in deze groep dan in de vorige.

Ten aanzien van het milieubeleid zien we iets minder het voornemen opduiken om tot de vorming van een gemeentelijk milieubeleidsplan te komen. Maar dat is misschien omdat het er al is in vele gemeenten. Eenmaal vonden we het terrein 'milieu' ook ingebed in een algemeen Leefbaarheidsbeleid, dat zich uitstrekt over de terreinen welzijn, veiligheid en huisvesting.

In de meeste gemeenten wordt gestreefd naar een Integraal Veiligheidsplan. Burgers moeten erbij worden betrokken, evenals allerlei instellingen die veelal wijkgevoerd opereren. In 8 van de 15 collegeprogramma's zien we een streven naar uitbreiding van toezichthoudende taken die ook additionele arbeid genereert. Er is dus een duidelijk werkgelegenheidsaspect waarneembaar al of niet expliciet in het kader van sociale vernieuwing.

Ten aanzien van de bevordering van de werkgelegenheid zien we gemeenten zowel 'linksom' als 'rechtsom' gaan. In het eerste geval wordt er sterk gekeken naar allerlei

regelingen die creatief omspringen met uitkeringsgelden en veelal uit de koker van het rijk afkomstig zijn, zoals JWG en banenpools. In het tweede geval leggen gemeenten een duidelijke relatie met de vergroting van hun economisch potentieel, dit in de vorm van het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en het versterken van hun economische functies in de regio. Of de nadruk ligt op de sfeer van de (Arbvo-)instellingen, of de nadruk ligt op het versterken van economie en bedrijfsleven. In één geval was er sprake van een expliciete verwijzing naar het sociale vernieuwingsbeleid. In twee programma's is er sprake van trajectbegeleiding, éénmaal 'intensief' en éénmaal 'individueel'.

In drie programma's wordt expliciet de relatie gelegd tussen het welzijns- en het sociale vernieuwingsbeleid. In vijf gevallen wordt welzijn expliciet integraal benaderd. In Smallerland wordt het gehele gemeentelijke beleid opgevoerd in het teken van de bevordering van het welzijn van de burger. Maar ook in de rest van de groep zien we een verbreding van het welzijnsbeleid optreden. Ook in deze groep zien we een met name door het rijk geëntaamde tendens naar integraal werken op de gebieden 'milieu' en 'veiligheid'.

De vervolg-concepten van SV die we in deze groep (mensen te) hebben gevonden zijn: 'wijkbezoek' (1), 'wijkgericht werken' (7), 'wijkwethouderschap' (2), 'wijkgewijs budgetteren' (1), 'buurtbeheer' (7), 'wijkzelfbeheer' (1), 'bewonersparticipatie' (4), 'democratisch gekozen wijkoverlegorganen' (1), 'communicatie' (5), 'particulier initiatief' (3), 'kerntakendiscussie' (3), 'opbouwwerk' (1), 'leefbaarheid' (4), 'bestuurlijke integriteit' (1), 'achterstandsbestrijding' (2), 'ITB' (2), 'bewonersondersteuning' (2).

Wijkgericht werken en buurtbeheer (éénmaal expliciet wijkzelfbeheer) springen er duidelijk uit. Maar ook de aandacht voor bewonersparticipatie (en opbouwwerk en de democratisch gekozen wijkoverlegorganen) als ingang voor het voortgezet SV-beleid, vormen een aardig 'vervolg'. De gemiddelde 'verkokeringsgraad' is 11, waarbij Alkmaar en Almere het meest verkokerd zijn met 18, en Smallerland het minst met 5 beleidstaken.

Groep 3

Gemeenten met een inwonertal van 100.000 tot 200.000

Haarlem

Beleid:
W/MA

(*Inleiding*) Er moet speciale aandacht zijn voor mensen in achterstandssituaties. De zorg voor ouderen is van groot belang. (*Duurzame economie, arbeid en onderwijs*) Basiseducatie versterken ten behoeve van nieuwkomers. Arbeidsbemiddeling intensiveren.

Doelgroepen: ouderen, werklozen en nieuwkomers.

G: Sv

(*Veiligheid*) De politie moet dichter bij de burger staan: dit kan worden gerealiseerd via het wijkteamconcept en meer toezicht op straat. Stadswachters kunnen hierbij worden ingeschakeld. Er moet een samenhangend beleid worden ontwikkeld om stedelijk beheer en onveiligheid aan te pakken. Er komt een integraal veiligheidsbeleid dat gokautomaten in de laagdrempelige horeca-gelegenheden terug moet dringen.

V&S

(*Wonen*) De woningvoorraad moet worden uitgebreid door nieuw- en verbouw. Vanwege de afbouw van subsidies zal er veelal worden gebouwd voor meer-draagkrachtigen. Via verbouw zal de voorraad goedkope woningen in stand worden gehouden. Het zelfstandig wonen van ouderen moet worden bevorderd, via het instellen van wijksteunpunten. Er moet sprake zijn van strategische nieuw-

bouw, doorstroming is van groot belang. Er moeten buurtconciërges komen in heel Haarlem. Ook moet er extra aandacht zijn voor studentenhuusvesting.

Werkgelegenheid

(*Duurzame economie, arbeid en onderwijs*) Er moet veel aandacht worden geschonken aan het vestigingsbeleid. Hier heeft kennis-intensieve industrie, diensten en detailhandel de voorkeur. Via Banenpools, JWG en andere manieren om uitkeringen terug te ploegen moet er werkgelegenheid worden geschapen. Arbeidsvoorziening moet worden gedecentraliseerd in het kader van sociale vernieuwing. Er moeten arbeidsgerichte opleidingen komen vooral ten behoeve van de techniek. De basiseducatie moet een functie vervullen ten aanzien van nieuwkomers.

Milieu

(*Milieu in de compacte stad*) Bodemverontreiniging moet gesaneerd. Er moet een beperking worden gesteld aan het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Verdere afvalscheiding, onderzoek naar 'difter'-systemen en stimulering van hergebruik staan ook op het program. (*De auto-luwe binnenstad*) Er moet meer ruimte voor de voetganger komen.

S&BV

(*Bestuur in verandering*) Er wordt nadruk gelegd op een goede communicatie met de burger via discussie. (*Stede-*

lijk beheer) Er worden budgetten op stadsdeelniveau ingevoerd. De wijk wordt beheerd door wijkbewoners, wijkraden en maatschappelijke organisaties. (Duurzame economie, arbeid en onderwijs - zie boven)
Terugploegregelingen worden gestimuleerd, via decentralisatie van Arbo-bevoegdheden.
Vervolg-concepten: communicatie wijkbeheer, decentralisatie van Arbo-bevoegdheden.
Verkoeringsgraad: 10 beleidsgebieden.

Zaanstad

Beleid:

W/MA

(Welzijn) Er moet extra aandacht worden geschonken aan de positie van ouderen inzake de woonvoorzieningen en hulpverlening. Ouderen moeten zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Kinderopvang moet worden gestimuleerd. Er moet een onderzoek komen naar de stand van zaken rond de vrouwenemancipatie. Dit moet eventueel leiden tot een aparte paragraaf ter zake.

Doelgroepen: ouderen en vrouwen.

C/Sv

(Beheer openbare ruimte) Er moet politie op straat komen en meer voorlichting over de kleine criminaliteit. *(Veiligheid, openbare orde, bestrijding van criminaliteit)* Rechts-handhaving en hulpverlening moeten hand in hand gaan. Er wordt een lokaal veiligheidsplan gemaakt bevattende: meer politie op straat (wijkagenten), wijk- en buurtprojecten in samenwerking met bewoners worden gesteund, een anti-gokbeleid dat gokkasten verbiedt bij laag-drempele horeca-gelegenheden, een beperking van het aantal koffieshops, hard-drugs worden geweerd op straffe van sluiting.

V&S

(Stads-stedelijke vernieuwing) Er wordt een extra impuls aan oude wijken gegeven. Corporaties moeten een deel van hun bezit verkopen en koopwoningen bouwen om in stand te blijven als 'sociaal ondernemer'. De bouw van 'andere' woonvormen en -typen wordt bevorderd. De corporaties voeren de woonruimteverdeling uit. Er moet een betere spreiding van bevolkingsgroepen over de wijken komen en mensen moeten meer vrije woonkeuze hebben. *(Ruimtelijke ordening)* De bouwproductie is vastgesteld op 7.600 woningen in de periode 1995-2005. Deze worden vooral 'binnenstedelijk' gerealiseerd. Het winkelcentrum Zaandam wordt verder ontwikkeld. Winkelcentra in het noorden van de stad worden versterkt.

Werkgelegenheid

(Economische zaken, sociale zaken en werkgelegenheid) De inspanningen ten behoeve van de werkloosheidsbestrijding worden sterk vergroot. Er komt een plan van aanpak, in samenwerking met werkgevers- en werknemersorganisaties. Economische functies als industrie, distributie en recreatie moeten versterkt. Er komt een actief vestigingsbeleid voor nieuwe bedrijven. Er komt een volle inzet ten aanzien van JWG, banenpool en WSW. Bijstandstrekkers reintegreren gaat vóór het verstreken van een uitkering. Er komt een één-loketsysteem voor GSD en Ar-

beidsbureau.

Milieu

(Milieu) Beleid wordt gericht op verbetering van de leefomgeving, handhaving van landschap en natuur, schone lucht, water en grond, minder geluidshinder, efficiënt gebruik van grondstoffen en energie. De hoeveelheid afval moet worden verkleind. Het draagvlak onder burgers, bedrijven en organisaties moet worden versterkt. Het Milieu Beleidsplan wordt geëvalueerd en eventueel bijgesteld. Er wordt een accent gelegd op regionale samenwerking. Misschien wordt er de 'diftar'-systeem ingevoerd. Klein Chemisch Afval wordt apart ingezameld in de hele stad.

S&BV

(Bestuur) Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid van wijkwethouders. Na de proefperiode wordt wijkbeheer uitgebreid, hierbij wordt aangesloten op initiatieven vanuit de wijken. *(Beheer openbare ruimte)* Buurt- en wijkbeheer wordt over heel Zaanstad uitgebreid, wijkteams worden in stand gehouden. Dit laatste komt voort uit het SV/BV-beleid en is nu dus regulier beleid geworden. Vervolg-concepten: wijkwethouders, wijkbeheer. Verkoeringsgraad: 13 beleidsgebieden.

Dordrecht

Beleid:

W/MA

(Dordrecht, leefbaar en zorgzaam) De (reguliere) basis-subsidie van de welzijnsinstellingen moet worden beperkt ten gunste van projectsubsidies. Er moet extra aandacht worden geschonken aan het vrijwilligerswerk. Beleidsaccenten de uitvoering van de ABW, kinderopvang, ouderenbeleid (gericht op participatie). Er moet extra opvang komen voor dak- en thuislozen. Binnen twee jaar moet er een eenduidige en gedifferentieerde wijkaanpak ontwikkeld worden (maatwerk). De budgetten ter zake moeten worden besteed in overleg met bewonersorganisaties. Bewonersondersteuning moet op peil gebracht worden ten behoeve van die inbreng in de wijkoverleggen. De gemeente stelt een actieplan op ten behoeve van de signalering in de wijken.

Doelgroepen:

- staatsrechtvaardigen,
- ouderen,
- bewoners en dak- en thuislozen.

C/Sv

(Dordrecht, actief, veilig en met een open bestuur) Veiligheid is een kerntaak van de gemeente. Er wordt een integraal veiligheidsplan opgesteld. Er zal intensieve communicatie zijn tussen de gemeenteraad en de korpsbeheerder. Het beleidsplan van de politie zal na overleg met de raad worden opgesteld. Er komt meer aandacht voor de GPF (=Gebiedsgebonden politiefunctionaris), dit leidt tot meer politie in de wijk. Preventie is een hoofdpunt.

V&S

(Dordrecht, een duurzame samenleving) Er moeten meer goedkope woningen komen. Doorstroming moet worden bevorderd. Er komt een nieuw systeem van woonruimte-

verdeling. Ouderen en gehandicapten zijn belangrijke doelgroepen. Kamerverhuur moet worden gestimuleerd. Er wordt een centraal stedelijk driehoeksoverleg gesticht van gemeente, corporaties en bewoners.

Werkgelegenheid

(Dordrecht, dynamisch en werkzaam) Eénzevende van de beroepsbevolking is hier werkloos. Aan de onderkant van de arbeidsmarkt moet banengroei worden gestimuleerd, vooral in de transport- en distributiesector, het MKB en in het toerisme. Het stimuleringsbeleid voor starters van bedrijven wordt voortgezet, omdat dit veel werkgelegenheid oplevert. De GSD moet mensen stimuleren. Onderwijs is ook belangrijk. GSD en Arbeidsbureau moeten meer samenwerken. Een gemeentelijke aanpak via banenpool, JWG, loonkostensubsidies en terugvloegregelingen moet bij het rijk worden bevochten.

Milieu

(Dordrecht, een duurzame samenleving) Eind 1994 komt er een Kadernota Gemeentelijk Milieubeleid. Dit bevat een streven naar gedifferentieerde afvalheffingen, landchapontwikkelingsplan ten behoeve van natuur en recreatie en een betere bescherming van bomen.

S&BV

SV komt niet meer voor als term, wel de wijkaanpak op vijf gebieden - wonen, welzijn, werken, weten en wetten. Er wordt een coördinerend wethouder voor BV aangesteld *(Dordrecht, actief, veilig en met een open bestuur)* Er komt een betere klachtenregeling en een onderzoek naar de beste methode om de mening van de bevolking te peilen. Een goede communicatie is van groot belang; er komt een discussie over bestuurlijke en ambtelijke integriteit, eventueel leidend tot de instelling van een gedragscode.

Vervolg-concepten: wijkaanpak, communicatie, bestuurlijke integriteit, decentralisatie Arbo-beleid.

Verkokeringsgraad: 5 beleidsgebieden.

Breda

Beleid

W/MA

(Welzijn, onderwijs en sport) Er is een doelgroepenbeleid. Het beleid ten behoeve van ouderen wordt voortgezet. Ten behoeve van het jongerenbeleid komt er een richtlijnen-notitie in het bijzonder in relatie tot het veiligheidsbeleid (bestrijding jeugdcriminaliteit). Kinderopvang wordt gehandhaafd. Het emancipatiebeleid wordt facetbeleid dat vooral ten dienste van buitenlandse vrouwen zal worden gevoerd. Ten behoeve van minderheden wordt het beleid (verder) gericht op versterking van hun positie. Doelgroepen: ouderen, jongeren, vrouwen en minderheden.

G/Spv

(Openbare orde en veiligheid) De reserve-politie wordt eventueel uitgebreid. De gemeenteraad krijgt meer invloed op het jaarprogramma van de politie. Prioriteit is bestuurlijke preventie van veelvoorkomende criminaliteit. Er

komt een nota 'Integraal Veiligheidsbeleid'. Er komt vooral preventief en repressief beleid ten aanzien van koffie-shops en gokken.

V&S

(Stadsbeheer, stadsvernieuwing) Een herijking van activiteiten zal plaatsvinden. Bestaande projecten worden voortgezet. Er wordt prioriteit gegeven aan (groeierende) achterstandsgebieden. *(Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting)* De goedkope woningvoorraad moet in stand worden gehouden. Ook moet worden ingespeeld op de markt. Strategische nieuwbouw wordt gepleegd. Bevordering van het eigen woningbezit, een betere infrastructuur, andere eigendomsverhoudingen, versterking van de positie van de burger als woonconsument staan ook op het program. Doelgroepen zijn studenten en ouderen.

Werkgelegenheid

(Sociale zaken, Arbeidsmarktbeleid) Er moet uitstroombestemming worden gewerkt. Samenwerking met het RBA is hier van belang. Er wordt ITB (Individuele trajectbemiddeling) toegepast, met het accent op zéér moeilijk bemiddelbaren. Het 'Beleidsplan 1994 Arbeidsmarktbeleid' wordt uitgewerkt: werklozen worden ingezet bij grote projecten, werken met behoud van uitkering wordt bevorderd, de buurtaanpak wordt verbreed. 'Contact-compliance' wordt toegepast.

Milieu

(Milieu) Het wordt bestaand beleid voortgezet. Er is een Gemeentelijk Milieubeleidsplan.

S&BV

Termen komen niet voor. *(Bestuur)* De burger moet meer worden betrokken bij de totstandkoming van beleid op wijk-, buurt- en stedelijk niveau. Er moet meer openheid zijn, via stads-wijkgesprekken, burgerenquêtes, een goede communicatie en budgetbeheer op buurt- en wijkniveau. De klachtenregeling zal worden getoetst, en het prisma van de raad benadrukt.

Vervolg-concepten: communicatie, wijkbeheer, 'ITB'.

Verkokeringsgraad: 14 beleidsgebieden.

Eindhoven

Beleid

W/MA

(Het collegeprogramma bevat 'slechts' beleidsintensivering) Ten aanzien van welzijn/maatschappelijke aangelegenheden is er geen beleidsintensivering voorgenomen. Het bestaande beleid wordt gehandhaafd.

G/Spv

(Veiligheid is een beleidsintensivering) Er komt een integrale aanpak met onder andere samenwerkingsafspraken op buurtniveau, buurtpreventieprojecten, meer toezicht, betere woningbeveiliging en verlichting. Er komt meer aandacht voor de verslavingszorg en een integraal jongerenbeleid. In 1994 zal er een nul-meting worden gedaan opdat in 1998 resultaat meetbaar zal zijn.

V&S

(Onderhoud en beheer) Onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en openbare ruimte worden verbeterd.

Werkgelegenheid

(Werkgelegenheid) Er komt een integraal beleid dat de volgende punten zal omvatten: een versterking van de industrie, het MKB en de infrastructuur, optimalisering van de opleidingen, meer arbeidsinpassing, meer arbeidsplaatsen (aan de onderkant) en een herverdeling van werk. Het Regionaal Ontwikkelingsplan wordt uitgevoerd. Er wordt een orgaan dat (vooral additionele) banen creëert voor uitkeringsgerechtigden in het leven geroepen (soort werkcorporatie). Doel: in 1998 mag de Eindhovense werkloosheid niet meer boven het landelijk gemiddelde uitsteken.

Milieu

(Beleidsintensivering) Het bestaand beleid wordt uitgevoerd. Bij de uitvoering van het milieuwerkplan worden burgerinitiatieven gehonoreerd.

S&BV

(SV is beleidsintensivering) In 1990 is het SV-beleid in gang gezet, dit behelst: de activering van burgers, de bestrijding van het sociale isolement van burgers, een integrale aanpak op buurtniveau, de facilitering van zelfredzaamheid, maatregelen ten aanzien van de woonomgeving, aanvullend kleinschalig openbaar vervoer, instelling van een reductieregeling (kwietschelding van schulden aan minst draagkrachtigen), verbetering van de participatie van allochtonen op buurtniveau en in buurtbeheer en stimulering van het vrijwilligerswerk.

Vervolg-concepten: bewonersparticipatie, buurtbeheer, aanvullend kleinschalig openbaar vervoer.

Verkoeringsgraad: 10 beleidsgebieden.

Maastricht

Beleids-

W/MA

(Hier beperkt zich het bestuursakkoord tot weergave van de bereikte overstemming over de verschilpunten uit de verkiezingsprogramma's. Dit resulteert in een buitengewoon summier stuk.) Er wordt een coördinerend wethouder ouderenbeleid benoemd. Het minimabeleid staat centraal, ten behoeve daarvan is het instrument 'Minima Effect Rapportage' in onderzoek. De één-loket-gedachte wordt ingevoerd, er komt een centrale balie voor sociale zaken. Inzake het drugsbeleid zal het zoeken van hulp geen voorwaarde vormen voor het verstrekken van een uitkering. Men neemt geen standpunt in over legalisering van soft-drugs.

Doelgroepen: ouderen, minima en verslaafden.

C/Sv

(niet)

V&S

(niet)

Werkgelegenheid

Het huidige beleid zal worden voortgezet met betrekking

tot starters. Ook de trajectbegeleiding met betrekking tot moeilijk bemiddelbare gevallen wordt voortgezet. 'Derde divisie MTB' (?) en stichting nieuwe werkvormen zullen worden voortgezet.

Milieu

Het Gemeentelijk Milieubeleidsplan wordt krachtig uitgevoerd. Het openbaar vervoer en langzaam bewegend verkeer krijgt prioriteit, ook ten koste van parkeervoorzieningen. Het milieubeleid moet kostendekkend zijn. Maastricht Airport mag uitgebreid worden.

S&BV

Komen in het stuk niet voor. Wel een stukje over communicatie en de verhouding tussen bestuur en burger. Hulp-middelen zijn" lokale t.v., een goede klachtenregeling, een Centrale Balie, deel-budgetten voor de buurten en een referendum.

Vervolg-concepten:

- communicatie,
- wijkbeheer.

Verkoeringsgraad: 13 beleidsgebieden.

Nijmegen

Beleids-

W/MA

(Welzijn en sociaal-cultureel werk) Bewonersparticipatie moet worden gestimuleerd door middel van het gezamenlijk beheer van wijkbudgetten. Er moet een opdrachtgever-uitvoerder relatie tot stand komen tussen bewoners- of wijkorganisaties en welzijnsinstellingen. De vraag die vanuit de wijken door de burgers wordt uitgeoefend is het uitgangspunt voor een discussie over de toekomst van het welzijnswerk. Doelstelling is het instellen van een jongeren centrum in ieder stadsdeel. Bestrijding van racisme en ondersteuning van kwetsbare groepen zijn middelen om vorm te geven aan de multi-culturele samenleving. Optimale participatie, met het accent op onderwijs, werken en wonen is het doel. Ouderen moeten veel ondersteuning genieten, met name ten aanzien van het bevorderen van de veiligheid. Schoolverzuim en jeugdcriminaliteit moeten worden aangepakt. De gesubsidieerde kinderopvang wordt gehandhaafd.

Doelgroepen:

- jongeren,
- minderheden
- ouderen.

C/Sv

(Integraal Veiligheidsbeleid) Het Integraal Veiligheidsbeleid (incl. verkeer) wordt in de nieuwe collegeperiode uitgewerkt. De raad zal het beleid toetsen. Het is facetbeleid, alle portefeuillehouders zijn aanspreekbaar. Er komen: een klachtentelefoonnummer, een gemeentelijk actieteam voor wijken zonder onderhoudsteam, voorlichtingscampagnes en pilotprojecten. Voor de binnenstad wordt een integraal beheersplan opgesteld. Het Integraal Veiligheidsbeleid is sturend voor de politie, die zoveel mogelijk wijkgericht moet werken.

V&S

(Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting) Stadsvernieuwingprojecten die in uitvoering zijn worden voortgezet. Het accent ligt op de bestaande stad: de infrastructuur, (archeologische) monumenten en de oudere wijken (ook van na de oorlog). Nieuwbouw wordt afgestemd op de markt, en meer op projectbasis en volgens Publiek-Privaat samenwerking gerealiseerd. De handhaving van de sociale woningbouw is belangrijk. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid tot instelling van een Volkshuisvestingsfonds (voor ouderen en mensen met kleine inkomens). Ook komt er een actief doorstromingsbeleid met nadruk op doorstroming naar seniorenwoningen. Verkoop van duurdere huurwoningen wordt bevorderd. Er komt een discussie over de gewenste sociale structuur van wijken en een bijbehorend woningbestand. Sociale huurwoningen worden liefst verkocht aan de zittende huurders. Woningbouwverenigingen moeten winst kunnen maken die kan worden aangewend ten behoeve van de sociaal zwakkeren. In 1994 komt er een stedelijk woonconsumentenplatform van de grond waarin de bewonersondersteuning is gebundeld. Er wordt een convenant gesloten met corporaties omtrent hun bijdrage hieraan. Bewonersparticipatie bij planvoorbereiding, groenbeheer en milieubeleid wordt bevorderd.

Werkgelegenheid

(Economische zaken en werkgelegenheid) Het bestaande Werkgelegenheidsfonds wordt omgezet in een Stimuleringsfonds werkgelegenheid en economische ontwikkeling. Dit wordt nader ingevuld volgens de volgende doelen: handhaving van bestaande werkgelegenheid (MKB), nieuwe arbeidsplaatsen, technische innovatie, verbeteren van de bedrijfsomgeving en de uitvoering van bestaande en nieuwe projecten. Er komt een startkapitaal-fonds voor startende ondernemers. De historie van Nijmegen moet worden gebruikt voor de toeristische ontwikkeling. RBA en bedrijven moeten een gestructureerd overleg voeren voor betere arbeidsbemiddeling. Er wordt een exotische markt opgezet.

Milieu

(Speerpunt) Er is een integraal beleid, het Gemeentelijk Milieubeleidsplan en de actiepunten worden met kracht uitgevoerd. Voorbeeldprojecten (op het gebied van milieubewust bouwen) en burgerinitiatieven worden gestimuleerd. Het bestaande groen wordt gehandhaafd en kwalitatief verbeterd. Chemische bestrijdingsmiddelen blijven uit den boze. Afvalscheiding wordt bevorderd.

S&BV

(Algemeen bestuur) BV is en blijft een centraal item. Er wordt gewerkt volgens een prioriteiten top-tien van de burgers. (Georganiseerde) Burgers worden geraadpleegd voordat het beleid zich op zaken stort en met adviezen komt. Waar mogelijk wordt een wijkgerichte bestuurlijke en ambtelijke oriëntatie ingevoerd. Budgetfinanciering, referendums en klachtenafhandeling zijn belangrijke punten. Intern gemeentelijk wordt er gestreefd naar: een goede bestuurlijke informatievoorziening, contract-management, maximale mandatering en/of delegatie van bevoegdhe-

den.

Vervolg-concepten:

- wijkgerichte werken,
- communicatie.

Verkokeringsgraad: 16 beleidsgebieden.

Arnhem

Beleid

W/MA

(Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen) Het beleid is gericht op het welbevinden van de burger. Die burger is zelf echter primair verantwoordelijk. De gemeente biedt een vangnet en ondersteunt het vermogen tot zelfredzaamheid door middel van het instrument Samenlevingsopbouw. Dit instrument is gericht op het opheffen van achterstandssituaties, in het bijzonder bij allochtonen/asielzoekers. In het algemeen moeten welzijn en sociale zaken sterker op elkaar worden betrokken, aangezien dit een belangrijke meerwaarde op zal leveren. Ten aanzien van allochtonen moet de integratie worden bevorderd door middel van tijdelijk categoriaal beleid, gericht op scholing en arbeid (taalachterstand opheffen). Het vrouwenemancipatiebeleid is aandachtspunt en moet integraal beleid worden. De WVG is ook aandachtspunt. De kinderopvang moet in geprivatiseerde vorm worden bevorderd, de gemeente springt bij op sociaal-medische indicatie. Peuterspeelzalen worden uitgebreid. Ten aanzien van de club- en buurthuizen is men voorlopig bezig met het uitwerken van eerder ingezet nieuw beleid in het kader van de leefbaarheid. Ten behoeve van ouderen worden de buurtconciërges in gehandhaafd. De nota Steunpuntenbeleid (ten behoeve van ouderen) zal worden omgezet in beleid. Er komt een centraal meldpunt voor ouderen. Ook zal worden onderzocht of de dagopvang voor dementie ouderen voldoende is. Het jongerenbeleid is gericht op jongeren in meervoudige achterstandssituaties. Ten aanzien van de verslavingszorg zijn preventie, hulpverlening, het bestrijden van overlast en de voorlichting in wijk- en buurthuizen doelstellingen. De opvang van dak- en thuislozen en anderen in noodsituaties vormt een groeiende taakstelling voor de gemeente. Doelgroepen: allochtonen, vrouwen, gehandicapten, (demente) ouderen, jongeren, verslaafden en dak- en thuislozen.

Cr/Sv

(Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen) Prioriteiten: een Integraal Veiligheidsbeleid wordt opgesteld waarbij de wijkgerichte aanpak in dienst van de veiligheid wordt gesteld. Er zijn zes hoofdprobleemvelden: drugsoverlast, geweldscriminaliteit, diefstal, vandalisme, sociale veiligheid, racisme en discriminatie. Algemene maatregelen: integrale ambtelijke coördinatie tot stand brengen, een netwerk van wijkposten opzetten en het toezicht uitbreiden.

V&S

(Stedelijke ontwikkeling) Prioriteiten: de ontwikkeling van de wijk Driel-Oost, genoeg goedkope lokaties realiseren (desnoods door middel van onteigening), corporaties moeten als ontwikkelaar optreden, stimuleren van goedkope woningbouw in nieuwbouwwijken, verkoop van sociale huurwoningen onder voorwaarden (met het oog op fonds-

vorming ten behoeve van goedkope sociale woningbouw) en de uitvoering van het VINEX-beleid.

Werkgelegenheid

(*Sociaal-economische ontwikkelingen*) Werkgelegenheid neemt af, werkloosheid neemt toe in Arnhem. Prioriteiten: uitstroom uitkeringsgerechtigden, toeleiding naar de arbeidsmarkt, bestaande mogelijkheden van de basiseducatie optimaal benutten. Inzet is de handhaving of terugdringing van het huidige aantal uitkeringsgerechtigden. Er wordt een integraal beleid tegen armoede ontwikkeld via de bundeling van budgetten op het gebied van minimabeleid, schuldhulpverlening en ontwikkeling van de bijzondere bijsand. Er wordt een Stadspas ontwikkeld. Het beleid wordt gericht op activering en participatie. De werkgelegenheid moet worden uitgebreid via de banenpool, actualisering van het plan 'Uitkeren aan Werk' dat een bundeling van rijksbudgetten bepleit (vgl. Jan Schaefer - Het werk ligt op straat) en samenwerking met het RBA. Het banencentrum Klarendal moet worden gekopieerd voor andere wijken. Bij het aanbestedingsbeleid wordt voorrang gegeven aan plaatselijke ondernemers. Er worden toetsbare taakstellingen geformuleerd voor de gemeente.

Milieu

(*Stedelijke ontwikkeling*) De uitvoering van het Arnhem's Milieuplan heeft hoge prioriteit. Prioriteiten in dit plan zijn: milieuvriendelijk bouwen, een dito verkeersbeleid (30 km-zones), een actief bodembeleid en milieu-educatie. De uitkomst van het Stadspanelonderzoek en de diverse wijkplannen geven beter onderhoud van groen en wegen, het tegengaan van zwerfvuul, de bestrijding van hondenoverlast, wijkonderhoudsteams, een centraal meldpunt voor klachten, de bestrijding van graffiti, milieuvriendelijke onkruidbestrijding en differentiatie van tarieven aan, als belangrijke beleidsdoelen. De gemeente Arnhem stelt middelen beschikbaar (f 400.000,-) ten behoeve van het milieu in een Tsjechische zusterstad.

S&BV

(*Sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen*) SV is gericht tegen de tweedeling in de maatschappij, achterstanden moeten worden bestreden via maatwerk. BV is hiervan een belangrijk onderdeel, de andere kant van de SV-medaille. BV moet de dialoog tussen burger en bestuur verbeteren in deze tijden van enerzijds schaalvergroting en schaalverkleining anderzijds. Ook de verhouding tussen de Raad en het College, en in het bijzonder het primaat van de Raad is een belangrijk voorwerp van aandacht, evenals de verhouding tussen het bestuur en het ambtelijk apparaat. Het wijkgericht werken en de tendens tot zelfbeheer vloeien voort uit SV/BV. Wijkbeheer werd in eerste instantie vanuit de wijken opgezet, nu wordt het ook vanuit ambtelijke diensten actief gevoed (afd. milieu, openbare werken en de politie).
Vervolg-concepten: achterstandsbestrijding, maatwerk, wijkgericht werken, zelfbeheer, samenlevingsopbouw.
Verkokingsgraad: 16 beleidsgebieden.

Apeldoorn

Beleid:

W/MA

(Welzijn) De toeleiding naar de arbeidsmarkt van werklozen heeft een hoge prioriteit. Het recreatieve aanbod via de buurthuizen zal meer worden gefinancierd volgens het profijtbeginsel. (Minimabeleid) Het maatschappelijk isolement van de minst draagkrachtigen moet worden voorkomen. Hierin is de bijzondere bijsand een instrument.

Doelgroepen:

- werklozen en
- minima.

C/Sv

(Wijkbeheer) Er komt een Integraal Veiligheidsplan dat wordt ontwikkeld in samenwerking met de bewoners.

V&S

(Volkshuisvesting) Er wordt gezocht naar alternatieve financiering ten behoeve van de sociale woningbouw in verband met het wegvallen van de Rijksbijdrage. (Stadsontwikkeling) De binnenstedelijke structuur wordt versterkt.

Werkgelegenheid

(*Economische ontwikkeling*) Bestaande bedrijvigheid moet worden behouden. Er moet hulp worden geboden aan startende ondernemers. Bedrijfsvestiging moet veel aandacht krijgen. Er moeten samenwerkingsverbanden worden gevormd door de gemeente met het bedrijfsleven vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de werkgelegenheid. (Toeleiding Arbeidsmarkt) Organisaties die met individuele trajectbegeleiding bezig zijn moeten worden gestimuleerd tot samenwerking.

Milieu

(*Milieu/duurzaamheid*) Er moet een streven bestaan naar duurzaamheid van burgers, bedrijven en overheden.

S&BV

Termen komen in het stuk niet voor. (*Bestuur/bestuurden*) De relatie tussen burgers en bestuur krijgt meer aandacht in de volgende collegeperiode. (*Wijkbeheer*) Er zal gedurende één jaar worden geëxperimenteerd met wijk-wethouders. Gezien de samenstelling van de gemeente Apeldoorn zal er ook één wethouder komen speciaal voor het landelijk gebied. Wijkwethouderschap wordt ingevoerd in het kader van BV. Ook worden er wijkteams gevormd ten behoeve van het wijkbeheer. Er komt ook een Integraal Veiligheidsbeleid dat zich ten doel stelt toezichthouders, stadswachten en buurtconciërges te bevorderen. Volgens het plan zullen bewoners moeten participeren in het veiligheidsbeleid.

Vervolg-concepten: wijkbeheer, wijkwethouders, bewonerparticipatie, ITB.

Verkokingsgraad: 16 beleidsgebieden.

Enschede

Beleid:

W/MA

(Zorg en welzijn in de stad) De beleidsintenties en -doelen zijn: voorzieningen creëren voor mensen die het nodig

hebben, betaalbare woningen beschikbaar maken, het huisvestings- en zorgaanbod moet op maat worden aangeboden, ouderen moeten in staat worden gesteld zo lang mogelijk zelfstandig te wonen. De instellingen voor welzijn en zorg moeten op wijkniveau samenwerken. Er moet een vangnet komen voor sociaal zwakkeren. Kinderen van ouders in meervoudige achterstandssituaties moeten bijzondere aandacht krijgen.
Doelgroepen: ouderen en kinderen.

C/Sv

(De leefbare stad) Er komt in de stadsdelen samenwerking tot stand tussen de politie, de milieudienst, de welzijnsdienst, GSD, bouwdienst en maatschappelijke organisaties gericht tegen kleine criminaliteit, overlast van de drugshandel, vandalisme, verpaupering en milieuhinder.

V&S

(De leefbare stad) De binnenstad moet worden vernieuwd. Er wordt strategische nieuwbouw gepleegd, met als oogmerk de verbetering van de sociale structuur. Buurtbeheer en zelforganisatie van burgers worden als middelen gestimuleerd.

Werkgelegenheid

(Werken in de stad) Er moet een aantrekkelijk vestigingsbeleid komen ten behoeve van nieuwe bedrijven. De sectoren dienstverlening, toerisme, recreatie en zorg moeten worden uitgebreid. Via maatwerk, het verbeteren van de opleidingen, positieve actie en sancties op het niet meewerken van de werkloze moeten meer mensen aan het werk komen.

Milieu

(Het milieu in de stad) Duurzame ontwikkeling is randvoorwaarde voor het gemeentelijk beleid. De randvoorwaarde voor Ruimtelijke ordening is het landschapsonderhoud. Milieu-hinder moet worden voorkomen, vooral die van bedrijven. Er moeten milieu-investeringen worden gepleegd: bodemsanering, beperking van het afval, energiebesparing. Oude wijken moeten worden opgeknapt, het onderhoud van straat en groen staat moet ook extra aandacht krijgen.

S&BV

Termen komen niet voor in het programma. Wel is er veel aandacht voor een open bestuursstijl, het primaat van de raad, leefbaarheid en wijk- of stadsdeelgevoel. Ook een herbezinning op de ambtelijke cultuur is voorgenomen.
Vervolg-concepten: leefbaarheid, wijkgericht werken, bewonersparticipatie, maatwerk, leefbaarheid.
Verkoeringsgraad: 10 beleidsgebieden.

Groningen

Beleid:

WMA

(Solidariteit en veiligheid) Burgers moeten meer betrokken worden bij, en grotere zeggenschap krijgen over de welzijnssector. Mensen moeten zoveel mogelijk verantwoordelijkheid dragen voor het eigen welzijn en dat van

anderen. *Werkgelegenheid* in de eigen woonwijk is gewenst (hier ligt een rol voor de bewonersorganisaties), de bevordering van de integratie, sociale betrokkenheid en participatie is ook een belangrijke doelstelling. Het sociaal isolement van burgers moet worden voorkomen. Er komt een integraal beleid ter versterking van de sociale structuur. Er worden werkcorporaties op wijk- of stadsdeelniveau opgezet. Het flankerend beleid ten behoeve van ouderen wordt gehandhaafd. Er komt een meldpunt voor ouderen. Er is een nieuwe verordening op de bewonersorganisaties in de maak.

Doelgroepen: ouderen.

C/Sv

(Solidariteit en veiligheid) Er komt een verbetering van het toezicht door politie en 'toezicht-houders'. Deze laatste worden via corporaties, instellingen en gemeente in aansluiting op het wijkbeheer aangesteld. Er worden nieuwe investeringen gepleegd ten behoeve van de verslaafdenzorg. Er komt een betere afstemming tussen handhavings- (van de openbare orde) en hulpverlenende taken.

V&S

(Duurzaam vernieuwen) De woonfunctie van het centrum moet worden gestimuleerd. Woonwijken worden vernieuwd en voor goed beheer wordt zorg gedragen. Er wordt nieuwbouw gepleegd; het vergroten van de goedkope woningvoorraad, een goed doorstromingsbeleid, verbetering van de wijkvoorzieningen zijn ook beleidsdoelen. Het kader wordt gevormd door de wijkplannen en de nota 'De stad van straks'. Het woningbouwprogramma wordt versneld uitgevoerd. Ouderenhuisvesting wordt uitgebreid, de nota Jongerenhuisvesting wordt geactualiseerd en uitgevoerd. Alternatieve woonvormen worden ondersteund. Bij woningverbetering worden vooral eigenaars meer aangesproken op hun bezit. Het plan 'Binnenstad beter' dat het autoluw maken van de stad behelst via het bouwen van parkeergarages om het centrum heen, wordt uitgevoerd.

Werkgelegenheid

(Duurzaam vernieuwen) De nota '1000 banen voor de stad' zal worden uitgevoerd. Er komt meer werkgelegenheid voor langdurig werklozen. Er worden werkcorporaties op wijk- en stadsdeelniveau opgericht. Lopend onderzoek moet het beleid verder aanvullen.

Milieu

(Duurzaam vernieuwen) Preventie, hergebruik en gescheiden inzameling van afval worden bevorderd. De afvalstoffenheffing wordt gebonden aan de aangeboden hoeveelheid. Er zal zuiniger worden omgegaan met drinkwater, via besparingsacties en individuele bemeting. Milieubeleid is integraal beleid.

S&BV

(Solidariteit en veiligheid) SV en BV zijn gericht op duurzame solidariteit. Het instandhouden en bevorderen van maatschappelijke binding en samenhang wordt samen met burgers en maatschappelijke organisaties ter hand genomen. (Bestuur en middelen) Het middel is wijkbe-

heer. Het Plan van Aanpak 2 wordt uitgebreid. Vervolg-concepten: bewonersparticipatie en wijkbeheer. Verkokeringsgraad: 4 beleidsgebieden.

Turven

In het Welzijns/Maatschappelijke aangelegenhedenbeleid zijn het ook in Groep 3 de ouderen die eruit springen, gevolgd door de minima als doelgroepen van het beleid. In het Volkshuisvestings- stadsvernieuingsbeleid komen we bijna geen doelgroepen meer tegen. Dit beleid wordt veelal integraal benaderd, in die zin dat men overwegend streeft naar een evenwichtige sociale structuur in de wijken en de functies in de binnenstad wil versterken. Ook in deze groep veel nadruk op betaalbare huisvesting. Het milieubeleid is in vele gevallen al integraal beleid of er bestaat het voornemen om tot een integraal gemeentelijk milieubeleidsplan te komen. Er wordt geen werkgelegenheidsaspect ingebouwd zoals dat bij het veiligheidsbeleid wel het geval is.

Ook in deze groep wordt veiligheid integraal benaderd, met hier en daar (drie keer) een ingebouwd werkgelegenheidsaspect via het aanstellen van toezichthouders die de politie moeten assisteren. Ook hier zal het veiligheidsbeleid wijkgewijs en vooral in samenwerking met andere instellingen maar ook met burgers moeten worden uitgevoerd.

Het werkgelegenheidsbeleid wordt vooral vanuit de voorzieningenkant, de instellingen, benaderd en minder vanuit een versterking van de 'harde' economische functies. Slechts éénmaal werd hier expliciet een relatie met sociale vernieuwing gelegd. In twee gevallen was er sprake van een Individueel Traject-bemiddelingsbeleid (ITB) en in één geval werd 'maatwerk' opgevoerd als methode om langdurig werklozen weer aan het werk te krijgen.

In deze groep werd niet één maal expliciet een relatie gelegd tussen Welzijn/Maatschappelijke aangelegenheden en sociale vernieuwing in het beleidsterrein W/M. In vijf van de elf programma's wordt er gestreefd naar een integraal welzijnsbeleid, veelal geïntegreerd met leefbaarheid, werkgelegenheid, onderwijs en veiligheid. In vier van de elf collegeprogramma's werd er in het W/M terrein verwezen naar bewonersondersteuning, of zelfs Samenlevingsopbouw als beleidsinstrument.

Ook hier een tendens naar integraal beleid met name op het gebied van milieu en veiligheid, maar ook welzijn wordt al aardig integraal want het dringt door tot andere beleidsgebieden. (Bij de presentatie van integraal beleid kun je het integrale beleid beschrijven, dat wil zeggen de onderdelen uit de andere beleidsterreinen 'plukken' en onder elkaar zetten; maar je kunt ook een beleidsterrein verkavelen over andere terreinen en het dus als facet van andere beleidsterreinen opvoeren.)

De vervolg-concepten als teken van een voortgezet SV-beleid zijn hier: 'communicatie' (5), 'wijkenaanpak' (4), 'wijkbe-

heer' (7), 'zelfbeheer' (1), 'wijkwethouderschap' (2), 'bewonersparticipatie' (5), 'leefbaarheid' (2), 'bewonersondersteuning' (1) 'achterstandsbestrijding' (1), 'bestuurlijke integriteit' (1), 'maatwerk' (2), 'decentralisatie Arbo-voevoegdheden' (1), 'ITB' (2). Wijkbeheer, en éénmaal expliciet zelfbeheer springen er duidelijk uit. Maar ook bewonersparticipatie en communicatie tussen burger en bestuur worden zeer belangrijk gevonden. De gemiddelde 'verkokeringsgraad' is ook hier 11, waarbij Nijmegen, Apeldoorn en Arnhem met 16 beleidstaken het meest en Groningen met 4 beleidstaken het minst verkokerd zijn.

Groep 4 Gemeenten met een inwonertal boven de 200.000

Rotterdam

Beleid

W/M

(Woon- en leefsituatie) De Samenlevingsopbouw wordt vooral ingevuld aan de hand van beleid ten gunste van de oplossing van de problematiek rond illegalen en immigranten. Basiseducatie heeft dan ook prioriteit. Het beleid moet het illegaal verblijf ontmoedigen. De kern van het achterstandsbeleid is de gelijke behandeling van burgers. Een categoriaal beleid kan ongelijkheid in de hand werken. De zelforganisaties van minderheden krijgen alle steun. Verzakelijking van de subsidierelatie is echter niet uitgesloten. (Zorg) Er mogen geen financiële schotten meer bestaan. Mensen die zorg behoeven moeten zo lang mogelijk thuis kunnen verblijven. Dit geldt met name voor ouderen.

Doelgroepen: minderheden en ouderen.

C/SV

(Veiligheid) Er komt een nota Geïntegreerd Veiligheidsbeleid waarin de wijkveiligheidsplannen worden gebundeld. De feitelijke veiligheid moet worden vergroot via preventie en de herovering van het sociale domein (de openbare ruimte). Subjectieve veiligheid moet ook worden vergroot. Het Geïntegreerde beleid houdt in: ontkokering van de aanpak, onderzoek naar een lik-op-stuk-aanpak, de uitbreiding van toezichthoudende functies (wagenbegeleiders Openbaar vervoer, huismeesters, étage-assistenten, (wijk)conciërges en politieursurveillanten. De verslavingsproblematiek moet ook worden teruggedrongen via het vergunningensysteem voor coffeeshops en afstemming door diverse instanties. Perron 0 wordt geprivatiseerd, er wordt een beperkend gokbeleid versneld ingevoerd. (Twee gokautomaten per 'nat' horecabedrijf en verder nergens.)

V&S

(Woon- en leefsituatie) Er komt differentiatie in de woningbouw, er komen drie- à vierduizend woningen per jaar bij.

Het is belangrijk om voldoende goedkope woningen te hebben. Tien procent van de sociale sector moet uit grote woningen bestaan is als norm opgevoerd in de nota. Honderd duizend goede en bereikbare woningen moeten er volgens deze nota zijn in Rotterdam. Deze doelstellingen moeten in regionaal perspectief worden herijkt. Het systeem van woonruimteverdeling moet leiden tot meer openheid van de markt en een goede afstemming van huurprijs en inkomen.

Werkgelegenheid

(Werk) Er komt een (Delta) Plan voor meer werk van de grote steden in samenwerking met het rijk. Er moet vooral laaggeschoold werk komen ten behoeve van langdurig werklozen (banenpools). Het bestuur van de stadsprovincie moet meer autonomie ten aanzien van het beleid krijgen. Het vestigingsbeleid moet eenvoudiger. De wig moet worden verkleind. Er wordt een NV-Werk opgericht en samengevoegd met Nieuwe Banen R'dam Werkt. Zwart of grijs werk moet worden 'witgewassen'. De banenpool wordt uitgebreid. In het havengebied moet het vestigingsbeleid worden aangepast, toerisme en cultuurbeleid worden ontwikkeld met het oog op de werkgelegenheid. (R'dam is kandidaat-Culturele Hoofdstad van Europa voor het jaar 2001.) Ook een vitaal sportbeleid kan additionele werkgelegenheid opleveren. Basisvorming en een duaal stelsel (onderwijs en werk) worden bevorderd. De gemeente stelt in het eigen personeelsbeleid werk boven inkomen. De instroom in lagere schalen wordt bevorderd ten opzichte van de instroom in hogere functies (bestaan- de tendens wordt omgebogen). Het rijk moet verder decentraliseren.

Milieu

(Woon- en leefsituatie) Het NMP+ is het kader waarbinnen wordt gewerkt. Doelen: minder auto's in de stad en milieuvriendelijk gedrag belonen. Het eigen GFT-beleid wordt voortgezet en in samenhang met het rijksbeleid ge-evalueerd.

S&BV

(Woon- en leefsituatie) Het SV-beleid wordt volgens de traditie sinds 1989/1990 voortgezet. SV is een initiatief om burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties het heft in eigen handen te laten nemen. BV komt als term niet meer voor. Wel: (Politiek en stad, bestuur in dialoog) kwaliteits- en consumentenpanels, één-loket-benadering, eenvoudige klachtenprocedures, heldere taal, een gedragscode voor burgers en overheid (met sancties), regelmatig sociaal-wetenschappelijk onderzoek, wijkposten voor service en info en stadscongressen. Er wordt onderzoek gedaan naar de vorming van een gemeentelijke rekenkamer. Er wordt een correctief referendum ingevoerd. Vervolg-concepten: bewonersparticipatie, achterstandsbeleid, communicatie, decentralisatie van Arbvo-bevoegdheden. Verkokeringsgraad: 7 beleidsgebieden.

Amsterdam
Beleid.
W/MA.

(De mensen) Amsterdam zal de opvang van dak- en thuislozen uitbreiden, evenals de thuiszorg. Er worden Op-stap-projecten geïnitieerd ten behoeve van een betere voorbereiding van niet-Nederlandse kleuters op het onderwijs.

Doelgroepen; dak- en thuislozen, allochtone kleuters.

G/8v

(De mensen) Er wordt een integrale aanpak bepleit. Er komt een nieuwe vorm van stadtoezicht, een combinatie van 'toezichtspetten'. Er zal een nulmeting worden verricht opdat resultaten in de toekomst meetbaar zullen zijn. De doelstellingen op het gebied van werk en veiligheid wordt gecombineerd. Er komen conducteurs op alle trams. De banenpool is hiervoor het instrument.

V&S-

(De stad) Er worden circa 40.000 woningen gebouwd in het kader van Vinex 1995-2005. Doelstelling is het voorkomen van eenzijdig samengestelde wijken. Er moet worden gebouwd volgens een verhouding van 70% licht en 30% zwaar gesubsidieerd. Optimalisering van grondopbrengsten is ook belangrijk, dit is nodig ten gunste van de sociale woningbouw. De gewijzigde verhoudingen in de volkshuisvesting dwingen tot meer samenwerking met woningbouwverenigingen, stadsdelen en bewonersorganisaties.

Werkgelegenheid

(De mensen) De economische structuur moet worden versterkt. Het Plan-Schaefer "het werk ligt op straat" uitgevoerd. Er wordt een nieuwe raadscommissie 'Werkgelegenheidsvraagstukken' ingesteld. Er ligt een Actieprogramma Werk volgens welk er een convenant per 1-1-1995 van kracht wordt tussen gemeente, bedrijven, vakbeweging en kunst- en zorginstellingen. Ook het RBA en de GSD moeten meer samenwerken.

Milieu

(De stad) Op basis van het NMP+ wordt er een stedelijk programma gemaakt dat leidraad is voor het beleid. Veel aandacht voor 'milieu-accountancy', het milieu-effect per geïnvesteerde gulden. De voorhoederol van de gemeente moet worden bewaakt en eventueel uitgebreid.

S&BV

(Bestuur en Organisatie) Inzake BV wordt het bestaande beleid voortgezet. De verbetering van de verhouding tussen burger, bestuur en bedrijven staat centraal, evenals concrete projecten ten behoeve van experimenten met alternatieve communicatie media. Vervolg-concepten: communicatie, bewonersparticipatie. Verkokeringsgraad: 7 beleidsgebieden.

Utrecht

Beleid.
W/MA.

(Kansen) Er wordt gewerkt met een wijkgerichte benadering. Onderwijsbevordering is van belang, de jeugd wordt in het beleid centraal gesteld. De effecten van het beleid,

ook met name gericht op de bestrijding van de jeugdwerkloosheid, worden gemeten aan de hand van een Jeugd Effect Rapportage. Trajectbegeleiding wordt ter hand genomen. Kleinschalige werkgelegenheid op buurtniveau wordt gestimuleerd via Buurt-Ontwikkelings-Mij'en, banenpool/JWG-gelden. De terreinen waarop de werkgelegenheid wordt geschapen zijn milieu en beheer. (Kleurrijk) Het welzijnswerk moet vraaggericht opereren, door middel van contract-management. Hiertoe worden kengetallen ontwikkeld. Ook de cliëntenparticipatie wordt bevorderd. Ouderen en migranten zijn speciale doelgroepen. Ook wordt een dak- en thuislozen beleid ontwikkeld.

Doelgroepen:

- jongeren,
- werklozen,
- ouderen,
- migranten
- en dak- en thuislozen.

C/SV

(*Veiligheid*) Leefbaarheids-Schoon Utrecht is kernthema. Er komt een integrale aanpak: wijkveiligheidsplannen, met aandacht voor preventie, tik-op-stuk-beleid, leer/werk-projecten in de reclassering, een verbetering van de sociale infra-structuur en het onderhoudsruimte in de wijk.

V&S

(*Stad en openbare ruimte*) De stedelijke herinrichting wordt planmatig aangepakt. Onderhoud en beheer zijn belangrijk. Er wordt gestreefd naar een gevarieerd woningaanbod in de wijken. Stadsvernieuwing wordt gekoppeld aan de verbetering van de sociale infra-structuur. Er bestaat voorkeur voor renovatie, het aantal betaalbare huurwoningen moet worden gehandhaafd. Er is meer aandacht voor ouderen- en jongerenhuisvesting.

Werkgelegenheid

(*Duurzaamheid en economische ontwikkeling*) Bij grote en kleinere projecten staat de 'social return' centraal. Werklozen uit de wijken worden bij nieuwbouw opgeleid en ingezet. Individuele trajectbegeleiding, de uitwerking van het NV-Werk-idee, de één-loketgedachte, de jeugd als speerpunt (scholing voor de arbeidsmarkt).

Milieu

(*Duurzaamheid en economische ontwikkeling*) Het milieu-beleid is gericht op duurzaamheid. Het is facetbeleid.

S&BV

(*Bestuursstijl*) BV wordt gecontinueerd. Het primaat van de raad wordt versterkt. De communicatie moet leiden tot meer openheid en verdergaande democratisering. Referenda, stadspelingen, panels en wijkgericht werken zijn middelen om de actieve participatie te bevorderen. (*Wijkgericht werken*) Doelstelling is om burgers meer te betrekken bij het beleid en beheer, onder meer via wijkveiligheidsplannen, wijkveiligheidsplannen en wijkbeheerplannen. De maatschappelijke participatie moet worden bevorderd. SV-beleid wordt gevoerd vanuit wijkinitiatieven. Een deel van het budget wordt hiervoor

gereserveerd. Ook trajectbegeleiding en concrete projecten in wijken worden gefinancierd uit SV-gelden. Vervolg-concepten: communicatie, wijkbeheer, individuele trajectbegeleiding, bewonersparticipatie. Verkokeringsgraad: 10 beleidsgebieden.

Turven

In deze groep zien we een vergaande ontkokering. Gemiddelde 'verkokeringsgraad' is 8. Dit heeft consequenties voor de weergave van de inhoud naar beleidsterrein, zoals ik die in het voorgaande heb nagestreefd. 'Welzijn' komt als categorie niet meer voor. Het is verkaveld over een aantal andere categorieën die echter ook geen traditionele beleidstaken-indeling meer weerspiegelen. In Rotterdam is het welzijnsbeleid met name verdeeld over de hoofdstukken 'Woon- en leefsituatie', 'Veiligheid' en 'Werkgelegenheid'. In Utrecht moet je dan kijken onder 'Kansen' en 'Kleurrijk'. In Amsterdam noemt men het simpelweg 'De mensen'. Ouderen zijn in deze steden ook een belangrijke doelgroep evenals minderheden en dak- en thuislozen. Rotterdam wijst een categoriaal beleid van de hand omdat dit ongelijkheden te weeg kan brengen. In Utrecht en Amsterdam vrees men het doelgroepenbeleid niet. In het volkshuisvestingsbeleid is men ook hier gespitst op handhaving van de goedkope woningvoorraad. Het milieubeleid verdwijnt in Rotterdam onder de kop 'Woon- en leefsituatie', in Utrecht trekt men het samen met economische ontwikkeling en presenteert men het als facetbeleid. In Amsterdam is het onderdeel van alles wat met 'De Stad' samenhangt. Veiligheid is zowel in Rotterdam als in Utrecht een eigenstandig beleidsonderdeel, in Amsterdam valt het onder 'De mensen'. In de drie steden neemt men zich voor een integraal veiligheidsbeleid te ontwikkelen waarbij de bevordering van de werkgelegenheid een belangrijke nevendoelstelling is.

Inzake werkgelegenheid spreekt Rotterdam zelfs van een Delta-plan dat moet worden ontwikkeld, in Amsterdam wordt er een speciale raadscommissie voor opgericht en in Utrecht legt men de relatie met de te ontwikkelen bouw-activiteiten en is er sprake van de vorming van een ITB-beleid. In Rotterdam hamert men op verdere decentralisatie van het rijksbeleid inzake werkgelegenheid. Sociale vernieuwing wordt in Rotterdam volgens de traditie vanaf 1989 voortgezet, in Amsterdam is het accent duidelijk verlegd naar bestuurlijke vernieuwing. In Utrecht wordt veel gewerkt vanuit het idee dat burgers in de wijken moeten worden aangespoord tot betrokkenheid bij het bestuur.

In Rotterdam vormt Samenlevingsopbouw een ijkpunt ten aanzien van de woon- en leefsituatie van mensen. Als er sprake is van onevenwichtigheden in de Samenlevingsopbouw, zoals ten gevolge van de problematiek rond illegalen en immigranten, moet deze problematiek worden opgelost. Zo bewaak je een gezonde Samenlevingsopbouw. Basiseducatie staat hier dan ook centraal. Maar ook zelforganisaties van migranten moeten worden gestoerd.

De vervolg-concepten die ik hier heb gevonden zijn: 'bewonersparticipatie', 'achterstandsbeleid', 'communicatie', 'wijkbeheer' en 'Individuele Trajectbegeleiding', 'decentralisatie Arbo bevoegdheden van het rijk. Zoals hierboven al gezegd: Men kan de bestuurders van deze grote steden geen vergaande verkokerde benadering (althans op papier) verwijten.

Eerste cursus consultatie en adviesvaardigheden opbouwwerk succesvol

Het Werkprogramma 1993 van het Samenwerkingsverband Beroepsontwikkeling Opbouwwerk (SBO) was ambitieus. Eén van die ambities betrof de ontwikkeling en uitvoering van een opleiding Consultatie en Adviesvaardigheden Opbouwwerk.

Collegiale consultatie en advisering zijn in sommige beroepsgroepen uitgeleend aan specialisten, buitenstaanders; en in andere beroepen in de beroepsgroep "ingebouwd".

Het SBO stelde vast dat gezien allerlei ontwikkelingen het bevorderen van de collegiale consultatie en advisering binnen de professie een aangewezen keuze voor de beroepsgroep opbouwwerk was.

En in onderlinge samenspraak kwamen het SBO, het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO) en het Landelijk Opleidingscentrum Opbouwwerk (LOCO) in Rotterdam tot de ontwikkeling van de cursus Consultatie- en adviesvaardigheden Opbouwwerk. Voornaamste oogmerk was en is de ontwikkeling van een netwerk van senior opbouwwerkers, die - met consultatie- en adviesvaardigheid gewapend - junior beroepsgenoten, dan wel beroepsgenoten die met een specifiek werkprobleem of -conflict worstelen van dienst kunnen zijn.

De werving voor de eerste cursus vond plaats via de (daartoe aangeschreven) instellingen. Daaraan voorafgaande was de cursus-opzet voorwerp van intensief overleg geweest. Een overleg dat resulteerde in een door het College van Toezicht goedgekeurde cursus-opzet. Gegeven de (intensieve, persoonlijke) aard van de cursus diende het aantal deelnemers beperkt te blijven tot vijftien personen. Gelet op de (nationaal gespreide) herkomst van de cursisten werd de opleiding door LOCO in Utrecht gesitueerd vanwege het innovatieve karakter droeg voor deze (eerste) lichte het Landelijk Centrum Opbouwwerk een (financieel) steentje bij één vijfde van de van de cursusprijs van FL. 2.500,- voor haar rekening te nemen. Vlak voor de zomervakantie werd de cursus afgerond met de diploma-uitreiking. Zowel de studenten (allen senior-opbouwwerkers),

alsook de docenten en het LOCO-management (en dus ook SBO en LCO) zijn lovend over de bereikte resultaten. Het College van Toezicht op het Register Senior Opbouwwerkers heeft inmiddels besloten dat de gediplomeerden in het Register kunnen worden opgenomen. En voorts haar goedkeuring gehecht aan het door LCO/SBO ontwikkelde voorstel om het (in eerste aanleg beperkte) netwerk voor Consultatie en Advies operationeel te maken. Eind september vindt over deze voorstellen een gesprek plaats met de totale gediplomeerde cursusgroep.

Een officiële beoordeling van de cursus (door SBO/LCO en College van Toezicht) vindt plaats via een te leveren evaluatie-rapportage. De primaire, positieve beoordeling door alle geledingen geeft aanleiding tot de aanname dat (met beperkte aanpassing en verbetering begin 1995 een tweede cursus zal worden geprogrammeerd.

Tijdens de feestelijke diploma-uitreiking werden behalve het certificaat aan de deelnemers bloemen (LOCO) en doosjes bonbons (LCO/SBO) uitgereikt.

De geslaagden zijn:

Renie Groenendaal (Eindhoven)
Marieke Smeets (Den Bosch)
Ton Joore (Nijmegen)
Peter Gillissen (Oost-Soeburg)
Leon Schroeders (Maastricht)
Hetty Zeegers (Rotterdam)
Geert Rijmenam (Vlaardingen)
Ad Simons (Vugt)
Vincent Florijn (Dordrecht)
Frank Mulkens (Schijndel)

Bert Sekeris (Sliedrecht)
Ton Jansen (Nijmegen)
Bertus van Loon (Hliversum)
Aad de Wit (Bakkum)
Fred van der Burgt (Nijmegen)

door Norbert Broerink

Etnische registratie in het kader van voorkeursbeleid, drs. J.J.M. den Exter

Justitiële verkenningen, [rg. 20, nr 5, 1994.

In de discussies voorafgaand aan de jongste gemeenteraad- en parlementsverkiezingen is veel gesproken over het voorkeursbeleid gericht op etnische minderheden. Verschillende vertegenwoordigers van partijen en organisaties (ook die zelf hun organisatiestructuur nauwlettend in de gaten houden op een juiste afspiegeling van de samenleving) namen stelling tegen een dergelijk voorkeursbeleid.

De vraag die bij dit artikel centraal staat is: "of gegeven enige vorm van voorkeursbeleid, ten behoeve daarvan gegevens als nationaliteit en geboorteland in persoonsregistraties mogen worden opgeslagen". Het gaat hier om gegevens van het geboorteland als identificerend criterium, discussie over zelfidentificatie en de (on)wenselijkheid van koppeling van bestanden met de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens.

Zolang de regering een evenredige participatie nastreeft en particuliere werkgevers en instellingen hun personeelsbestand een goede afspiegeling willen laten zijn van de samenleving zullen vormen van voorkeursbeleid blijven bestaan. De vraag is of hiervoor etnische registratie is toegestaan en zo ja, onder welke voorwaarden. Het middel is heel ingrijpend en staat het wel in verhouding tot het doel, anders gezegd "is het middel niet erger dan de kwaal?". De regeringsnota "Registratie en rapportage minderhedenbeleid" is uitgebracht om de informatievoorziening over de positie van doelgroepen van het minderheidsbeleid voor de beleidssterreinen arbeid, onderwijs en huisvesting te verbeteren. Hierin wordt gekozen voor een uniform identificatiemodel gebaseerd op drie identificatie gegevens: het geboorteland van de betrokkene zelf, het

geboorteland van de moeder en het geboorteland van de vader. Hierdoor zijn personen alleen identificeerbaar tot een doelgroep indien zij behoren tot de eerste en tweede generatie van een bepaald geboorteland. Bepaalde groepen zijn echter onvoldoende of niet traceerbaar zoals, molukkers, vluchtelingen, woonwagenbewoners en de derde generatie van alle doelgroepen. Dit model van identificatie is gebaseerd op een identificatiemethode die door het ISEO ontwikkeld is. Bij deze methode speelde nog een vierde criteria mee, zelfidentificatie. In de eerder genoemde concept-nota was deze criteria nog wel opgenomen maar het riep veel weerstand op bij een deel van de samenwerkingsverbanden in het kader van de Landelijke Advies- en Overlegstructuur. Ook waren er zogenaamde "Big-Brother-angsten" als het ging om de opname van gegevens in de Gemeentelijke basisadministratie.

Toch blijft het de vraag of zelfidentificatie een gevoeliger gegeven is dan, andere gegevens over ethniciteit in ruime zin. De auteur denkt van niet. "Zolang opname van het zelfidentificatiegegeven met expliciete toestemming van de geregistreerde en zonder enige druk plaatsvindt, zou zelfs de stelling verdedigd kunnen worden dat het gegeven minder gevoelig is. Het gaat immers, in tegenstelling tot geboorteplaats of nationaliteit, om een vrijwillige expressie van een persoonlijk gevoel. Een ander bezwaar van vooral beleidsmakers is de misbruikgevoeligheid. Zolang ook de derde generatie van een aantal etnische minderheidsgroepen in een achterstandssituatie verkeert is zelfidentificatie de enige reële mogelijkheid. In landen als de VS is zelfidentificatie al geruime tijd het enig bruikbare criterium. In de loop van dit jaar moeten alle gemeenten aangesloten zijn bij de basisadministratie volgens de drie eerder genoemde criteria. "Het gaat bij de GBA om een volstrekt eenduidig systeem, dat bovendien relatief betrouwbaar en goed beschermd is". Vanuit het oogpunt van de privacy bescherming kunnen de gegevens beter bij een eenduidige en betrouwbare plaats zijn opgeslagen

dan bij de verschillende administraties van instellingen. Op deze wijze kunnen betrouwbare geanonimiseerde gegevens worden verkregen in het kader van het minderheden beleid.

Wetenschap en praktijk: Sociale vernieuwing in Rotterdam, Gerard de Kleijn

Sociale interventie, jaargang 3/1994/1

Het artikel behandelt het Rotterdamse programma sociale vernieuwing, welke berust op vier pijlers:

- onderwijsvernieuwing
- activerend arbeidsmarktbeleid
- wijkbeheer
- zorgvernieuwing

Onderwijsvernieuwing is vooral gebaseerd op inzichten van professor Leune en zijn concept van de 'effectieve school'. Deze bevat kenmerken als oplossingsgerichtheid, en oriëntatie op integratie en participatie.

Het idee van een activerend arbeidsmarktbeleid is beïnvloed door het onderzoek 'Een tijd zonder werk' van prof. Schuyt en dr. G. Engbersen. Hierin komen ze tot zes types langdurig werklozen met ieder hun eigen kenmerken. Deze benadering heeft in de praktijk in Rotterdam onder andere tot gevolg gehad dat de Sociale Dienst is gewijzigd in een dienst voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en een individuele trajectbegeleiding voor werklozen. De sleutelwoorden zijn hierbij activering en maatwerk.

Wijkbeheer was het antwoord op het probleem van vervuiling en onveiligheid in de stad. De essentie van sociale vernieuwing is hierbij goed zichtbaar in zaken als de normen en waarden in het samenleven, sociale spanningen tussen bevolkingsgroepen en zelfwerkzaamheid. De Inzichten van professor De Swaan hebben een belangrijke rol gespeeld in

het benaderen van de wijk als een handelingskader voor collectieve actie. "We leven immers in een onderhandelingsamenleving, zoals De Swaan zegt."

Zorgvernieuwing is de benaming voor de vele initiatieven in de gezondheidszorg die allen gericht zijn op activering, maatwerk, preventie en samenwerking.

Bij al deze veranderingen in het kader van de sociale vernieuwing speelt onderzoek een belangrijke rol. Langdurig kwalitatief onderzoek kan een dwarsdoorsnede geven van de cruciale onderdelen van de sociale vernieuwing om zo achter de waarheid van sociale vernieuwing te komen. De auteur die als projectleider betrokken is bij de sociale vernieuwing stelt zichzelf de vraag of Rotterdam "wat opschiet met al dit onderzoek?" Zijn antwoord is "ja", bij een lerende organisatie die de overheid wil zijn is feedback onmisbaar.

WVG in Friesland een overzicht,
Wim Peters
Handicap & Beleid 1994/3

"Hoe wordt op gemeentelijk niveau invulling gegeven aan het gehandicapten beleid?" Dit is de vraag die ten grondslag licht aan het plan van de Provinciale Organen Gehandicaptenbeleid (POG) voor een inventarisatieonderzoek. In dit nummer van het blad Handicap & Beleid wordt een voorproef genomen op de gehele enquête met de gegevens van de provincie Friesland. (Meer informatie over de gehele enquête is te vinden in volgende nummers van Handicap & Beleid.) Friesland heeft 600.000 inwoners en Leeuwarden is de grootste plaats met 80.000 inwoners. In totaal zijn er 31 gemeenten, inclusief de vier eilanden. Per 1 april 1994 is de WVG van kracht geworden en moet het gemeentelijk beleid met de trekking tot de voorzieningen gehandicapten in een verordening zijn vastgelegd. Dit is bij de Friese gemeenten gebeurd in de periode februari tot 31 maart waarbij een aantal het net op het nippertje hebben gered. Bij alle gemeenten was de modelverordening van het VNG het uitgangspunt. Met de verordening is bij alle gemeenten meteen een besluit vastgesteld waarin de financiële zaken worden geregeld. Tussen de gemeenten zijn een aantal verschillen te vinden. Bij 8 gemeenten is bij de voorbereiding een

gemeentelijk platform betrokken geweest. Nu de WVG er eenmaal is hebben 28 gemeenten te kennen gegeven de uitvoering te willen volgen via gemeentelijke platforms. De financiële vergoeding bij verhuizing naar aangepaste woningen verschilt sterk per gemeente. Het varieert van 2.500 tot 5.000 gulden of wordt gerelateerd aan de gedane investering. Financiering van aanpassingen wordt in één gemeente helemaal vergoed en in de overige voor 75% of een wisselend percentage aan de hand van gedane investeringen en inkomsten. Vervoersvoorzieningen via een collectief systeem, worden door bijna alle gemeenten nagestreefd. Bij 11 gemeenten zijn deze reeds aanwezig, bij de overige worden nog vergoedingen gegeven. Bij het verstrekken van rolstoelen wordt bij 30 gemeenten een eigen bijdrage gevraagd, bij één gemeente niet. Totaal beschouwd zijn de verschillen tussen de gemeenten niet groot en is het beleid in behoorlijke mate gelijk. Dit kan komen door de VNG modelverordening, die veelal als uitgangspunt is genomen of door de vele overleggen die er mede op initiatief van de Stipe (Het Friese POG) zijn gevoerd.

□

Cursus buurtbeheer

Buurtbeheer integraal aanpakken, is het thema van de 4 daagse cursus voor functionarissen van gemeentes, corporaties, politie en welzijnswerk.

Data:

op dinsdagen 29 november,
6, 13 en 20 december 1994,
van 9.15 tot 16.45 uur

Locatie: Rotterdam Centrum.

De cursus wordt aangeboden door LOCO, post-HBO-opleidingscen-

trum van de Hogeschool Rotterdam & Omstreken. De cursus behandelt naast beleid en organisatie van buurtbeheer, vooral specifieke samenwerking tussen bewoners en officiële beheerders. De praktijk van het 'Opzoemen' en een buurtontwikkelingsbedrijf wordt gerepresenteerd en geanalyseerd.

Voor een brochure of aanmelding belt u het LOCO-secretariaat, tel. 010-4403411.

H | R
— | —
& | O

door M.K.M. Stegers,
wethouder (CDA) te
Den Helder

Je Maintiendrai

In de krant leest men bijna dagelijks dat de economie sterker aantrekt dan ooit was verwacht. Het aantal werkzoekenden daalt weer. Voor Den Helder geldt dat helaas nog niet. Enorme reorganisaties binnen Defensie en de aanverwante bedrijven zorgen voor een bijna halvering van het aantal werknemers in deze sector. Echte vervangende arbeidsplaatsen zijn er, ondanks de vele ministeriële toezeggingen, niet gekomen. Er is soms richting Den Helder gesaneerd waardoor de klap iets minder hard aankomt. Resultaat: zo'n 50 vacatures en bijna 5000 aangeschrevenen bij het Arbeidsbureau. De GSD heeft een cliëntenbestand van ruim 2.500 (1250 RWW en 1250 ABW). Voorts in de laatste drie maanden een verdrievoudiging van het aantal "nieuwbekomers". Het "armoede III" project tegen sociale uitsluiting is niet afgesloten. 1994 is het laatste jaar dat Den Helder artikel 12 gemeente is. We willen iets doen, maar wat..... het geld ontbreekt.

Door de verplaatsing van een aantal defensieonderdelen komen enorme terreinen vrij waarop enkele zeer oude, monumentale gebouwen. Dat alles uiterst strategisch gelegen op steenworp afstand van de Waddenzee. Kortom kansen genoeg voor een fantastisch dorado voor toerisme. Plannen genoeg, maar helaas, de grond is ernstig vervuild, er is veel achterstallig onderhoud op de gebouwen. Het budget om één en ander drastisch aan te pakken is beperkt. Het antwoord is de werkcorporatie. Juist dit soort situaties waarbij er beperkt geld is om al die infrastructurele werken aan te pakken is ideaal. Sticht een rechtspersoon die met name diegenen die grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt, benadert en die hen werk aanbiedt. Beloning: werk (met begeleiding) en minimumloon, inspanning: spierkracht, althans ongeschold werk; financiering: deels uit de bespaarde uitkeringen en een aanvulling door de "inlener". "Onaanvaardbaar", hoor ik velen zeggen, "dit gaat ten koste van reguliere arbeidsplaatsen". Onzin! Alle plannen rond de verbetering van de infrastructuur of het verbetere

ren van de toeristische waarde van Den Helder stranden bij volledige uitvoering op de financiering. Of de investering is niet op te brengen, of de exploitatie is door de hoge stichtingskosten nimmer rendabel te maken. Conclusie.....er gebeurt dus niets. Van het verdringen van reguliere arbeidsplaatsen is absoluut geen sprake.

Knelpunten

Knelpunten zijn er natuurlijk ook. Op dit moment is het niet mogelijk de uitkeringsgelden in te zetten voor werk. Wellicht dat het creëren van een win - win situatie het voor het ministerie van SoZaWe aantrekkelijker maakt haar medewerking te verlenen. We praten immers over mensen, die, zeker in het Helderse, nauwelijks een kans op de arbeidsmarkt maken, zodat het enige doel naar de mensen toe is het hebben van betaalde arbeid, hetgeen een hoog goed is en de sociale uitsluiting wordt voorkomen. Afgesproken zou kunnen worden dat de centrale overheid niet 90% van de uitkering in dit geval inzet maar 80% en de gemeente niet 10% betaald maar 9%. Het verschil zal moeten worden betaald door de inlener. De aangeboden arbeid wordt daardoor weliswaar iets duurder maar het is allesszins redelijk dat alle partijen er beter van worden.

In tegenstelling tot de huidige plannen waarbij het inzetten van mensen met behoud van uitkering slechts wordt toegestaan bij projecten in de bewaking en de kinderopvang, zou net als bij de banenpool-regeling elk project moeten worden beoordeeld. De vraag is dan telkens: gaat het hier om een project dat op redelijke termijn wel door de (lokale) overheid of door particulier initiatief ontwikkeld en uitgevoerd kan worden. De "redelijke termijn" zou kunnen worden bepaald door te bezien of door uitstel van het project, los van de inflatiecorrectie, uiteindelijk aanzienlijk hogere kosten voor de uitvoering moeten worden gemaakt.

Werkcorporatie de ideale oplossing?

Ook het criterium of het project uitgevoerd kan worden kan redelijk objectief worden vastgesteld. Immers, welke investeerder ook aan het werk gaat er zal een redelijk rendement worden verwacht. Als de volle investering noodzakelijk is, dus zonder het inzetten van uitkeringsgeld, zullen een aantal projecten eenvoudigweg nimmer worden uitgevoerd. Hiermede is tevens aangetoond dat een dergelijke constructie geen reguliere arbeidsplaatsen kost. Het gaat om additioneel werk. Als extra criterium zou nog moeten gelden dat bij voltooiing van het project de economische infrastructuur is verbeterd zodat structureel extra arbeidsplaatsen zijn gecreëerd. Anderen zijn dan aan werk geholpen. De deelnemers aan de corporatie gaan door aan het volgende project. In dat kader is het vreemd dat SoZaWe juist geneigd lijkt toestemming te geven tot het inzetten van uitkeringsgelden in de bewaking en kinderopvang, zeker nu door de stimuleringsmaatregel de kinderopvang al enorm is uitgebreid. Om een hoop ellende achteraf te voorkomen dient de beoordeling van het project te worden overgelaten aan een commissie waarin in ieder geval het ministerie is vertegenwoordigd.

Tot nu toe spijt de discussie zich toe op het inzetten van overheidsuitkering. De hele constructie heeft nog meer kans van slagen als ook de bedrijfsverenigingen hun uitkeringsgelden, gedeeltelijk, zouden inzetten. En als we toch bezig zijn, waarom zouden we niet ook de in principe goed bemiddelbare werkzoekenden die om conjuncturele redenen niet op korte termijn aan het werk kunnen, inzetten. Het gaat er toch zeker ook om dat men werkervaring houdt en in het arbeidsproces blijft opgenomen. Kortom iedereen vaart er wel bij. Waar wachten we nog op....?

□

'Ik ben mordicus tegen afbraak van voorzieningen'

door Riccardo Albersli

Mevrouw Van der Linden-de Feijter (PvdA) is sinds april van dit jaar wethouder Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Ze noemt zich: 'Een sociaal democraat in hart en nieren'. Dat betekent voor haar bij welzijn kiezen voor groepen met achterstanden. 'Ik zet daarmee het beleid voort van mijn voorganger Van der Sluijs, die heeft ook veel voor deze groepen gedaan'.

Na een studie politicologie werkte zij van 1973 tot 1987 als bestuurder bij de Industriebond FNV in Amsterdam en Utrecht. Zodoende kent zij het Utrechtse bedrijfsleven, het arbeidsbureau en ander instellingen behoorlijk goed. Van 1987 tot 1991 was Van der Linden algemeen directeur van een streekschool van het leerlingwezen in Rotterdam. Daarna was zij voorzitter van de centrale directie van het Utrechtse Catharijne College. Tijdens en na haar studie vervulde ze allerlei nevenfuncties. Zo was zij ondermeer bestuurslid van het bejaardentehuis Huis aan de Vecht, tegenwoordig een verzorgingstehuis voor ouderen. Ze woont sinds 1975 in Utrecht.

Primaat aan de raad

De betrokkenheid van de burger bij het bestuur van de gemeente is een belangrijk onderdeel van het werkprogramma van het college van Burgemeester en wethouders. 'Het is aangehaakt bij bestuurlijke vernieuwing. De centrale vraag is voor mij: wat vraagt de burger van ons en geven we op die vragen adequate antwoorden'. Uit verschillende politieke partijen is het geluid gekomen dat het ambtenarenapparaat te veel invloed op het bestuur heeft. 'Dat lijkt me niet de bedoeling. Het primaat aan de raad is de slogan die we daarvoor hanteren. Burgers moeten optimaal de mogelijkheid krijgen om bij de besluitvorming betrokken te zijn. Dat betekent een open communicatie. Om die te reali-

seren is bijvoorbeeld de afdeling communicatie van de gemeente versterkt.'

Peiling en referendum

In het collegeprogramma staat dat de mogelijkheid voor een correctief referendum onderzocht moet worden. Via stadspanningen onderzoekt de afdeling bestuursinformatie al hoe de Utrechters denken over allerlei onderwerpen. 'Dat komt misschien niet iedereen altijd even gelegen, maar het geeft wel een goed beeld.'

In de toekomst zouden college en gemeenteraad ook via wijkpanels een beeld van de behoeftes, wensen en problemen op wijkniveau kunnen krijgen. 'De burger wil vooral meepraten over concrete problemen waar hij tegen aan loopt. Een burger die tevreden is over hoe iets loopt zal vaak vinden, dat degene die daarmee belast is het vooral moet doen, want daar ze immers voor.'

Voor het educatief werk en het opbouwwerk ziet ze een belangrijke taak weggelegd in het vergroten van de mogelijkheden van burgers om te participeren en invloed uit te oefenen. Volgens de wethouder kunnen de burgers met vragen, kritiek en problemen in eerste instantie terecht bij de wijkbureaus.

'Dat is immers ons 'loket in de wijk'. Ze constateert dat mensen de weg naar die bureaus steeds beter weten te vinden, maar de bekendheid nog wel mag groeien. 'Daarbij gaat het soms om kleine dingen. Als ik het telefoonboek open sla dan vind ik de wijkbureaus niet bij de 'w' maar onder gemeente. Ik kan me voorstellen dat sommige burgers dan al de moed opgeven.'

Burgers hebben invloed

Volgens de wethouder mogen burgers verwachten dat ze invloed uit kunnen oefenen op het beleid van wijkwelzijnsorganisaties. 'Maar we moeten wel voorkomen dat we het kind met het badwater weggooien. Welzijnswerkers hebben hun eigen professionaliteit. Ze zullen regelmatig een probleem eerder en grondiger constateren dan buurtbewoners. Het gaat om een balans tussen de professionele deskundigheid van de werker en de opvattingen van de burger. een instelling moet wel flexibel in kunnen spelen op behoeften in een wijk. Jongerenwerk in een 'vergrisdde' wijk heeft natuurlijk weinig zin.' Via de zogenaamde wijkcommissies willen college en gemeenteraad ook de wederzijdse betrokkenheid versterken. De discussie over de bevoegdheden van wijkcommissies is nog gaande in het Colleges. De PvdA denkt aan vergaande bevoegdheden. 'Een probleem daarbij is de legitimatie van de besluitvorming op wijkniveau. Actieve mensen in de wijk kunnen van alles besluiten, maar de vraag is of er ook een draagvlak is voor hun ideeën.' Ook over de invoering van wijkraden wordt verschillend gedacht in het college. De ervaringen hiermee in Amsterdam en Rotterdam noemt de wethouder 'niet on-

verdeeld positief'. 'Utrecht is een kleinere, overzichtelijker en compacte stad. Het is voor mij geen uitgemaaakte zaak dat we het model van andere steden over moeten nemen.'

Allochtone Utrechters

Ook de Utrechters van allochtone komaf moeten meer betrokken worden bij het reilen en zeilen van de stad, aldus de wethouder. Ze denkt dat daarbij twee sporen gevolgd moeten worden. 'Participatie in algemene instellingen moet worden bevorderd, onder het motto: als het 'algemeen' kan moet je het ook 'algemeen' doen. Meer allochtonen moeten bijvoorbeeld zitting kunnen nemen in besturen en mee hun maatschappelijke verantwoordelijkheid dragen. Daar moet je dan natuurlijk wel de mogelijkheden voor bieden.'

Het tweede spoor zijn onder andere de zelforganisaties. 'Wanneer die mensen kunnen bereiken, die de algemene organisaties niet bereiken, dan vind ik dat winst. Ik vind het te ver gaan om te zeggen dat je het specifieke moet alkappen ten behoeve van het algemene.'

Kritisch

De wethouder noemt het positief dat mensen weer in toenemende mate verantwoordelijk worden gesteld voor hun eigen omgeving. 'Maar het is wel erg toevallig dat de nadruk op 'mantelzorg' juist in een tijd van bezuinigingen opdoemt. Daar ben ik nogal kritisch over. Iedereen heeft een eigen verantwoordelijkheid maar de overheid mag niet zeggen: we hebben geen centen, dus los het zelf maar op.' De positie van kwetsbare en achterstandsgroepen mag volgens de wethouder niet verder ondermijnd worden. 'Er zijn nu eenmaal groepen die de mogelijkheden niet hebben om voor zichzelf te zorgen. Ik ben mordicus tegen afbraak van voorzieningen voor die groepen. Dat vind ik niet juist.'

Werkgelegenheid

Het College werkt momenteel aan een 'Actieplan werkgelegenheid'. Het gaat daarbij ondermeer om additionele arbeidsplaatsen, waar mensen met behoud van uitkering werkervaring kunnen opdoen. 'Allelei maatschappelijke behoeftes worden momenteel niet of onvoldoende vervuld. Tegelijkertijd zijn er veel mensen, die op de reguliere arbeidsmarkt geen plaats vinden. Als het in de additionele sfeer wel lukt, dan betekent het dat mensen een zinvolle inzet kunnen hebben voor de samenleving en dat er aan maatschappelijke behoeftes wordt voldaan.' Het actieplan richt zich op inzet voor veiligheid, onderhoud, welzijn en cultuur. Door de wijkwelzijnsorganisaties zijn suggesties gedaan om op wijkniveau additionele werkgelegenheid te creëren, deze worden in het actieplan verwerkt. Bij de mogelijkheid om mensen te dwingen maatschappelijke dienstverlening te verrichten zet de wethouder vraagtekens. 'Het gaat er om mensen te stimuleren, zodat ze voor zichzelf een perspectief creëren, zinvol bezig zijn en maatschappelijke erkenning krijgen. Gezellig thuis voor de televisie zitten is leuk, maar levert geen erkenning op.'

Social Return

Bij alle plannen ter stimulering van de werkgelegenheid is de bereidheid van het bedrijfsleven om mensen kansen te bieden de bottleneck. De wethouder ziet wellicht mogelijkheden bij het uitgeven van opdrachten door de gemeente. Via de zogenaamde 'contract-compliance' en het principe van de 'social return'. 'Als wij een opdracht uitgeven, bijvoorbeeld voor het Utrecht City Project, dan kun je aan werkgevers eisen stellen voor wat betreft het aannemen van werklozen uit de stad. Wij moeten er dan wel voor zorgen, dat ze geschoold worden en op tijd inzetbaar zijn.'

Jongeren

Naast preventief werken onder andere bij jonge kinderen van zeven, acht jaar vindt de wethouder dat

ook repressie voor problematische jongeren een beleidsinstrument is. 'We hebben ons te weinig algemeeniseerd dat er categorieën jongeren zijn, waarvoor een welzijnsachtige aanpak niet werkt. We moeten differentiëren. Daarbij gaat het er om welke maatregelen werken voor welke categorie.'

Jongeren die ondanks inspanningen van het welzijnswerk voortdurende overlast veroorzaken in een wijk en zich crimineel gedragen moeten volgens de wethouder voor de keus gesteld worden: 'scholing, toeleiding naar werk of zitten in de residentiële instellingen voor jeugdcriminelen. Het gaat daarbij om twee dingen: het probleem oplossen voor de buurt en voor de jongere zelf.'

Woonlastenfonds

Ere is een voorstel in voorbereiding voor een woonlastenfonds. De bedoeling is dat dit eind 1994 naar de gemeenteraad gaat. 'We denken dat we het vooral moeten zoeken in een verlaging van tarieven en heffingen voor bepaalde groepen. Het is wel afhankelijk van de rijkssoevereïteit, in hoeverre die ons dat toestaat. Die wil namelijk niet dat wij als gemeente inkomensbeleid voeren.' Als belangrijke voorwaarde ziet Van der Linden dat goed moet worden gekken naar welke categorieën op een dergelijk fonds een claim kunnen leggen. 'Voor de financiering van het woonlastenfonds wordt momenteel gedacht aan de onderbesteding bijzondere bijstand. 'Op die manier komt dat geld toch terecht bij de groepen waar het eigenlijk voor bedoeld is.'

*Stadium, nr. 6, oktober 1994
Riccardo Alberelli met dank aan
S. Guntekin
Afdeling Communicatie
Gemeente Utrecht*

Negende toetsingsronde

Voor het negende achtereenvolgende jaar daagt het Panel Toetsing Jaarverslagen instellingen en organisaties uit het jaarverslag ter kritische beoordeling voor te leggen aan het panel.

Oogmerken zijn: het stimuleren van de jaarverslaglegging als instrument om verantwoording af te leggen aan de klanten-kring, financier(s), relaties en de openbaarheid, alsmede het bevorderen van de jaarverslaglegging als instrument bij de kwaliteitsvergroting van beleid en uitvoerend werk van de instellingen.

Het panel, dat onder voorzitterschap staat van Dr. Gradus Hendriks (Oud-Directeur-Generaal Ministerie van WVC), bestaat uit personen uit de klantenkring(en) van maatschappelijke instellingen en enkele onafhankelijke deskundigen.

Bij de negende toetsingsronde worden de volgende terreinen betrokken:

- samenlevingsopbouw/opbouwwerk
- maatschappelijke dienstverlening
- ouderenwerk en -zorg
- verslavingszorg
- sociale werkvoorziening.

Panel Toetsing Jaarverslagen op Maatschappelijk Terrein

Instellingen die hun jaarverslag inzenden krijgen na de toetsing in ieder geval een certificaat van deelname, een beoordeling van het ingezonden verslag en een exemplaar van het jury-rapport.

Tevens worden elk jaar enkele jaarverslagen bekroond met Waarderingsprijzen. Deze worden uitgereikt op de presentatiebijeenkomst waarop het Panel Toetsing Jaarverslagen het Jury-rapport presenteert.

Deelname aan de jaarverslagen toetsing

Instellingen en organisaties kunnen deelnemen door inzending van twee exemplaren aan het secretariaat van:

Panel Toetsing Jaarverslagen:
Prinsegracht 51
2512 EX Den Haag
Tel. 070-380 44 31

De uiterste datum van inzending is 15 november a.s., later binnengekomen inzendingen moeten terzijde worden gelegd.

